

Caroli Clusii Curae posteriores, seu plurimarum non ante cognitarum, aut descriptarum stirpium, peregrinorumque aliquot animalium novae descriptiones: quibus et omnia ipsius opera, aliaque ab eo versa augentur aut illustrantur

<https://hdl.handle.net/1874/231688>

יהוה

PLANTÆ CUIQUE SVAS VIRE S. DEVS INDIDIT, ATQVE
PRÆSENTEM ESSE ILVAM, QVÆLIBET HERBA DOCET.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
CVRÆ POSTERIORES,

SEV

Plurimarum non antè cognitarum, aut
descriptarum stirpium, peregrino-
rumque aliquot animalium
NOVÆ DESCRIPTIONES:

*Quibus & omnia ipsius Opera, aliaque ab eo
versa augentur, aut illustrantur.*

ACCESSIT SEORSIM
EVERARDI VORSTII, Medicinæ professoris Clarissimi,
de eiusdem CAROLI CLVSII Vita & Obitu ORA-
TIO, aliorumque de eisdem EPICEDIA.

VIRTUTE ET GENIO

THEOPHRASTVS

DIOSCORIDES

CAROLI ELIASII
ARTHEMATIS
CVRA POSTERIORES

SEY
Plurimum bonis cognitionis, aut
describendis, quibus peragunt
tamque ipsius, quibus
NOVA DESCRIBTIONES:
Quibus et omnia opera, quibus et
vixit, aut illustravit.

Accuravit
FRANCIS VORSTI, Medicinæ professoris Christiani,
de eisdem CAROLI ELIASII Viti & Operis
et, ab omnibus de eisdem, quibus.

VIRTUTE ET DIGNO

ILLVSTRI VIRO,
MATTHAEO CACCINI,
NOBILI FLORENTINO,

Typographus D. C. Q.

A semper fuit ingenuitas, atque is animi candor Clarissimi ac doctissimi viri CAROLI CLYSH, felicis. mem. vt per quoscunque aliquid profecisset, aut in Rei herbariae praesertim cognitione adiutus fuisset; eorum ille saepenumero in operibus suis honorificentissimam mentionem fecerit, ac in communi colloquio gratissimam memoriam tenuerit quamdiutissimè. Idem illi tecum quoq. vsu venisse, Vir Illustris, ipsi testari nos possumus; ac idem confirmabunt plurimi, qui eum paucis hisce annis viderunt atque allocuti fuerunt. Nam ab illo tempore quo tuam honoratissimam ac suauissimam notitiam per humanissimas tuas ac creberrimas literas nancisci potuit; non desuit gratissimi ac candidissimi animi ille senex summum illud gaudium, ac suauissimum gustum quem ex literis tuis percipiebat, passim apud omnes, & praesertim apud nos aliosque familiares suos amicos profiteri: illasque herbas quas plurimas ad illum rariores pro liberalitate tua ultimis hisce vitae ipsius annis transmittersse consueuisti, quam diligentissimè in horto suo fouere & colere, & quam accuratissimè in museo suo describere, ac posteris communes facere conari perseuerauit, idque paene ad ultimum usque vitae suae halitum: quod literae ad te, Vir Illustris, atque ad alios aliquot amicos, vix octiduo ante mortis ipsius diem scriptae, testari & declarare luculentissimè possunt. Ob eandem etiam causam ultimo vitae suae mense, cum iam labascentis senectae grauitas, viriumque deficientium imbecillitas ipsi scribendi officium ademit, cursumque istum diligentiae interrupit, ac fatali vi prope modum abscidit, non destitit nos identidem monere, vt CVRAS has POSTERIORES in ordinem redigere non tergiuersaremur, easque primam occasione oblatam in lucem emitteremus. Quod ipsum vt morienti amico nostro promissimus, sancteque affirmauimus, curae nobis fore; ita etiam quamprimùm ab inchoatis typographiae nostrae operibus respirare, occasionemque accommodam adipisci potuimus, praelo hasce CVRAS POSTERIORES sine mora commisimus: idque sub tutelam nominis tui, Vir Illustris: ob varias causas. Is enim tu vir es, cuius studium & amor rei Herbariae augendae tantus est, vt merito apud omnes candidos ac recti iudicii animos & gratiae tibi de-

* beantur,

beantur, & præconium industriæ tuæ immortale; & prætereà is tu es, qui has vltimas Curas maximâ & præcipuâ mole auxisti; herbis quàm rarissimis ad Clarissimum virum CAROLVM CLVSIVM felicis. mem. identidem indefesso studio, ac immenso sumptu transmissis; ita vt ex parte tuum hoc opus iure quodam dici mereatur: ac demum is tu es, cui, nî grauitè fallor, Clarissimus ille vir tale quid aut maius fortasse aliquod opus dedicare cogitauerat; & dedicasset proculdubio, si fata illum superstitem reliquissent. Illius igitur voluntatis tamquam heredes, hoc opus Illustri tuo nomini dedicatum, consecratum imus, Claris. ac Nobilis. MATTHÆE CACCINI; sperantes illud ipsum tibi æquè gratum fore ac si ipse CLVSIVS amplius quidpiam & perfectius ac elimatius opus tibi viuus ac superstes obtulisset. Huic autem operi si quid desit, id fatali necessitati, quæ tantum virum nobis etsi in grandissimâ ætate, tamen nimis præpropè ademit (summorum enim virorum acerba semper & immatura sunt funera) & nostræ imperitiæ attribue: quodcunque verò laudandum in eo erit, id partim tuæ diligentia, & munificentia, per quam illud, vt diximus, præcipuum augmentum cepit, partim verò indefessæ Clusianæ industriæ ascribe. Nostram autem propensi erga Illustrem tuam magnificentiam animi promptitudinem beneuolo animo interpretari ne dedigneris. Ita te Deus Opt. Max. quàm diutissimè incolumem seruet, ad rei herbariæ incrementum, & tui ipsius gloriam immortalem. Lug. Bat. Kal. Maii, 1611.

TYPO-

TYPOGRAPHVS LECTORI

S. P. D.

ROSTHVMM hunc clarissimi ac felicis. mem. viri CAROLI CLVSII foetum diutius apud nos fouere nolimus: sed quantumuis immaturum propemodum ac vix perfectum ab auctore nobis relictum, in lucem emittimus; partim ut vestra expectationi, partim ut nostro promisso ac debito erga defunctum officio, & eius ultimo desiderio satisfaciamus. In hoc quid egerimus, monitos te volumus, antequam ad lectionem eius ulterio- rem pergas. Loca omnia tam in HISTORIA RARIORVM PLANTARVM, eiusq; APPENDICIBVS, quam in EXOTICORVM libris, ac in GARCIA, A COSTA, BELLONIO, aliisq; ab eodem Clusio versis operibus ab ipso emendata aut aucta, secundum schedulam, quam pauculas septimanas ante obitum suum nobis commiserat, reposuimus aut auximus; ideoq; titulos variarum plantarum maiusculis characteribus in his CVRIS POSTERIORIBVS notauimus: ut inde leui intuitu conspici quis posset qua stirps & quo capite, aut qua pagina describeretur, aut quomodo eius vetus descriptio emendatior fieri posset: ideoq; saepe Lectore ab Appendice Prima ad Alteram, & inde ad Appendicis Alterius Auctarium relegamus; iisq; aliquot interdum nouas periodos at- teximus; ut ita, iuxta normam dicta ultima schedula, Caput aliquot integrè & secundum Clusii voluntatem concinnaremus: quem labo- rem sedulus ac rei herbaria amans subire non grauabitur, si quando exemplar suum quam emendatissimum habere volet: ne si forte opus hoc Clusianum semel integrum recudatur, queri possit, suum exemplar vlla in re isto nouiter excuso imperfectius aut minus emendatū esse; & ideo alios sibi sumptus esse faciendos in coemendā nouā editione. Ne tamen quis existimet CVRAS hasce POSTERIORES nihil aliud quam Farraginē quandam esse, & Erratorum prioris editionis Catalogum sine emendationem, scias Beneuole Lector, hic plurimas integras atque absolutas nouarum ac incognitarū stirpium descriptiones reperiri: quod vel leuiter intuenti statim apparebit. Has igitur solummodo perlegere, eisq; solum frui poterunt ii quibus aut non vacat aut non lubet vetus suum exemplar cum hoc volumine conferre, & ad hoc praescriptum emendare. In fine etiam huius operis quaedam ADDITAMENTA posita à nobis sunt, qua post mortem Clariss. CLVSII ad manus nostras de- mum peruenierunt, quamuis ad ipsum destinata: ideoq; non temerè medio operi inseri debebant, ne Clusianum opus non Clusianis verbis indecore fortassis farciremus aut interpolaremus. Vale, Beneuole Le- ctor, & faue.

SYNOPSIS
 ICONVM ET DESCRIPTIONVM
 NOVARVM,
 quæ his CVRIS POSTERIORIBVS
 continentur.

CELASTRVS Theophrasti pag. 1, 2, 3.
 Sambac Arabum, seu Iasminum Arabicam, aut Syringa Arabica. 3, 4
 Quamoclit, aut Quamoclit, seu Iasminum Americanum. 4, 5
 Hirculus Friscus, Dortmanni, qui Chamæcisi genus. 5, 6
 Rosa flava pleno flore. 6, 7
 Clematis altera pleno flore. 7
 Martagon Pomponii, & Lili montani flavi varietas nova. 8
 Liliom montanum albo puro flore. 8
 Tulipa Persica præcox. 9
 Fritillariæ varietas, vt alba, Pyrenæa, ac Lusitanica, flava, non autè descripta. 10
 Narcissi oblongo calice varietas. 11
 Narcissus latifolius flavo flore, amplo calice. 11
 Narcissi Indici rubro flore icon accuratior. 12
 Narcissus Iuncifolius pleno flore. 13
 Pseudonarcissi pleno flore varietas. 13, 14
 Pseudonarcissi flore albo varietas. 14
 Pseudonarcissi iuncis foliis varietas. 14
 Leucorum bulbosum vernum minimum, folio capillari, præcox. 15
 Hyacinthus præcox, flore albo, Caccini. 16
 Hyacinthus Asiaticus seu orientalis foliato caule. 16, 17
 Hyacinthus orientalis ex albo & cæruleo virescente flore duplo. 17, 18
 Hyacinthi minoris Hispanici semine natæ plantæ. 18
 Hyacinthus obsoletus Ethiopicus. 19
 Hyacinthus stellatus Bæticus. 19
 Hyacinthus stellatus, à Porreto. 20
 Hyacinthus Hispanicus stellato flore. 20
 Ornithogalum Ethiopicum. 21
 Croci verni latifolii varietas. 22
 Croci verni folio capillari semine natæ plantæ. 23
 Iridis bulbosa latifolia varietas. 23, 24
 Iris bulbosa purpurascente rubro flore. 24
 Iris Mauritanica. 24
 Ranunculus Asiaticus grumosa radice, flavo rubris venis distincto flore, Caccini. 25, 26
 Anemones latifolia simplici flore varietas species. 26, 27
 Anemones tenuifolia flore simplici varietas. 27
 Anemone latifolia pleno flore, Caccini. 27
 Anemone tenuifolia pleno purpureo, seu ex atro purpurascente flore, Caccini; & altera tenuifolia pleno flore susucubente, eiusdem Caccini. 28

Cyclaminus vernus albo flore. 29
 Phalangio Allobrogico congener, seu Phalangium montanum, Liliago Valerii Cordi. 29, 30
 Auriculæ Vrsi varietas, nempe, pallido flore, & Auricula vrsi septima. 30
 Auricula Vrsi octava, & hanc similes. 31
 Viola montana pumila. 31
 Præmice Austriacæ species. 32
 Conyza minor Bætica. 32
 Parietaria montana. 33
 Valeriana Alpina. 33
 Limonium peregrinum, seu Rauwolfii. 33
 Plantago angustifolia fruticans, & alia Plantaginis angustifolia species. 34
 Lunariæ species nobis, seu Ophris. 34
 Cichorium silvestre pumilum, seu Hedydnis. 35
 Cinaræ silvestris Bætica. 35
 Carlina silvestris alia species. 35
 Echii varietas, & Echium flavo flore. 36
 Pyramidalis villosa, saxatilis, latifolia Gregorii de Regio. 36
 Caucaius pumila. 37
 Graminis Amourettes dicti varietas. 38
 Cyperus rotundus pumilus. 38
 Gramen hordeaceum. 38
 Astragali Bæticæ plenior descriptio. 38
 Trifolium Fragiferum Friscum. 38, 39
 Gladiolus lacustris, aut stagnalis, Dortmanni. 40
 Mamoera Lusitanorum 41. femina & mas. 42
 Exotici cuiusdam fruticis aut arboris ramus, cum suis strobilis aut fructibus squamosis. 43
 Fructus squamosi prædicti accuratior icon. 44
 Nucula Indicæ secundæ alia icon. 45
 Phalangium seu Aranci quoddam genus Americanum. 46
 Quercus marina, cum sua basi, à D. Petro Pauwio. 47
 Fungus lapideus formâ bubulæ linguæ. 47
 Locusta marina peregrina, seu Squilla versicolor. 48
 Mollis arboris adultæ ramus, cum suo fructu. 50
 Piper Americanum, & de eius varietate tractatus R. P. Gregorii de Regio, nempe Piper rotundum maius suriectum, & Piper oblongum erectum maius pyramidale. 51
 Piper erectum minus pyramidale, & Piper oblongum exiguum erectum pyramidale. 52. Piper cordatum, & Piper cum siliqua olivaria. ibid.
 Piper cum siliqua rotunda cerasorum modo, & Piper cum siliqua lata ac rugosa; itemque Piper oblongum recuruis siliquis. 53. Piper lon-

gum minus, siliquis recuruis. 53
 Piper bifurcata siliqua, Piper siliqua flava, Piper Americanum vulgatissimum. 54. Piper Brasilianum. 55.
 De siliquastris in genere. 55. præparandi modus, facultates, & vtendi modus. 56
 Ciuctæ seu felis musciferæ vera icon. 57
 Horocoquomachit, Indica stirps. 59
 Tragacantha altera, seu Tragacantha in Gallia Prouinciâ nascentis vera icon. 59
 Tulipa bicolor, tribus luteis, & tribus rubris foliis, Caccini. 60
 Narcissus maximus pallidus, amplo calice flavo. 60
 Narcissi latifolii flavo flore amplo calice, varietas. 61
 Narcissi albi mediolutei varietas. 61
 Narcissus albus luteo longiore calice, serotinus & præcox, eorumque varietates alia. 61
 Narcissus Africanus flauus, polyanthes. 61
 Narcissi pallidi medio-aurei varietas; nempe Narcissus sulfurei coloris minor, & Narcissus sulfurei coloris maior. 62
 Narcissus angustifolius totus luteus semper florens, Caccini. 62
 Anemone tenuifolia, flore suaucubente, Caccini. 62
 Heliochryson Creticum, 62, 63
 Aloë quædam quæ Auenione creuit, à D. Iacobo Fontano descripta. 63, 64
 Iuncus Indicus porosus. 64
 Excerpta ex descriptione Navigationum Stephani Vander Hagen. 65.
 Vinum de Palma, Arak, Berule, Funes ex corticibus Nucum Indicarum, Olei de Coco in medicinâ vsus; Mollo, & panis ex eo; Potio de Mollo. 65. Sagu, Canes muti in Guineâ, Aligali, seu Ciucta, Malaguetta, Angues immanes in Sabo; Angues immani in Ambona; Angues similes in Banda. Coufa, animal. 66. Vermiculi in campis Ethiopiæ. Elephas admodum magnus. Hæye. Hippopotami, seu Equi marini. Piscium peregrinorum & incognitorum magna copia. Vermes aquæ innatantes. 67.
 Aues in nauem decedentes. Lari aut ganæ. Arundo Indica. Locustæ. Lux superficiem maris illustrans. Cactas seu nyctalopia subitanea. Vux siue vinaceis. Mare albescens. Nucum myristicarum & Macis messis. Caryophyllorum arbores. 68.
 Pittaci albi. 69.
 Moly Hispanicum purpureum, à Iohanne Hogelande. 71

Reliqua quæ præter supradicta in CVRIS hiscæ POSTERIORIBVS reperientur, non noua sunt, sed duntaxat correctiores & locupletiores quarundam Stirpium, vel Animalium, &c. quæ in Rariorum Plantarum historiâ, aut Exoticorum libris memorantur, descriptiones.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ
LIBRO PRIMO

hæc addenda vel immutanda.

CASTANEA EQVINA.

HVIVS ut descriptionem pleniorẽ habeas, adde capiti v libri primi (pagina 8) illa, quæ in Ap-
pendice Altera notata sunt, inferenda ante periodum VETERIBVS ignota, &c.

AVELLANA BYZANTINA.

Ut hæc plenè describatur, adde finẽ capitis septimi, lib. 1 (pag. 12) illa quæ in Altera Appendice
notauimus.

ARBOR CORAL.

Descriptio huius arboris est subiicienda calci capitis IX. lib. 1. pag. 14. qualem habes in Appendice
primâ, pag. CCLIII. cui adtexe illa quæ de eadem arbore sub finem Alterius Appendicis notantur,
inferenda ante periodum An verò, &c. eiusdem pagine CCLIII.

Pag. 20. lin. 14. legendum in quercu non nascuntur.

PALMA MARINA.

Huius descriptio alibi plenior habebitur ex iis quæ de eâ in Appendice Altera ad finem capitis XIII.
pag. 21. addenda monui.

Eadem pag. 21. lin. 36. legendum Ebers-torf, ad Danubium sita.

GVAYAVA ARBOR.

Historia huius arboris addenda est calci capitis XXIX. è Prima Appendice: aut posset huic peculiare
caput assignari; ita ut Descriptio Guayava sit caput XXX: sed eam ob causam immutandus esset se-
quentium capitum toto hoc libro primo numerus.

Post Tini historiam, quæ nunc cap. XXXII describitur, pag. 50 addi potest descriptio Celastri, cui pe-
culiare caput dari posset, eo modo quo supra Guayava descriptio proprium caput habuit: & sic Tini histo-
ria titulo capitis XXXIII inscriberetur: Celastri descriptio cap. XXXIV efficiet: & caput XXXV de Ala-
terno ager, XXXVI de Phillyrea, XXXVII de Halimo, XXXVIII de Frutice Coronario, XXXIX de
Iasmino Arabum, seu Syringa Arabica. Caput de Euonymo erit XL. de Perichlymeno XLI. Chamæ-
spilus Gesneri XLII. Vitis Idæa XLIII. Vna Vrsi XLIV. Chamæcerasus XLV. Myrtus XLVI. Myrtocerasus
XLVII. Cistus mas XLVIII. Cistus femina XLIX. Cisti femina classis altera L. & sic reliquorum om-
nium capitum libri primi tituli immutandi. Sed ut ad Celastrum reuertamur, eius hæc est historia, quo-
cumque volueris titulo capiti de Tino subnectenda.

CELASTRVS THEOPHRASTI.

APVD Veteres nullum facere mentionem reperio Celastri arboris, præter vnum
Theophrastum: nam neque Dioscorides, neque Plinius (qui tamen ex Theophrasto plu-
rima mutuari solet) eius meminerunt; quemadmodum nec aliarum quarundam ab ipso
memoratarum. Theophrastus verò, licet plenam eius historiam non tradat, quod etiam

Celastrus
Theophrasti.

A raro

rarò fecit in aliis plantis, aliquot tamen illius notas dat plerisque [Historiæ suæ Plantarum locis, è quibus Celastræ arboris notitiã adquirere possumus: vt non sit dubitandum, quin illam adhuc in rerum naturã extare, demonstrari possit.

Primum enim Celastræ (quod modò neutro genere effert, τὸ κήλαστρον, modò feminino ἡ κήλαστρον) meminuit lib. I. Hist. Plant. cap. xv. atque inter arbores perenni folio præcitas recenset (nonnullarum nomina dumtaxat subiiciam, non enim omnium necesse est) Τὰν μὲν ἡμίτρον ἀείφυλλα, ἐλαία, φοινίξ, δάφνη τ' δὲ ἀγρίων, ἐλάτη, πεύκη, πύξος, ὄρνιθος, ἀγρία, κήλαστρον, φιλόκη, ὄξυάκωνδος, ἀφάρκη. Item lib. III. cap. iv. perpetuam comam illi tribuit: Ἀείφυλλα μὲν, inquit, ἐν ἑστὶ τ' ἀγρίων, ἀ καὶ ὀρότρον ἐλέχθη, πύξος, ὄρνιθος, ἀγρία, πύξος, ἀφάρκη, φιλόκη, ἀφάρκη, δάφνη, κήλαστρον. Capite autem I. lib. IV. summis gelidissimisque locis Celastrum provenire scribit: φύεται δὲ καὶ ἡ κήλαστρον ἐπὶ τ' ἀκρων καὶ χυμειωτάτων: descendere tamen etiam in plana ait cap. IV. lib. III. καὶ ἐν ταῖς πεδίοις κινεῖται, λακιάδι, ὄρνιθος, κήλαστρον. Cap. verò VI. lib. III. inter tardissime florentes & fructum perficientes enumerat: Πάντων δὲ πλείων ἡ ἀρβύδος καὶ κήλαστρον, καὶ ὀρνιθος. & paullo post: Φασὶ δὲ καὶ τὴν κήλαστρον ὑπὸ τῷ χυμῷτος ὑποβάλλειν. Cap. item VII. lib. V. Hist. Plant. εὐτονώτατον δὲ φιλόκη, ἢ ἡ λυκότις αἰσπερὶ τῷ κήλαστρῳ. Et cap. VIII. eiusdem libri: Κήλαστρῳ δὲ καὶ μὴα πρὸς βακτιρίας. Hi sunt loci apud Theophrastum de Plantarum historiã, in quibus Celastræ arboris fit mentio: & è quibus colligere licet perpetuò virere, summis frigidisque montibus provenire, transferri tamen in plana mitioraque loca posse; tardè admodum florere, & fructum propter iam ingruentem hiemem perficere non posse; adeoque inutilem esse, præterquam ad baculos pro senibus.

Dispiciamus nunc, an pronunciare non liceat, illam arborem perpetuò virentem, quæ in Academico horto apud Lugdunum Batavorum colitur, Celastrum esse. Tinus certè, pro qua hætenus habita est, esse nequit: differunt enim inter se & floris formã coloreque & situ, atque etiam foliis, licet utrique plantæ ea sint perennia. Quoniam autem à Neotericeis, qui libros de Plantis ediderunt, nec eius historiam descriptam, nec illius iconem propositam inuenio, in rei herbariæ studiosorum gratiam, illius arboris ramum cum floris rudimento in tabellã adpositã exprimi curauimus, cui ipsius arboris historiam subiecimus.

Celastrus Theophrasti.

ARBOR igitur illa Academici horti, quæ meã opinione, Theophrasti Celastrus nuncupari potest, humanam superat altitudinem; firmoque & duro caudice constat, atque in frequentes ramos diuiso, qui dum nouelli sunt, viridi cortice integuntur, annotini verò fusco: numerosa habet folia, ex aduerso semper nascentia, densaque serie congesta, supinã parte saturã viriditate prædita, pronã autem dilutiora, perennia, hoc est, quæ non defluunt, nisi nouis & recentibus iam natis, vt in arboribus perpetuò virentibus plerunque accidere solet: splendent verò præ læuorẽ ea folia, nec Alaterni foliorum magnitudinem superant, imò pleraque sunt illis minora, præsertim annotina, quæ ramulorum infimam partem occupant siue vestiunt; nec in ambitu sunt crenata, præterquam nouella, quæ crenarum quandã formam extremã parte habere videntur, attamen verè crenata dici nequeunt: amariusculi sunt saporis. In nouellorum ramulorum extremã parte inter folia nascuntur vncialis longitudinis petioli, sustentantes quinque aut sex paruos flosculos, quatuor plerunque aut quinque foliolis ex flauo virescentibus constantes, suauiter odoratos, racematim Lentisci flosculorum modo dispositos, non vt Tini aut Sambuci umbellæ instar expansos, qui serò admodum aperiuntur, & nisi extremo Autumno, aut hiemis initio, imò etiam (quando mitior aura) veris

initio,

initio, vt anno Christi 1609. ex ramis florentibus à G. V. D. P. PAAVWIO, mense Martio ad me missis obseruare potui: eam ob caussam fructus maturari non potest: imò si æstas humida & frigida fuerit, qualis hoc anno Christi millesimo sexcentesimo septimo, vix flores aperientur: etenim flosculorum gemmas dumtaxat ostendebat Octobri mense. Qualem autem fructum proferat, dicere nequeo, quia nullum vnquam obseruare potui, imò ne fructus quidem rudimentum. Facile porrò ramis pangi posse, certum est.

POST mortem Clariss^{mi} Clusii idem Cl. V. D. P. PAAVVIUS fructus rudimentum in horto Medico obseruauit, imò & fructum ipsum; qualem sequentibus hisce verbis descripsit: quæ addenda esse iudicauimus, utpote ad absolutam huius arboris descriptionem necessaria.

Anni 1610. mense Iunio fructus rudimentum ostendere cœpit, producens breuem pediculum, cui adhærebat bacca myrti baccis magnitudine similis. Hæc quamdiu in accretione erat, viridem; iustam adepta magnitudinem, rubrum exhibebat colorem; qui paulatim ex puniceo corallinus reddebatur, adeò vt asparagi maturam baccam (de minoribus loquor) te videre dixisses. Arridebat gratissimo hoc colore ad Augusti vsq. initium bacca: tunc etenim paulatim corrugari incepit cutis siue exterior superficies, simulque colorem mutare: fuscedinem namque contrahebat, tandemque adustam nigredinem. Simul etiam ipse fructus figuram suam mutare, ac ex rotundo oblongus fieri cœpit. Postquam decidisset, repertum intus semen vnicum, oblongum, quodammodo triangulare, vuarum vinaceis admodum simile. cuius cortice (durior is erat & quodammodo osseus) diffracto, prodit granum quoq. vnicum, tectum membranulâ crocei coloris, eaque ablatâ medulla siue caro durior, albicans, ei similis quam nux auellana ostendere solet. Hæc D. PAAVVIUS.

SAMBAC ARABVM, seu *Iasminum Arabicum*,
aut *Syringa Arabica*.

Pag. 56. calci Capituli xxxvi. de Frutice coronario, addi potest sequentis fruticis descriptio: aut, si mauis, nouus titulus ei assignatur, vt sit Caput xxxix. Libri 1. Rariorum Plantarum.

PROSPER Alpinus lib. de Plantis Ægypti cap. xix. Sambac Arabum, siue Iasminum Arabicum describit his verbis. Cayri est frutex sarmentosus, qui sarmentis serpendo, altius se extollit, foliis mali aurantii proximis: flores albos proferens octonis foliis præditos, omnino similes vulgaris Iasmini floribus; à quibus differunt numerosioribus foliis; magnitudine, odoreque præualidiore ac suauiore. Eius etiam iconem exhibet octo foliorum floribus onustam. Tametsi verò ex hac illius descriptione, tum plantæ quam proponit icone, conicere liceat, ipsum plantam eam innuere velle, cuius iconem coloribus expressam Illustris Vir Matthæus Caccini anno Christi millesimo sexcentesimo sexto Florentiâ Hetruriæ vrbe ad me mittebat, hac appellatione, *Syringa Arabica*, siue *Iasminum Arabicum*, vel *Iasminum ex Gine*: magna tamen est differentia inter vtriusque flores, quòd Iasmini Prosperiani flores octo foliis simplici serie dispositis constant; iconis verò quam accipiebam flores dena folia habebat, duplici serie disposita: duplicemque seriem foliorum esse debere, deprehendi è ramulo suis foliis & floribus onusto, quem insequente anno ad me mittebat: hanc ob causam illum in tabellâ adpositâ exprimendum curabam, vt ex eius cum Alpinianâ collatione, differentia facilius obseruari possit.

VT porrò huius fruticis pleniorẽ cognitionem habere queant Lectores, præstat vt ipsius Caccini verba subiiciam, quæ ad me scribebat, cum iconem mitteret: Accipies

Sambac Arabum, Iasminis Arabicum.

Iasminum Arabicum, seu Syringa Arabica.

rami cuiusdam plantæ ex Alexandria Ægypti allatæ iconem, quam nonnulli Iasminum ex
 Gine appellant, quidam Syringam Arabicam, alii Iasminum Arabicum. Crescit porro ea
 planta, quantum hactenus obseruare potui, ad duorum cubitorum, vel quatuor pedum
 altitudinem: eius stipes infimâ parte pollicari est crassitudine, solidâ matérie constans, &
 quæ difficulter scindi possit: is duobus digitis supra terram, aut paullo amplius, in tenues
 & longiusculos ramos diuiditur, instar Iasmini Catalonici, siue Hispanici; floresque pro-
 ferre incipiens Aprili, desinit extremo Octobri: sic vt quinque aut sex mensibus integris
 planta floribus onusta conspiciatur: flores eius albi sunt, vt Narcissi pleni Byzantini primi à
 te descripti, nunc decem, modò duodecim foliis constantes, & quando minimum, nouem;
 duplici serie dispositis, odoratissimi, Iasmini Hispanici odorem etiam superantes, vel quasi
 florum mali aurantii & florum Iasmini Hispanici simul permistorum odorem referentes:
 defluunt autem à planta flores eodem modo quo aliorum Iasminorum flores, habentque
 tubum illum pertusum quo suis petiolis adhærent, vt reliquorum Iasminorum flores. In-
 seritur supra vulgare Iasminum; primoque vel eodem etiam anno flores profert: melio-
 resque progressus facit vno anno planta tali insitione hinc acquisita, quam ex Ægypto al-
 lata in tribus: quia quæ inde adferuntur, duobus aut tribus annis languent, & difficulter
 comprehendunt: quæ verò insitione acquisita, facillimè crescunt: valdè tamen frigora
 metuunt. Hactenus Caccini.

Cæterùm cum nullam in ea epistola foliorum ipsius plantæ mentionem faciat, quia
 ex icone quam mittebat, qualia essent satis apparere putabat: ex ramulo quem insequente
 anno accipiebam, eorum formam, & quâ ratione in planta sint disposita, adicere volui. Ea
 autem (quod ad formam attinet) non dissimilia mihi videntur foliis eius fruticis, quem
 Syringam albo flore vulgò appellant, teneriora tamen, & in ambitu non crenata, semper
 ex aduerso nascentia, alternis, modò in vno rami latere, modò in alio, vt affabrè tabella
 ostendit, quam ad ramuli missi normam exprimendam curavi: florum etiam umbilicum
 in tubi ambitu flauescere obseruabam. Quid porro de florum Sambac Arabum vsu tra-
 dat Prosper Alpinus, hinc subiiciendum putavi. Vsus, inquit, florum est magis ad orna-
 tum corporis, quam ad sanitatem: nihilominus parant oleum, quo vtuntur mulieres in
 balneis, ad vterum calefaciendum, & laxandum; eius enim scirrosis tumoribus maximè
 conferre; expertæ sunt: vt partum etiam faciliorem reddant, oleum hoc & bibunt cali-
 dum, & ipso liniunt extrinsecas vteri partes: vtuntur etiam eo, exterius inungentes thora-
 cis regionem, tum per os ipsum calidum ingerentes, ad tussim anhelitusque difficultatem,
 & pleuritim lethalem, in quâ sputum maximâ cum difficultate educitur, & ad peripneu-
 moniam, atque ad dolores vehementes stomachi, intestinorum & vteri.

QVAMOCLIT, AVT QVAMOCHLIT,
 siue Iasminum Americanum.

Huius iconem precedenti Iasmino Arabico subiungendam esse duximus, vt quibus differentiam
 huius ab illo in picturâ saltem internoscere queat. Descriptionem autem eius plenioram, præter hanc
 picturam, à Clariss. Clusio factam non comperimus. Et quamuis in literis ab Illust. Mathæo Caccini
 paulo ante mortem Clusii ad eum missis, mentionem factam inuenimus cuiusdam descriptionis huius
 planta, facta à Reuer. P. Gregorio de Reggio: tamen cum nihil tale inter eius schedas reperire possemus,
 præter hanc iconem, quam ultimis vitæ suæ mensibus sculpi curauerat; huic descriptionem qualem
 Clariss. Ioachimus Camerarius in suo Horto Medico dedit (cuius icon ista nostra non dissimilis)
 adiungere decreueramus: præsertim cum eam in India Quamoclit appellari scribat, indeq; ante paucos
 annos in Europam allatam, & à Casalpino sub nomine Iasmini folio Millefolii descriptam esse: posseque
 non ineptè Conuoluulum tenuifolium vocari. Sed cum eadem hæc stirps ante quadriennium à Clariss.
 Fabio Columna accuratius descripta & delineata sit, titulo Conuoluuli pennati exotici rarioris, eius ver-
 ba hoc loco poni curauimus, quæ sunt hæc:

Quamoclit.

Iasminum fo-
 lio Millefolii.

Conuoluulum
 tenuifolium.

Conuolu-
 lum pennatus
 exoticus ra-
 rior.

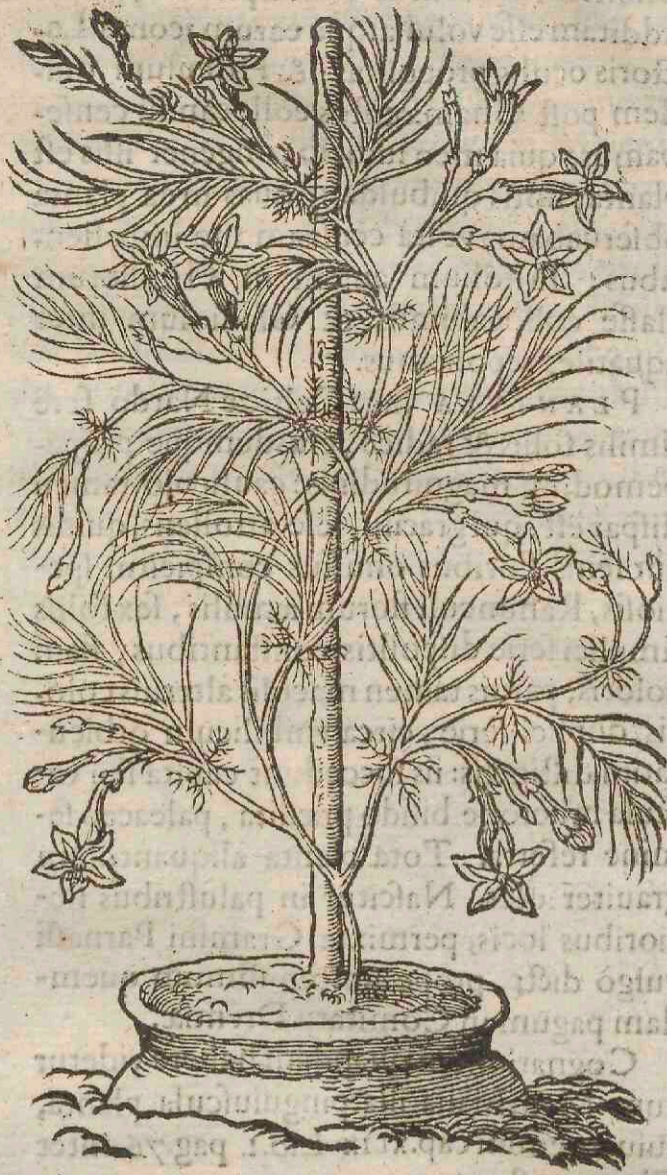
NON aptius poterat ad aliud genus planta hæc exotica referri, quam Conuoluulo-
 rum familiæ adscribi. Natura totoque habitu ferè similis viderur, præter folio-
 rum pennatorum effigiem. Lacte quidem turget dilutiore: Floribus oblongis,
 tubulosis, sed quinquepartitis in summo, & roseo colore hilaris, lineis siue plicis
 striatis, longo petiolo duobus vel singulis insidentibus, alternato situ ex geniculis
 viticulatori: apicibus quinque pallidis: Fructu deinde oblongo, ex squammoso calice,
 in apicem desinente, cartilagineo cortice obducto, vt vulgaris Conuoluuli, sed an-
 gustiore

CVRÆ POSTERIORES.

gustiore, seminibus intus quatuor
 oblongis, nigris, duris, acri gustu.
 Folia viticulis purpurascensibus
 alternatim hærent, pinnata, tenui
 admodum diuisura, duplo vulga-
 ris Frucaginis Resedæ putatæ, mi-
 nora, obscure virentia, sed tenella
 pallentia, paucis primùm lobis,
 deinde pluribus vtrinque, ad ter-
 denos vsquæ, & vnico in summo:
 at priores lobi bifurcantur. Pro-
 pter innumeros viticulos foliosos
 & floridos, quos profert, arundi-
 naceas crates adimplentes sese con-
 torquendo, maxime oculos con-
 spicientium recreat: quare pensu-
 libus hortis iucunda. Semen pri-
 mo Vere satum, Iunio emicat: at-
 que prima folia Aceris fructus re-
 ferunt, effigie alata, vel Ari modo
 bifurcata, vt expressimus, & apud
 peritum aromatarium ac herbariæ
 rei exercitatissimū Iosephum Gui-
 dum, familiaritate nobis coniu-
 ctum, obseruauimus Romæ. Au-
 gusti fine floret, & Septembri de-
 inde fructus perficit. *Quamoclit* no-
 mine sibi missam refert.

Quamoclit, siue Lasminum Americanum.

Hactenus Fab. Columna.

Eadem pag. 56. lin. 56. legendum, quas erueram donabam, adoleuerunt,

Pag. 57. lin. 3. legendum continens: is in summo ramulo in icone ineptè collocatur, cum ex imo, ut flores, reponi debuisset. Sub Autumn. &c.

Eadem pag. lin. 7. legendum silua illa quæ ex Greben

Eadem pag. linea vltima legendum descriptio extat

Mahaleb Arbor.

Mahaleb aut Malahab arboris historia concinnanda est verbis Appendicis Alterius, inserendis pag. 65. lin. 2. ante periodum Sunt qui, &c. circa finem capitis XLII. (aut vs immutari posset XLV.) de Chamaceraso.

Chamacistus Septimus.

Describitur hic Chamacistus pag. 76. sed huic descriptioni ante periodum OCTAVVS, &c. aduice hec: Crescit hic Septimus Chamæcistus etiam in Tyrolensibus Alpibus: & Oeniponte ad me missus est anno 1608. à R. P. F. Gregorio de Reggio.

HIRCVLVS FRISICVS, Dortmanni.

Fagina 77. ante Sectionem ALTERAM, Madritiana, &c. sub extremum caput XLVIII. lib. I. Hist. Plantarum, inserenda hæc de Hirculo Dortmanni, quæ sequuntur.

Typis iam expressâ meâ Rariorum Plantarum Historiâ, Ioannis Dortmanni pharmacopœi Groeningensis celebris & eruditi epistolam, accipiebam cum paucis quibusdam Plantarum iconibus, ipsius manu satis scite delineatis, quarum neminem adhuc meminisse existimabat, & Groeningensi agro vicinisque locis peculiare esse credebat. Verum enim verò nonnullas in aliis provinciis etiam nasci iam obseruaueram, vt ex meâ Plantarum Historiâ liquet, quales sunt Erica baccifera ipsius, quæ in variis alpibus reperitur, & eius Rosa alpina, à Silesiis Rosmarinus αὐτοῦ μὲν nuncupata, in Tyrolensibus etiam alpibus nascens. Sed tres inter illas fuere, quibus similes antea non vidisse, ingenue fateor, eius videlicet Hirculus, Trifolium fragiferum, & Gladiolus stagnalis. Harum breuem descri-

A ; ptionem,

ptionem, qualem ab eo accipiebam, postrema isti meae Historiae Plantarum recognitioni additam esse volui, atque earum icones Lectoris oculis propositas; & Hirculum quidem post Chamacistos collocandū censebamus, quia meo iudicio congener illis est planta, notis quibusdam quas in ea planta obseruabam, vt ita censeam me impellentibus: Trifolium autem in Trifoliorum classe collocabimus & Gladiolum inter aquatiles reponemus.

PLANTVLA hæc Celticæ Nardo ferè similis foliis & radice, eiusdemque prope modum magnitudinis: cauliculo tamen dispar est; qui gracilis, sese attollens, quinis aut senis floribus onustus conspicitur speciosis, Ranunculi florum æmulis, sex foliis simplici serie dispositis constantibus, flauicoloris, paruis tamen maculis alterius coloris, duplici serie, circa umbilicum orbiculatim distinctis: iis succedunt capita seu vascula mucrone bifido prædita, paleaceo semine referta. Tota planta aliquantulum grauitè olet. Nascitur in palustribus siccioribus locis, permixta Gramini Parnassi vulgò dicto, prope amœnissimum quemdam pagum in Comitatu Drentiz.

Cognitionem quandam habere videtur cum Madritiana illa pinguiuscula planta, cuius memini cap. XLIX. Lib. I. pag. 76. inter Chamacistos annuos.

Hirculus, qui Chamacisti genus.

Pag. 79. de Ardiueja reponere que in Altera Appendice.
Pag. 97. lin. 19. legendum subiiciendos non existimaui.

DORYCNIUM HISPANICVM.

Pag. 101. ad caput de Dorycnio, nempe ante periodum VETERES porro, &c. accersere que in Prima Appendice de Dorycnio vero Plateau scribuntur pag. CCLIV.

Pag. 101. lin. 24. lege: Quo tempore florebat, sub eâ crescere obseruabam Hamoderi, &c. eadem pag. lin. 27. leg. materia turgens

Pag. 103. lin. 58. leg. retexendam non putavi.

Pag. 105. lin. 23. legendum quoddam animaleulum referentia.

Pag. 111. in titulo capitis LXXIX expunge PVMILA.

Spina Insectoria.

Pag. 112. ad cap. de Spina insectoria, ante sectionem Spinam infect. &c. adde: Crescit illa etiam in Tyrolensibus Alpibus, vt obseruabam ex plantis ficcis à P. Gregorio ad me missis: quæ Alpes multas alias stirpes alunt quas in Austriacis, Stiriacis & Pannonicis legeram.

ROSA FLAVA PLENO FLORE.

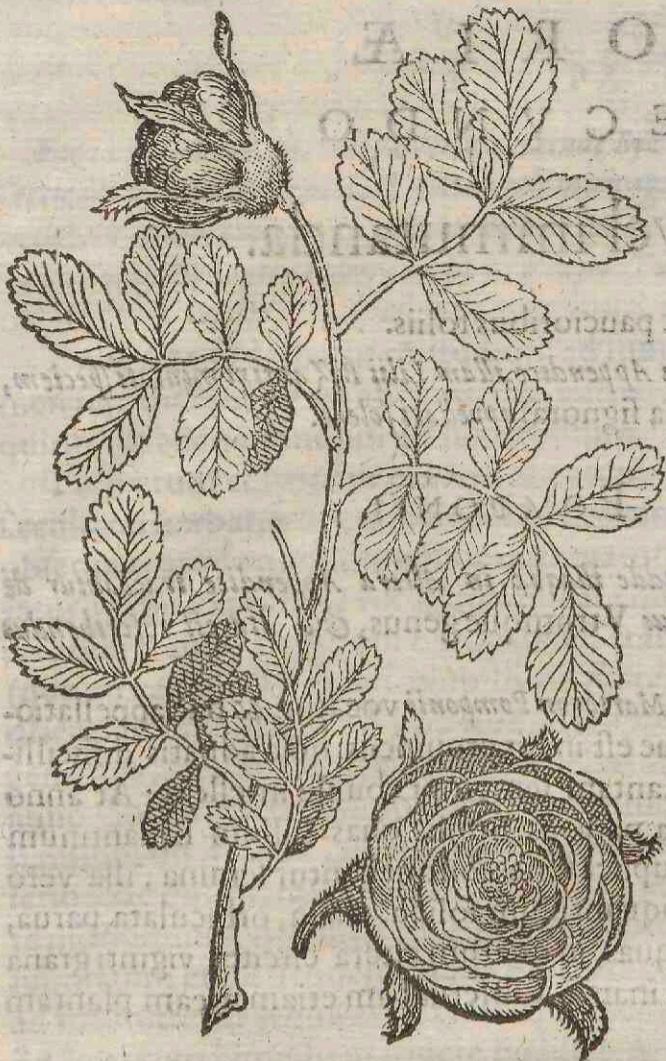
Ad caput de Rosa, nempe pag. 114. ante periodum CETERVM, adde ea que de Rosâ flauâ pleno flore notata sunt in Appendice altera, his verbis: Et certè, &c. quibus attere & subsequentiâ verba.

ANNO Christi porro sexcentesimo quinto supra millesimum, accipiebam à Generosâ Dominâ de Heusenstain, similis Rosæ fruticem, suis radicibus præditum, cum Castanæ Equinæ pusillâ arbusculâ: vtramque autem plantam statim in Academicum hortum perferendam curabam; in quo nunc adhuc conspiciuntur.

CVRÆ POSTERIORES.

Rosa flava, pleno flore.

ANNO porrò Christi MDCVII. Octobri mense accipiebam à prædicto Friderico Mayero Rosæ flauo pleno flore plantam, quæ paucas radices habebat, sed valde exsiccatam, vt metuam an comprehendet: telluri tamen commisi, vt periculum faciam an cum tempore sit ad frugem peruentura: sed asperrima hiems quæ subsequuta, prorsus corrupit.

Rosa semper virens.

Huius descriptio (quæ est in Auctario Appendicis alterius) collocanda est pag. 116 Historia plantarum, ante Rosam Campestris.

Pag. 121. lin. 5. legendum patitur pro pata

CLEMATIS ALTERA FLORE PLENO.

Pag. 122. ad Caput de Clematide, ante sectionem AD eorum, &c. addendum de eâ quæ est

pleno flore, ex Altera Appendice, nempe Paragraphus CETERVM intra paucos: &c. itaq; at-
sexenda verba subsequentiâ, unâ cum iconè.

Sed anno Christi MDCVII, Octobri mense accipiebam à prædicto Friderico Maiero, eiusdem Clematidis alterius, vt scribebat, pleno flore (cuius sicci specimen paucis antè annis ab eo accipiebam) plantam, nonnullis radicibus præditam, quam telluri similiter commisi, vt videam an comprehensura sit. Verùm eodem anno accipiebam ab Ill. Viro Matthæo Caccini similis plantæ rami suis floribus onusti iconem viuis coloribus expressam, quam ilicò in tabellâ delineandam curabam, vt hoc loco apponeretur.

Clematis altera, flore pleno.

Posset autem eius noua historia concinnari, simulac planta hæc comprehenderit, & flores protulerit: possetque illi peculiare caput aptari.

Pag. 123. lin. 31. legendum nullaquæ.

Asclepias Cretica.

Pag. 126. post descriptionem Apocyni, ante periodum AD huius libri, &c. reponenda sunt ea que de Asclepiade Cretica pag. CCLV. in prima Appendice exsunt.

RARIO.

RARIORVM PLANTARVM

HISTORIAE

LIBRO SECVNDO

hæc addenda vel immutanda.

III Pag. 127. lin. 41. scribendum pluribusve aut paucioribus foliis.

Pag. 132. ante sectionem Memini, adde ex altera Appendice, illam Lili Byzantini miniati speciem, nunc in Italiâ Rizo della signora (aut Ricci della signora) appellari solere.

MARTAGON POMPONII.

Pag. 133. ante paragraphum LILII porro adde illaque in Altera Appendice tractantur de LILIO MINIATO TENNIFOLIO: ubi paragraphus Vtrumque genus, &c. ita est rescribendus & augendus.

Martagon
Pomponii.

Vtrumque genus, ab iis qui diu aluerunt, Martagon Pomponii vocatur, & hac appellatione ex Italiâ se accepisse asserunt. Rarum adhuc est in his prouinciis, quia adnatis difficillimè se propagat, nec apud quempiam ipsam plantam semen præbuisse intellexi: At anno MDCVI. in meâ plantâ vnica triangularis theca nata, iis similis quas Lilium Byzantinum miniatum ferre solet, sed minor: in quâ sextuplici serie continebantur semina, illa verò prorsus inania, præter decem aut duodecim aliquantulum solida, plana, orbiculata, parua, subrubentia: insequente etiam anno binas siliquas, in quarum alterâ circiter viginti grana solida continebantur, reliqua in vtrâque thecâ inania. Obseruabam etiam meam plantam facilius alterâ proles proferre.

Pag. eadem post præcedentia verba, ante eandem periodum LILII porro, erunt addenda quæ in Prima Appendice, nempe pag. CCLV. de LILIO montano flauo flore, &c. tractantur: & ibidem, nempe ante periodum CÆTERVM quatuor, inserenda ea quæ de Lilio montano flauo puro flore aguntur in calce Appendicis alterius: quibus & hæc adde:

Lilium mon-
tanum, magis
flauo flore, &
atrioribus ma-
culis.

Solus verò Hogelandus Lili montani flauo flore puro plantam non habuit, sed etiam Christianus Porretus pharmacopœus Leidensis diligentissimus, cuius me participem fecit, licet ex iis quas à Venerio pusillas acceperim, vna tandem purum flauum dederit. Similis generis planta folia habet saturatiùs virentia, floremque magis flauum, & atrioribus maculis distinctum.

Hinc redeundum ad illam periodum Appendicis primæ CÆTERVM quatuor illi, &c. pag. CCLVI. cui addenda & hæc, ex fine Appendicis alterius, nempe periodus SINE difficultate, &c. cum altera periodo Postea verò, &c.

LILIVM MONTANVM ALBO PÛRO FLORE.

Pag. 134. de Lilio montano flore albo puro, ante sectionem Est etiam, adde sequentia, paulo aliter in Appendice alterâ scripta, sed nunc hoc modo immutanda.

Lilium mon-
tanum albo
puro flore.

Habui etiam à doctissimo viro Ioachimo Venerio similis plantæ bulbum Burdigalâ missum, cuius quidem forma ab illius bulbo non differebat, sed eius caulis non purpurefcebat quemadmodum illius quæ albos profert maculis purpureis interiore parte distinctos, at magis ex viridi candescebat, eius etiam folia magis candicantia, flores autem siue florum gemmæ antè quàm expandantur multâ candidâ lanugine sunt oblitæ: explicati flores prorsus sunt niuei, nec vllis maculis infecti, staminum etiam apices ferruginei coloris non sunt, vt in aliis, sed flauis: subsequuntur thecæ triangulares planum semen aliarum instar continent, sed magis album.

CÆTERVM quotquot adquisiui plantas alterius albos flores purpureis maculis insignitos proferentis semine natas, mirum in modum florem variarunt, nec vllam habui matris colorem referentem.

Huius autem quæ puro albo est flore, nondum feci periculum, & vix faciam ob grandem ætatem: sed aliis me iunioribus hanc prouinciam relinquam.

Pag. 149. lin. 54. conseruare vid.

eadem pag. lin. 55. mutationem acquirebant, exigua ea erat, & pler.

eadem pag. lin. 56. consistebat. Postea successu temporis obseruatum est illarum semine plantas

plantas nasci quæ flores gererent mirâ colorum varietate discretos: atque etiam nonnunquam ex elegantissimarum versicolorum semine, flauas & rubras dumtaxat generari.

Solet caulis, etc.

TULIPA PERSICA.

Pag. 150. cap. x. sit Tulipa Persica, deinde Byzantina altera: atque considerandum an ea non sit Cretica Caccini: tandem post Mompelitanam agendum etiam de eâ qua in montanis Placentia; hoc modo: Ad calcem capitis ix. addi potest descriptio Tulipæ Persicæ, aut ex ea nouum caput x. faciendum: ita ut Tulipa Byzantina altera caput xi. occupet. Tulipæ autem Persicæ hæc est descriptio.

TAMETSÌ Herbariæ rei studium ad summum culmen peruenisse videatur, singulis tamen serè diebus, nouæ alicuius, nec adhuc à quopiam descriptæ plantæ cognitionem adquirimus: adeo infinitum est hoc studium.

Tuliparum certè cum præcocium, tum serotinarum, summa varietas ab his qui nostro sæculo, rei herbariæ operam dederunt, eorumque qui Plantarum historiam scripserunt, est obseruata, atque quotidie adhuc obseruatur: semine enim quanta varietas colorum adquiratur, verbis exprimere vix aliquis queat: nullus tamen hactenus illius meminit, quæ paucis abhinc annis ab Asia in Europam est translata: primusque omnium talem reperiri, me (quo est candore) monuit Nobilis vir Florentinus Matthæus Caccini, qui licet ante quadriennium dumtaxat ad hoc studium applicare cœperit animum, adeo sedulus & diligens fuit, vt nunc hortum habeat selectissimarum plantarum copiâ instructissimum. Is anno Christi sexcentesimo sexto supra millesimum, extremo Febuario accipiebat Constantinopoli Tulipæ cuiusdam nouæ aliquot bulbos satis pusillos, quos è Persia allatos esse scribebat qui ipsi mittebat: hi, licet adeo pusilli, & longiose vecturâ satis adflucti, sequente nihilominus Aprili elegantissimum florem protulerunt, bipedalis longitudinis cauli subnixum: cuius iconem viuis coloribus expressam, cum bulbulo sub extremum Iulium ad me mittebat; ego verò extremo Septembri accipiebam: is terræ creditus comprehendit, licet toto bimestri in itinere hæssisset, nec sperassem adeo exiguum bulbum (vt qui exiguæ nucis auellanae magnitudinem non excederet) florem producturum. Quia potro plantam florentem videre mihi contigit, eius historiam describere, atque iconem, quam in lignea tabella exprimendam cutabam, Lectoris oculis proponere volui.

Huius itaque anni M. DC. VII. Aprili mense, cum præcocius Tulipis, florem dedit mea plantula, Septembri præcedente, vt dixi, terræ commissa: eam tamen altitudinem non adquisiuit, quam N. V. suam habuisse scribebat, (etenim propter imminentem hiemem, quam asperiores futuram metuebam, fictili vasi credideram;) sed pedalis longitudinis caulem dumtaxat protulit, satis gracilem, quatuor foliis non valde latis præditum, imò angustis, & Narbonensis Tulipæ foliorum latitudinem haud superantibus, non adeo tamen virentibus, & ad præcocium Tuliparum colorem magis accedentibus ac carinatis: qui supremâ parte florem sustinebat delicatulum, Narbonensis vel Hispanicæ Tulipæ flore paulò maiorem, (quin altiùs assurgat, & maiorem florem libero loco nata proferat planta, non dubito; sed qualem mea planta in angusto loco adseruata habuit, describo) sex foliis binas vncias longis constantem, quorum terna exteriora paulò longiora & mucronata, foris quidem suauerubentis coloris, oris tamen albis; interne verò prorsus albis. tria autem

B

interiora

Tulipa Persica.

Tulipa Persica præcox.

inferiora folia, quæ aliquantulum breuiora, mucronem habebant nonnihil orbiculatum, niueique planè erant candoris: omnium autem unguis purpureâ maculâ insigniti: stamina nigra, apices etiam nigri: bulbi cortex foris nigricans & fuscus, interiore parte molli lanugine fusci & quodammodo ferruginei coloris obsitus, quali ferè Rhododendri siue Nerii semen est, aut castanearum cortex ipsum nucleum tegens. De semine, nihil pronunciare possum, quia obseruare non licuit, quandoquidem caulis superiorem partem cum duobus foliis & flore præscindebam, vt pictori delineandam traderem: eamque causam esse arbitror, cur insequente anno florem non protulerit, sed aded imminuta fuerit planta, vt vnicum dederit folium, illudque valde angustum & quasi iunceum, accedente præsertim illius eiusdem anni asperrimâ hieme.

Anno porrò Christi millesimo sexcentesimo septimo accipiebam ab eodem T. Perficæ alterius generis exiguum bulbum, paullo oblongiore formâ, non orbiculatâ vt superioris, cuius pretium maius esset quàm superioris, licet illud satis ingens esse ad me scriberet: protulit quidem anno insequente vnicum angustum & carinatum folium prioris folio non dissimile, sed breui marcescens: eam ob causam Maio mense eximebam, vt viderem an bulbus corruptus esset; & prorsus flaccidum & inanem reperi. atque eodem mense ad me scribebat nobilis ille vir, bulbos quos sibi retinuerat, vnicum folium dumtaxat protulisse, nullum florem.

FRITILLARIÆ VARIETAS; AC DE ALBA.

Fritillaria albo
flore.

Pag. 152. ante Sectionem Sponte, in extremo paginae adde ea que notata sunt in Appendice Altera, de Fritillaria serotina, & Fritillaria albo flore, his verbis, præcocior videlicet, &c. quibus & addenda sunt illa que in Auctario eiusdem Alterius Appendicis de eadem Fritillaria albâ aguntur, his verbis, Mittebat verò, &c. cuius periodi fini attaxantur & sequentia verba: Similes deinde anno 1606 vidi apud Hoghelandum & Porretum: sed & anno præcedente à rhizotomis Gallis aliquot bulbos redimebam (quos illi in Hollandiam venales proferre cœperunt) quos flores albos ferè affirmabant. eorum aliquos anno 1608 florentes habui: sed bini dumtaxat albi fuerunt prorsus, maturè cum vulgari præcoce: reliqui non albi erant, etsi pro iis venditi, sed iis prorsus similes quos proferunt plantæ in Pyrenæis erutæ, hoc est, ex viridi fusco & obsoleto colore mixti; adhæc non præcoces, sed serotini. Obseruatu enim dignum est, plantas quæ album florem tulerunt, caules & folia vulgarium habere similia, & præcocius cum vulgaribus florere.

Fritillaria di-
uersi natales.

Pag. 153. post versum 12, ante sectionem N. V. Ioannes Boissor, adde ex Appendice altera: Postea in variis Gallix prouinciis sponte nasci intelligebam; apud Pictones, (vbi circa urbem Villefagna des Pessonnès appellant) apud Britannos, Aquitanos, & alios. Pag. eadem 153. lin. 17. legendum reflexæ versicolore erant.

FRITILLARIA PYRENÆA.

Pag. eadem 153, ante sectionem QVI ad me primum genus adde ea que notata sunt in primâ Appendice, de Fritillaria Pyrenæa, ac ibidem (nempe in Appendice Primâ pag. CCLVII) ante Sectionem Florebat Maio adde ea que præterea de Fritillaria Pyrenæa varietate tractantur in Appendice Alterâ: & tunc demum redi ad Sectionem prædictam Florebat Maio, &c.

His demum omnibus subtexenda est sequens Fritillaria Lusitanica descriptio: & tunc redeundum est ad dictam periodum eadem pag. 153, QVI ad me primum, &c.

FRITILLARIA LUSITANICA.

Fritillaria
Lusitanica.

ANNO Christi sexcentesimo quarto supra millesimum, Nicolaus le Quelt, rhizotomus Gallus, inter alias plantas quas venales proponebat, Fritillariæ quoddam genus habebat, quod in Lusitaniâ legisse, & flauum florem gestare assererat: ego & plerique alii redemimus: mihi quidem primo anno periit; apud nonnullos alios creuit, atque vnum aut alterum annum permansit, sed etiam tandem periit, nullo prolato flore: itaque nullus nostrum plantam conseruare potuit, præter vnum Christianum Porretum pharmacopolam Leidensem diligentissimum. Is enim vnicam plantam non modò conseruauit in tertium annum, sed etiam florentem vidit in suo horto instructissimo; atque eius caulem cum flore præcisum ad me misit vt conspicerem, & quâ in re ab aliis Fritillariis differret, melius obseruare possem.

Eius porrò cauliculus pedalis erat longitudinis, valde gracilis, firmus tamen; & viridis; quem sena aut septena inæquali serie ambiebant foliola, breuia & admodum angusta: summo

Summo autem fastigio sustinebat florem nutantem, & nolæ vel tintinnabuli instar pendulum, reliquis Fritillariis minorem, & vix unciam longum, sex foliis constantem, quorum mucro reflexus non erat, & terna interiora externis tribus erant latiora; foris quidem coloris purpurei obsoleti, in venas quasdam ad extimas oras vergentes distincti, nullis maculis tessellatim dispositis apparentibus, singulorum mucrone ex viridi paululum flavescente. floris pars interior subflavi coloris erat; vngues verò virescente maculâ infecti: è floris umbilico prodibant sena stamina alba, flavis apicibus prædita: mediusque stilus albus iis longior, & extremâ parte trifidus: extremo Aprili flos aperiebatur, in quo nullum odorem deprehendere potui: radix exigua, sed eiusdem formæ cum aliarum Fritillariarum radicibus.

NARCISSORVM HISTORIA ET VARIETAS.

Pag. 154. cap. XII. Narcissorum genera aliter possent distingui, in Latifolia videlicet & Angustifolia, simplici & duplici flore: deinde in Vernos & Autumnales. Ideo videnda Appendices, Prima, Altera, & Auctarium: & inferenda aliquot noua descriptiones, hoc modo:

NARCISSVS VERNVS PRÆCOX FLORE FLAVO, & Narcissus oblongo calice.

Pag. 154. Ac primùm ante caput XII addantur duo capita ex Appendice altera, nempe quibus describuntur Narcissus vernus præcior, flauo flore: & Narcissus oblongo calice. Ac sub finem capitis de Narcisso oblongo calice adde hæc verba. In Narcisso oblongiore calice manifestum obseruabam discrimen: nam quorundam flores medium stilum habebant oblongiusculum, & ipsum tubum semunciam pænè superantem; aliorum stilus tubi oras non excedebat: præterea quorundam tubus coloris erat profusus aurei; aliorum flauis, oris croceis; plurimorum omnino flauis, & is interdum angustior, nonnunquam laxior.

Varietas Narcissi oblongo calice.

His ipsis verbis subnectenda est & sequens Narcissi latifolii flauo flore differentia.

NARCISSVS LATIFOLIVS FLAVO flore, amplo calice.

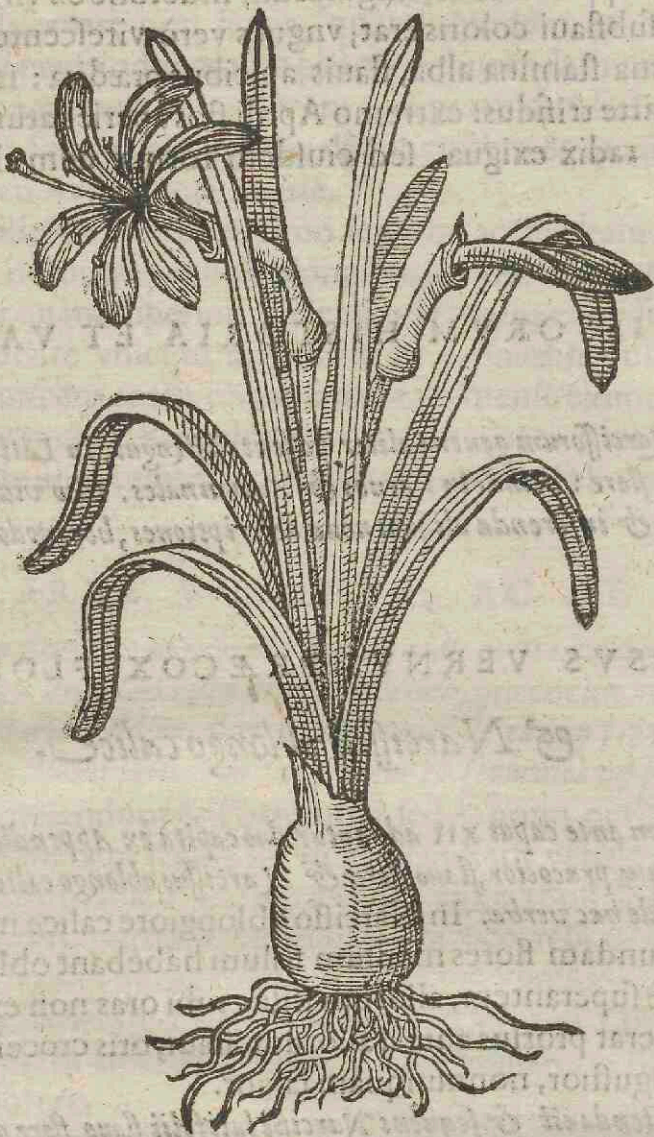
A radice bulbosa oblongiusculaque instar Narcissi iuncifolii, eaque multis fibris prædita, terna aut quaterna producebat folia latiuscula, vt alii Narcissi latifolii, sesquipedem longa: inter quæ nudus prodibat caulis, pedalis longitudinis, striatus, viridis, summo fastigio sustinens vnicum florem è membranaceo folliculo emergentem, sex foliis pallidis siue dilute admodum flauis constantem: è cuius umbilico exiliebat calix siue tubus semunciam longus, oris valde fimbriatis, coloris aurei, paullo tamen laxior, in quo sex breuiuscula stamina, flauis apicibus prædita, & medius stilus staminibus longior: odor satis obscurus, nonnihil tamen spinæ appendicis floris odorem referens, qui Aprili & Maio mense aperiebatur cum Narcissis angustiore siue iuncea folio.

Primùm mihi conspectus est huius Narcissi flos Lugduni Batauorum in horto generosa Dominæ de Matenesse, anno Christi millesimo sexcentesimo sexto, cui planta pro re valde singulari ante aliquot annos donata fuerat quidem, sed florem dumtaxat eo anno ipsi protulerat, à quâ abruptam prolem mihi communicabat: sed cum incommodo tempore è terrâ eruta fuerit, hinc factum arbitror vt demum biennio post apud me floruerit.

Pag. 158. ante periodum HÆC sunt, &c. inferi posset alia & paullo accuratius delineata Narcissi Indici rubro flore icon, pro illa que est paginâ 157.

Narcissus Indicus rubro flore.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS MINOR.

Sed Pag. 159 sub calcem capituli XII, ante periodum Intellexi, &c. addi potest Narcissi Iuncifolii minoris historia, que est in Appendice Primâ, paginâ CCLVII.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS ALBO FLORE.

Ipsi vero calcem eiusdem capituli XII addenda hæc verba sicut in Appendice Altera: imò illos ipsos nullo modo auctos anni à Christo nato millesimi sexcentissimi asperum gelu, quod Februario mense valdè apud Belgas sævit, prorsus corruptit, cum plerisque aliis rarioribus plantis. Hisq; subtexenda & hæc: At anno Christi millesimo sexcentesimo secundo missi sunt quidam Narcissi à doctissimo Venerio tali nomine insigniti, atque eodem anno & sequentibus aliquot à rhizotomis Gallis etiam allati, quorum tamen folia prorsus iunca non erant, longè tamen angustiora quàm reliquorum Narcissorum: quorum flores mihi videre non contigit: imò quædam plantæ integro anno latuerunt: deinde asperrima hiems annum Christi MDCVIII subsequuta, prorsus corruptit.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS ALBO FLORE REFLEXO.

Postea subsequatur Narcissus Iuncifolius flore albo reflexo, descriptus in Appendicis alterius Auctario: cuius descriptioni & hæc attextantur verba: Simili appellatione præditos bulbos annis Christi MDCV & MDCVI etiam venales attulerunt tres rhizotomi Galli, à quibus ego & alii aliquot redemimus: ii in terrâ statim repositi, magnâ ex parte prodierunt quidem, sed nullum florem tulerunt; vt incerti sumus, qualis futurus fuerit: anno etiam insequente quo terræ crediti fuerant, latuerunt prorsus, nec vllum folium tulerunt: anni autem MDCVIII asperrima hiems omnes sustulit, & alias plerasque rariores,

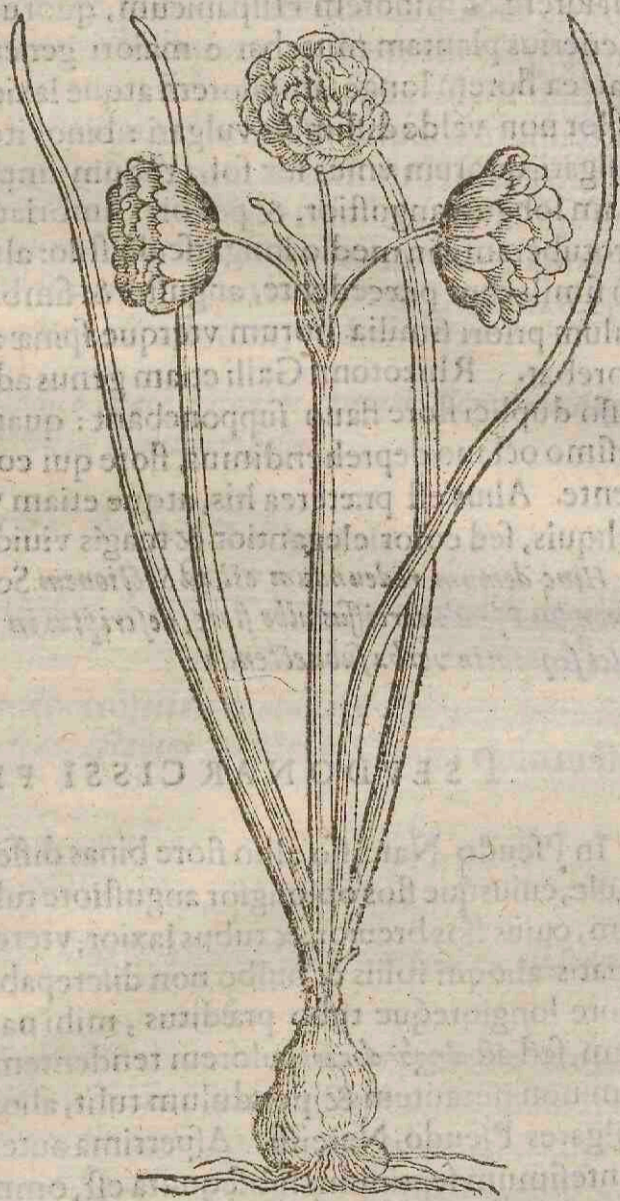
His submittenda, aut potius pag. 162 ante sectionem CETERVM hi flores, &c. inserenda est descriptio sequens Narcissi Iuncifolii pleno flore.

NARCISSVS IUNCIFOLIVS PLENO FLORE.

RARISSIMA est hæc planta: propterea mirum videri non debet, si qui eam possident magno æstimant. Ego quidem iam ante plures annos similem plantam reperiri intellexeram apud nonnullos meos Belgas, qui rariorum plantarum culturæ dant operam; nunquam tamen ab eis impetrare potui, ut aut ipsius plantæ flores vel iconem, multò minus plantam conspicerem; cupiebam enim illius historiam, uti aliarum variarum stirpium, in publicum proferre, quandoquidem nullum eorum qui plantarum Historias scripserunt eius meminisse videam. Tandem nuperrimè Nobilis Vir Matthæus Caccini Florentinus, (quem huiusmodi plantam habere ex horti ipsius Indice cognoueram) rogatus ut meo voto satisfaceret, & iconem suis coloribus expressam, atque ipsius etiam plantæ caulem tres flores è membranacea vaginula prodeuntes sustinentem, præcisum; hoc anno millesimo sexcentesimo octauo mittebat: ex quibus & aliquot quas adiciebat notis, hanc historiam concinnare, & icon eius ut in lignea tabella exprimeretur curare potui, quæ hîc adpōnere-
retur.

Narcissus iuncifolius pleno flore.

E radice bulbosa & infimâ eius sede multis fibris firmata instar Narcissi iuncifolii vulgaris, profert hæc planta quaterna aut quina folia, surrecta, læuia, angusta, viridiaque, qualia Narcissus iuncifolius vulgaris: inter quæ asurgit, ut in illo, caulis rectus, enodis, viridis, satisque firmus, summo fastigio sustinens membranaceum quoddam inuolucrum siue vaginulam, ut reliqui Narcissi, è quo exilit vnicus interdum, nonnunquam plures flores oblongiusculo gracilique pediculo in hærentes, & multiplici foliorum texturâ constantes, coloris prorsus aurei, & diuersæ omnino à vulgari formæ, ut qui longiore illo tubo atque etiam calice carent, & statim ab extremo pediculo confertim oriuntur, ut in Anemones latifoliæ pleno flore, eleganti sanè spectaculo: nullum autem semen ferre arbitror, quòd nodo illo careat qui sub flore in vulgari conspicitur, & tandem in caput trigonum formatur semen continens: sed adnatis eius propagationem fieri verisimile est; vnde eius raritas. Nam qui iconem & flores mittebat, mihi significabat neminem huiusmodi plantam habere Florentiæ præter se, & se dolere quòd bulbum communicare non posset, quia vnicus illi esset, isque nullâ propagatione auctus.

VARIETAS PSEVDONARCISSI PLENO FLORE.

Pag. 105. ad cap. xvii de Pseudonarcisso (cuius numerus immutari poterit, ob insertas precedentes descriptiones, quibus separata capita debebantur) nempe ante Sectionem Est etiam, inserte ea quæ sunt in Altera Appendice de Pseudonarcisso pleno flore. Sed & eidem Capiti de Pseudonarcisso pleno flore, ante sectionem Scribebat, intersere sequentia verba:

Ceterùm videbam anno Christi 1607 alium Pseudonarcissum pleno flore, alterius formæ: nam sex dumtaxat habebat folia expansa, deinde tubum aureum, oris quidem crispis, sed in profundas repandasque laciniis diuisis præditum, qui continebat alia sex folia pallidi coloris, amplectentia secundum tubum aureum, profundis etiam laciniis scissum, con-

inentem in medio alia pallida folia, & tertii aurei tubi informis lacinias simul permixtas, egregio spectaculo. Hunc alebat in suo horto Christianus Porretus pharmacopœus Leidensis, cum sequente.

Alter non valdè dissimilis erat Pseudo-Narcisso maiori Hispanico, sed graciliore infirmioreque caule præditus, & sex floris foliis tubum ambientibus pallidioribus: tubo autem è medio protuberante aurei coloris, & per oras simbriato, qui continebat alium eiusdem coloris tubum in tres profundas lacinias diuisum, & frequentibus plicis conuolutum, ut tres tubi peculiare viderentur, eiusdem cum tubo eos amplectente longitudinis: in quorum medio singularis stilius eminebat breuior, nec ad tubi oras pertingens.

Prior Martio florebat, & in Aprilem vsque flore eius perdurabat: Alterius verò flos Aprili dumtaxat aperièbatur.

Neuter horum similis erat illi, cuius picturam ad me mittebat triplici tubo constantis, quem ambièbant duodecim pallida folia, cuius figuram in Altera Appendice exhibui: nihil etiam commune habebat cum Pseudo-Narcissis vulgaribus pleno flore præditis, cuius duo reperuntur genera: nam vnus, qui elegantior, florem explicatum semper gerit, alter vero admodum florem explicat, sed suo inuolucro ut plurimum inclusus permanet: vtriusque autem flores ex pallidioribus folijs multiplici serie dispositis constant, & nullo tubo sunt præditi.

Eorum porro qui simplicem florem gerunt, præter vulgarem vbique obuium, atque maiorem & minorem Hispanicum, quorum in Plantarum Historiâ memini, Ioachimus Venerius plantam mittebat è maiori genere, quam *Auriales* ab incolis nuncupari scribebat: ea florem longè ampliorem atque laxiorem habebat, quàm maior Hispanicus: cuius color non valdè dissimilis vulgari: binos item alios eiusdem formæ & magnitudinis cum vulgari, quorum vnus sex folia tubum amplectentia exalbidièrant coloris, tubus sescunciam longus, angustior, & per oras simbriatus, aurei coloris, sex stamina flaua continens, protuberante in medio longiusculo stilo: alter sex folijs flauis constans ut vulgaris, tubo vero simili cum præcedente, angusto & simbriatis oris prædito, qui continebat stamina & stilum priori similia. horum vterque spinæ appendicis florum odorem referebat, & Aprili florebat. Rhizotomi Galli etiam genus adferebant non dissimile vulgari, quod pro Narcisso duplici flore flauo supponebant: quam fraudem dumtaxat anno millesimo sexcentesimo octauo deprehendimus, flore qui eo anno apertus est, fucum & imposturam prodeunte. Alius est præterea his, atque etiam vulgari præcocior, cuius quidem forma similis reliquis, sed color elegantior & magis viuus, tubus etiam paulo angustior.

Hinc demum redeundum est ad Sectionem Scribebat, in dicta Appendice Altera: eiusque fini at-
texendus Pseudonarcissus albo flore, descriptus in Appendicis Alterius Auctario: & eius descriptionis
catci sequentia verba subnectenda:

PSEUDONARCISSI FLORE ALBO VARIETAS.

In Pseudo-Narcisso albo flore binas differentias obseruabam: vnâ altiùs assurgente caule, cuiusque flos oblongior angustiore tubo constabat: alteram humiliore caule præditam, cuius flos breuior, & tubus laxior, vterque tamen oris inæqualibus & paullulum simbriatis: alioqui folijs & bulbo non discrepabant. Sed & eius cuius caulis altior & flos angustiore longioreque tubo præditus, mihi nata est planta, quæ florem protulit album quidem, sed ad *ὀχρόδμον* colorem tendentem. Porretus similiter plantam habuit, quæ florem non nutantem & pendulum tulit, aliorum eius generis instar, sed protuberantem ut vulgares Pseudo-Narcissi. Asperrima autem hiems, quæ annum Christi millesimum sexcentessimum septimum subsequuta est, omnes ferè corruptit, præter paucos, quorum bini dumtaxat florem tulerunt.

Pag. 166. ante sectionem Vulgarem porro inferre sequentia:

PSEUDONARCISSI IUNCIBUS FOLIIS VARIETAS.

Ceterum non modò in Cantabrorum montibus, sed etiam vicinis Burdigalæ locis nasci postea intelligebam. Nam anno Christi sexcentesimo secundo supra millesimum, mihi atque alijs mittebat eruditissimus vir Ioachimus Venerius aliquot Pseudo-Narcissi iuncifoli bulbos, sequentibus verò annis rhizotomi Galli ad Batauos etiam inferre cœperunt: inter eorum autem qui Batauicum aërem ferre potuerunt, nec corrupti sunt, flores, non exiguam differentiam obseruabam, quoniam alii alijs ampliores erant, illique vel flavescentis

tescentis coloris, vel flauis, vel aurei: vnum enim habui, qui anno millesimo sexcentesimo quarto florem tulit flauum amplissimo calice præditum; insequente vero anno nullum: causam dum requiro, prorsus corruptum repperi. in nonnullis præterea floribus stilus ex umbilico inter stamina emergens longissimus erat, & floris oras superabat; in aliis vix ad floris oras pertingebat. Omnium porrò istorum folia surrecta erant, & plerumque bina numero, interdum etiam terna; non autem humi præcumbentia, vt nec eorum qui ex ipsorum seminibus terræ creditis mihi nati sunt. Anno autem sexcentesimo sexto supra millesimum, ex eorum numero quos à rhizotomis redemeram, vnum habui qui florem protulit aurei prorsus coloris, æqualibusque oris, non autem fimbriatis aut crispis vt reliquorum; sed illi valde similem, quem primo loco in mea Plantarum historia descripsi, in peregrinatione Hispanica obseruatum; cuius etiam folia surrecta, & stilus medium florem occupans breuior, nec oras exuperans, quemadmodum plerique illorum quos à Venerio accipiebam, aut à rhizotomis Gallis redimebam: is anno insequente in oblongiusculo trigono capitulo pusillum semen nigrum tulit: quod iuxta matrem ilicò satum, feliciter prouenit.

NARCISSVS MARINVS.

Pag. 167. ante Sectionem Eo porrò tempore etc. intersere sequentia:

E variis Gallia, Hispania, Italiaeque locis maritimis, vt dixi, huius plantæ bulbos erutos, & diuerso tempore accepi; omnemque diligentiam adhibui vt eius flores elicere possem, procuratâ etiam è marinis locis terrâ in quâ reponerem, sed operam lusi: etiam dum in Mompelio viuebam narrabant mihi quidam se plantam illam ante duodecim annos in suos hortos translulisse, sed florem non conspexisse. Sed etiam nobilis vir Florentinus ad me scribebat, eas plantas quæ in continente è maritimis locis sunt translatae, rarissime flores proferrere; sed quæ ex insulis petita, illas florem dare. se autem nonnullas plantas in Ischia insula erutas habere, quæ singulis annis illi florent. Sed hoc in calidioribus regionibus fieri potest: in his vero frigidioribus regionibus, non florent, vt dixi.

Calci vero eiusdem capituli adde illa que in Appendice alterâ notantur, nempe Hemerocallidem istam Valentiam in posterum NARCISSVM MARINVM nuncupari posse.

NARCISSVS TERTIVS MATTHIOLI.

Pag. 168. ante Sectionem Illius porrò, adde illa quæ in Appendice Altera traduntur de Narcisso montano siue marino altero, qui Matthioli tertius.

Calci vero eiusdem capituli XIX (post periodum Illius porrò) etiam addenda ex Auctario Appendicis Alterius quæ de Narcisso marino secundo ibidem præterea tractantur, hæc verbis, Quum anno millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, etc.

LEUCOIVM BVLBOSVM VERNVM MINIMVM.

Pag. 169. ante sectionem QVARTO, quinque, etc. adde sequentem descriptionem Leucoii Bulbosi folio capillari præcocis, seu Verni minimi.

ANNO Christi sexcentesimo quinto supra millesimum, inter bulbos peregrinos quos Nicolaus le Quelt Parisiensis rhizotomus venales in Hollandiam adferebat, nonnulli fuerunt à nobis antea non conspecti, quorum aliquot ab eo redimebam, sed pauci comprehenderunt, reliquos hiems subsequens corrupit. Ex his autem qui perstiterunt, vnus cui nomen dederat Narcissi parui stellato flore, veriùs inter Leucoii bulbosi genera recensendus meo iudicio quàm Narcissi, nisi quis (Matthioli sententiam sequutus) Leucoia in Narcissorum numero habere velit.

Proferèbat vero id Leucoium ante hiemem terna aut quaterna foliola parè capillaria, iis non valde absimilia, quæ Leucoium minimum autumnale (in Lusitania à me anno millesimo quingentesimo sexagesimo sub finem Octob. obseruatû) habere dixi: ea sequente Aprili emarcuerunt. Extremo autem subsequenti anni Maio nudus exilisque exortus est cauliculus angulosus, semipedalis longitudinis, summo fastigio membranaceum sustinens folliculum, è quo bini exhibant flosculi longiusculis tenuibusque pediculis subnixi, deorsum instar campanulæ propendentes, senisque foliolis constantes candidis, quorum terna interiora latiuscula, externa vero paullo angustiora, & foris secundum exortum circaque capitellum subrubentibus, flauis staminibus umbilicum occupantibus: totus elegans erat

Leucoium
bulbosum folia
capillari præ-
cocis.

hic

In hoc flosculus & suavis odoris, perstabatque in sua elegantia quinque aut sex dies: nullum vero dedit semen; atque subsequens hiems plantam corruptit.

Hic addi potest & descriptio Leucoi Autumnalis, quod etiam capillari est folio petenda è pag. 170.

BVLBVS VNIFOLIVS.

Bulbus unifo-
lius.

Ac postremo ante caput xxx de Scilla inferendum est caput de Bulbo unifolio, qui describitur in Appendicis alterius Auctario.

Pag. 173 lin. 3. legendum Scilla.

HYACINTHVS PRÆCOX FLORE ALBO, CACCINI.

Pag. 175 lin. 9. ante sectionem ANNO porro, etc. adde sequentem descriptionem Hyacinti præcox flore albo, Caccini.

Sed post vicessimum ab illo annum, Florentiâ accipiebam à nobili viro Matthæo Caccini, aliud Hyacinti genus albo flore, cæteris præcocius: nam scribebat, isthac circa Kal. Nouembres flores proferre: mihi certè anno subsequente, qui fuit millesimus sexcentissimus octauus, post videlicet asperrimam illam hiemem, sub Kal. Martias flores dedit, superioribus, si rectè obseruavi, minores, ipsiusque plantæ folia aliorum Hyacinthorum foliis minora mihi visa, angustiora & dilutiùs virentia. Nullum semen dedit: sed quando ferret, an ex eo nata plantæ genus suum conseruabunt, aut degenerabunt, & alterius coloris flores proferent, quemadmodum in ambarum præcedentium semine natis plantis non ego solus obseruavi, sed etiam alii obseruârunt, dies docebit.

Eadem pag. 175. lin. 15. initium periodi Diuersis, ita immutabis: Diuersus autem à iam dictis, etc.

Pag. 176. ante caput xxv. addere potes sequentes duas descriptiones, & singulis integrum caput assignare, nempe ut xxvi caput sit de Hyacinto Asiatico $\Phi\upsilon\mu\delta\phi\omicron\gamma\omega$ caule, & xxvii de Hyacinto Orientali subirescente flore: sed tunc capitulum sequentium numerus etiam immutari debet; & quod hæcenus fuit xxv, erit xxviii. & sic in reliquis progrediendum.

HYACINTHVS ASIATICVS $\Phi\upsilon\mu\delta\phi\omicron\gamma\omega$ caule.

Hyacint.
orient. foliato
caule.

Quotquot hæcenus viderim Hyacintos vel Asiaticos vel Europæos, eos omnes nudum caulem habere obseruavi: quapropter omnium Hyacinthorum peculiarem naturam esse existimaui, ut nudum caulem proferrent: verum nullis Naturæ legibus Deus est adstrictus, sed pro sua voluntate Naturæ leges mutat, ut ex hoc Hyacinto cuius iconem in tabella expressam propono, videre licet: cuius sanè notitiam acceptam tero Illustri viro Matthæo Caccini Florentino, qui iconem mittebat xv Augusti, anno Christi millesimo sexcentesimo septimo; accipiebam verò Septembri insequente: me autem eadem operâ monebat, ne monstruosum quidpiam esse arbitraret, quod interdum in plantis contingere solet, sed huius Hyacinti peculiarem esse naturam, quandoquidem plures quàm decem similes Hyacinti plantas Florentiæ fuisse inspectas, quæ omnes caulem toliosum, & flores eiusdem præsertim formæ similiq; ratione dispositos habuerunt, ut eius planta quam unicam illo anno Constantinopoli accepisset: hanc ob causam illam ut ipsi prouenerat, viuis coloribus exprimi curabat, ut ad me mitteret: itaque me confidenter illam describere, & iconem exhibere posse. hanc igitur in lignea tabella expressam, Lectoris oculis, ut rem nouam, & à nemine adhuc exhibitam, proponere volui.

TAMETSI ipsam plantam non viderim, sed eius dumtaxat iconem viuis coloribus expressam, illam ex pictura ad me missa, & quibusdam notis, quas in sua epistola Illustr. ille vir addiderat, huius Hyacinti historiam texere non sum veritus, quia veracem ipsum esse, experientiâ didici, cum in Tulipa Persica, cuius antè memini, tum in aliis plantis quas ad me misit.

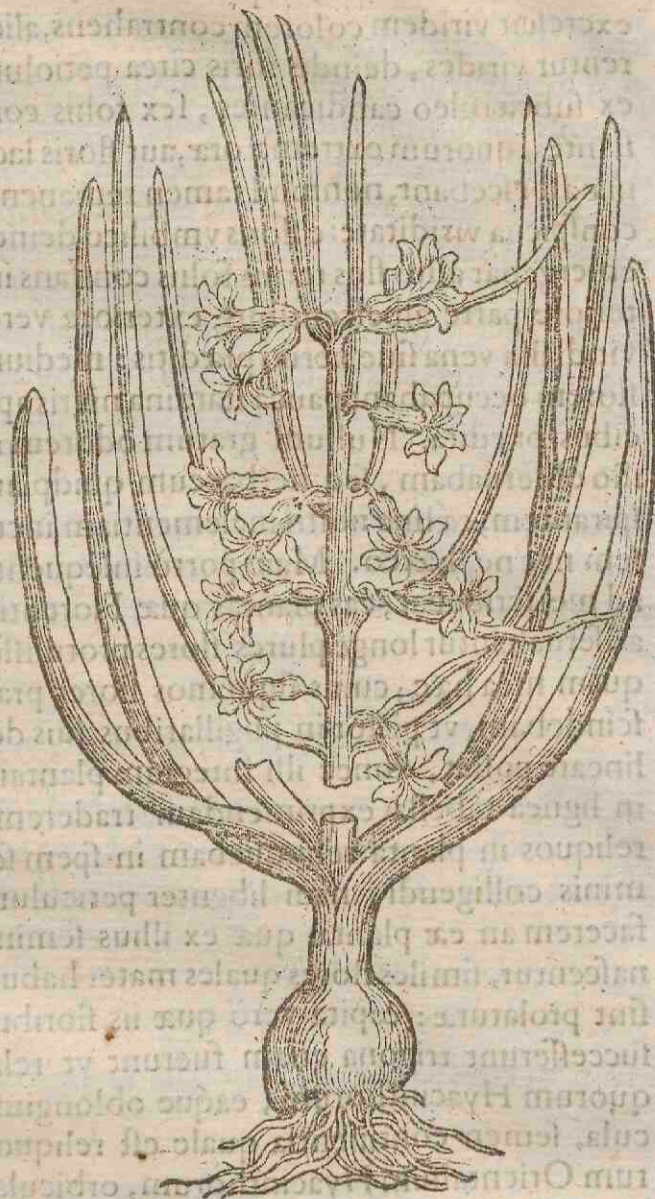
Porro habet iste Hyacinthus bulbosam radicem, aliis Hyacinthis Asiaticis parem, aliquot candidis crassioribusque fibris firmatam, è qua prodeunt quina aut sena folia, viridia, carinata, instar eorum quæ profert Hyacinthus orientalis vulgo notus, inter quæ exit caulis dodrantalis, cinctus aliquot foliis arcte simul iunctis, ante quàm flores ostendere incipiat, quæ deinde, caule incrementum capiente, explicantur, & nullâ ferie seruata, caulem ambire deprehenduntur: flores, qui aliorum Hyacinthorum orientalium floribus formâ

formâ & colore non sunt dissimiles, etiam confuso ordine in caule nascuntur, modò in foliorum sinu, modò extra sinum è nudo caule dependentes, qui an sint odorati perinde ac aliorum Hyacinthorum Asiaticorum flores, me latet, quia in epistola nihil erat adscriptum: nec scio an quæ apud alios creuerunt similes plantæ, nodosum caulem etiam habuerint ut ea, cuius icon ad me missa, & hic proposita. Illud solum modò in epistola additum, seriùs cæteris florere, vel potius medio inter præcoces & serotinos tempore.

Cæterùm Maio insequente scribebat plantam illam quam vnicam habebat, rursus similibus foliis præditum caulem protulisse, & in eo septemdecim flores, quibus successerint trigona, ut in aliis Hyacinthis Asiaticis, capita semen instar illorum continentia rotundum nigrum, quod ad me insequente anno missum terræ credidi.

Addebat, eorum, qui Florentiæ illius generis Hyacinthos habent, plantas, similibus foliis obseptos caules habuisse.

HYACINTHVS ORIENTALIS SVBVIRESCENTE FLORE.

ISTIVS peregrini Hyacinthi notitiam lubens acceptam fero (quemadmodum aliarum aliquot plantarum de quibus in hoc libello ago) N. V. Matthæo Caccini Florentino, qui vi. Id. Martii anno Christi sexcentesimo septimo supra millesimum ad me scribebat Constantinopoli aduectos esse aliquot Hyacinthos ingentis quidem pretii, sed valdè raros, & nunquam antea isthæc inspectos, nec à quopiam descriptos: quorum vnum de tribus qui aduecti fuerant, non sine magna difficultate adquisiisset. Illius descriptionem (quia eodem anno florentem habuit) ad me etiam mittebat.

*Hyacinth.
orient. ex albo
virescente flore
duplo.*

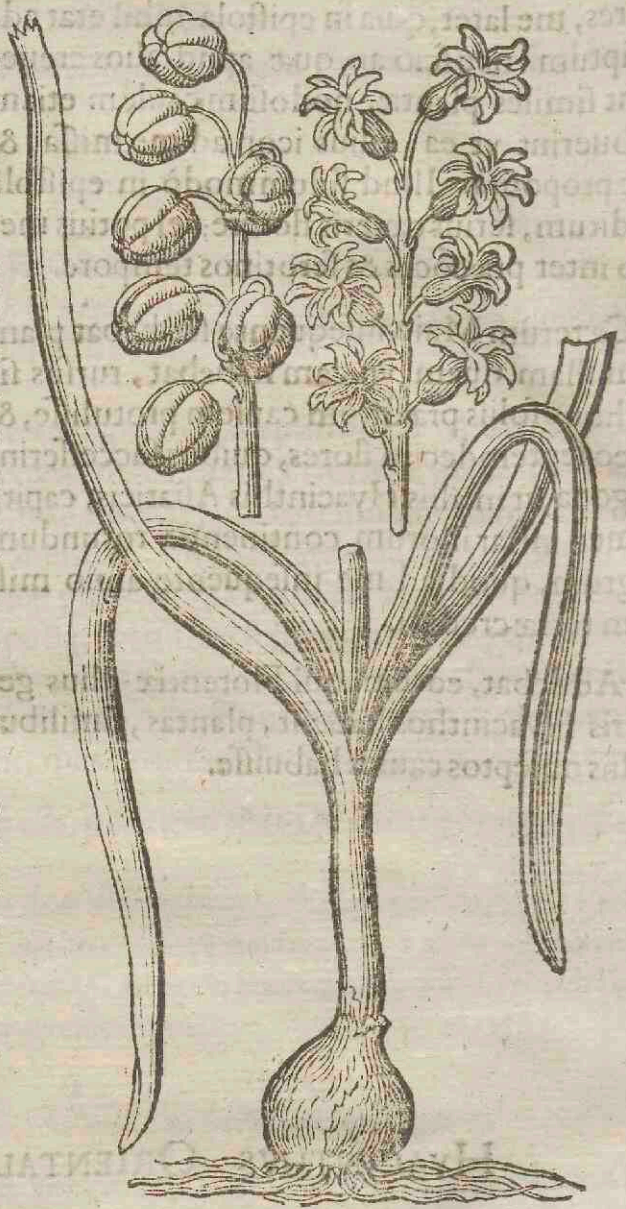
Bulbum, inquit, & folia habet aliorum Hyacinthorum foliis & bulbo non dissimilia: eius flos initio cum prodit viridis est, deinde subcæruleum colorem contrahit dum explicari incipit, apertus verò albus fit ex viridi, retinentque eius omnia folia exteriorum illum neruum siue venam medium folium occupantem viridem. petiolus florem sustinens paullo longior est quàm in reliquis Hyacinthis: caulis verò viridis est ut & aliorum Hyacinthorum Orientalium, sed superiore parte purpurascit: quod autem flori venustatem addit, est alter flosculus tribus foliis constans è medio flore prorumpens, qui colorem perinde mutat, ut primarius flos. Allatus est cum inscriptione Hyacinthi viridis: & initio quidem valdè obsoleti coloris appàret, deinde paullatim venustior fit.

Illum ipsum bulbum insequente Octobri cum aliis quibusdam selectioribus plantis ab eo accipiebam, quas asperrima hiems subsequuta corrupit præter paucas admodum, licet aduersus aëris inclementiam probè munisse existimarem. E conseruatorum numero hic Hyacinthus fuit, & Aprili flores protulit, cum magna mea lætitia: Eam ob causam in lignea tabella delineandam curabam, ut lectoris oculis subiicerem.

CÆTERVM eius caulis prodibat inter quinque aut sex folia carinata, qualia sunt aliorum Hyacinthorum, eaque surrecta, initio purpurascens, deinde dum in longitudinem excrefcit viridem colorem contrahens, aliquot sustinens flores, initio antè quàm expanderentur virides, deinde foris circa petiolum ex subcæruleo candicantes, sex foliis constantes, quorum extremæ oræ, aut floris lacinae albescerant, nonnihil tamen remanente conspicua viriditate: è floris umbilico deinde emergebat alius flos ternis foliis constans in teriore parte albescentibus; exteriorè verò, viridi illa vena siue neruo præditis: medium florem occupabant pauca stamina nigris apicibus prædita. Nullum gratum odorem in illo obseruabam, sed herbaceum quidpiam spirantem; cæline nostri inclementiam incussem nec ne, hæreo. Maio porro insequente ad me scribebat, eas plantas quæ Florentiæ adseruabantur longè plures flores protulisse, quàm mea hæc, cuius supremos flores præscindebam, vt pictor in pugillaribus suis delineare posset, donec illi integram plantam in lignea tabella exprimendam traderem: reliquos in planta relinquebam in spem seminis colligendi, nam libenter periculum facerem an ex plantæ quæ ex illius semine nascentur, similes flores quales mater habuit sint prolaturæ: capita verò quæ iis floribus successerunt trigona etiam fuerunt vt reliquorum Hyacinthorum, eaque oblongiuscula, semen continentia quale est reliquorum Orientalium Hyacinthorum, orbiculare, nigrum, quod dumtaxat sub extremum Iunium maturum fuit: eum enim annum valdè serotinum habuimus, ob præcedentem asperrimam hiemem.

Hyacinthus flore duplici, ex albo virescente.

HYACINTHVS MINOR HISPANICVS.

Hyacinthus minor Hispanicus orientalis facie, albo flore, cæruleo interdum mixto.

Pag. 177 post caput de Hyacintho Hispanico addenda descriptio Hyacinthi minoris Hispanici, ex Appendice altera. Sed in illa hæc emendanda; & ei, si volueris, nouum caput assignabis, vt sit caput XXIX. Verum prius illud integrum caput in Appendice Altera prorsus concinnandum, & in sequentibus locis immutandum. Nam linea 6 conseruari, scribendum conseruauit: & post verbum contentia, ante periodum Reliquorum, addenda hæc verba: Postea obseruabam adultiores plantas longè plures flores proferre, etiam vsque ad vicenos. Sed ante sectionem Ceterum illo ipso anno Nicolaus le Quelt, etc. adde sequentia verba: Hyacinthi porro minoris Hispanici serotini flore albo semine natas plantas habui, quæ tertio & quarto à satione anno flores protulerunt, non albos vt sperabam sed prorsus cæruleos, sic vt incerta sit earum satio, perinde ac Hyacinthi Orientalis albo & niueo flore: nam quotquot eius semine natæ mihi plantæ diuersis annis, maximâ ex parte alterius coloris flores tulerunt, non albos aut niueos, sed vel cæruleos dilutiores & saturos, vel cineracei quodammodo coloris, vel exalbidi.

Eadem Pag. 177. linea vltima lege conspicerentur, quidam etiam pænè videntes. & adde sequentem periodum ex Appendice altera: CÆTERVM mittebat iam dictus Venerius, etc. sed eius sectionis calci adde & hæc verba: prorsus esse similes, anni subsequentes declararunt.

Pag. 178. calci capitis xxvi adde sequentem descriptionem:

HYACINTHVS OBSOLETVS ÆTHIOPICVS.

PLANTAM Hyacintho obsoleto similem, ab extremo Æthiopiæ promontorio, cui Bonæ Spei nomen, relata à Barauis, habuit ornatissimus vir David Mostart: cuius caulem præcisum & folia ad me mittebat, atque flores sex foliis constantes proferre scribebat, quorum terna externa nonnihil reflexa essent, terna interna oras dentatas & albicantes haberent; totos tamen alioqui flores luteo colore præditos, sed interna parte virides: ipsius verò plantæ caulem, quum primùm prodit florum gemmis onustus, aliquantulum nutare scribebat, sed sensim floribus sese aperientibus erigi: certè caulis quem emittebat, crassiusculus erat & firmus, viridis, qui quæ denos aut plures flores sustinuisse videbatur confuso ordine nascentes, quemadmodum Hyacinthi obsoleti, cuius Historiam dedi, flores, vncialibus petiolis subnixos: folia etiam quæ mittebat quina aut sena, impensè viridia, Hyacinthi obsoleti foliis valdè similia, paullo tamen firmiora.

Hyacinthus
obsoleto
Æthiopicus.

Alteram etiam plantam ab iisdem nautis relata, sibi donatam scribebat, cuius radix Hyacinthi vulgaris bulbo persimilis esset, & alba; huius folia mihi mittebat, quæ valdè breuia erant, vt earum longitudo vix quatuor vncias superaret: etiam illa fracta lanugine abundare deprehendebam.

HYACINTHVS MAVRITANICVS.

Eadem pag. 178, post præcedentes descriptiones Hyacinthi obsoleti, nempe ante caput de Muscari, inserere caput de Hyacintho Mauritanico, ex Appendice primâ: eiq; peculiarem numerum ascribe, nempe Cap. xxxi. sed ultimam periodum, quæ de Sisyrinchio Mauritanico agit, omitte: illam enim ad caput de Sisyrinchio referendam esse, infra monebimus ad paginam 217.

MUSCARI FLAVO FLORE.

Pag. 179 ante sectionem Ad Hyacinthi, adde ea quæ de Muscari flavo flore notantur in Altera Appendice.

HYACINTHVS STELLATVS BÆTICVS.

Pag. 182, ante periodum ALTER etiam, post descriptionem Hyacinthi stellati Peruanæ, inserenda sequens descriptio Hyacinthi stellati Bæticæ:

ANNO Christi sexcentesimo quinto supra millesimum venales adferebat in Hollandiam varii generis peregrinos bulbos Nicolaus le Quelt: inter quos Hyacinthi cuiusdam crassâ radice magnam copiam, quem ex Africa recenter allatum dicebat, & similem ferè Euophoro Peruanò à me in Plantarum Historiæ lib. II. cap. XXIV. exhibitò. Eos autem triplici colorum varietate flores proferre assererat: nam alios esse cæruleos, alios albos, quosdam etiam suave rubentes siue carneos. Quos ab eo trium istorum generum redimebam, subsequente quidem anno folia protulerunt, nullum verò florem: Christiano autem Porreto, pharmacopœo diligentissimo, aliquot plantæ flores dederunt cæruleos, vna autem albos ad rubedinem tendentes.

Hyacinthus
stellatus Bæ-
ticus.

E radice porrò bulbosa & oblongiuscula, nec Muscari bulbo valdè dissimili (nam subfusco cortice tecta erat, prominentemque sedem habebat, supra quam in ambitu crassiusculas fibras spargebat) quina aut sena nouo Vere prodibant folia viridia, pænè vnciam lata, carinata, dodrantem longa, humi in orbem fusa: inter quæ dodrantalis assurgebat caulis, tubi pennæ scriptoriæ crassitie, qui circa fastigium frequentes longiusculos petiolos ex purpura quasi nigricantes producebant, quorum singuli sustinebant flosculum sex mucronatis foliis constantem, stellulæ instar expansis, coloris nunc è cæruleo purpurei, modò purpurei saturatoris & quasi violacei: è quorum vmbilico crassiusculus exibat vmbro, coloris impensè purpurei, cinctus sex staminulis latiusculis, dilutioris in quibusdam cærulei & quasi albescentis coloris, in aliis paullo saturatoris, quorum apices flaui. tota autem florum congeries æqualis ferè erat altitudinis, & veluti vmbellæ formam referebat: nullam verò suauitatem odoris in iis floribus obseruabam: sed cortex & folia abrupta, non minùs in tenuissima staminula distrahebantur, quàm in bulbo Eriophoro.

Qui ex albo rubicantibus floribus erat, similia iam dicto folia habebat, humi etiam in orbem sparsa, sed rariore flores, nec ad eò confertim nascentes, sex tamen foliolis instar

illorum expansis præditos, umbone floris umbilicum occupante, staminulisque cum cingentibus albis, apicibus flavis: pediculi verò eos sustinentes purpurascebant; florum autem gemmæ extrinsecus suave rubebant.

Flores in utroque genere Maio mense expandebantur, nullum autem semen præbuerunt: Nec verò id genus quod albo flore præditum esse dicebatur, hinc florere conspectum est; atque quotquot eo anno & subsequente plantas redemeramus, hiems rigidissima præcedens annum millesimum sexcentimum octauum, prorsus corrupit, cum selectissimis quibusque plantis.

Hoc autem Hyacinthi genus planè mihi persuadeo illud esse, cuius memini cap. xxx. Lib. ii. Hist. Plant. quodque Ioannes Robinus Christianissimi Francorum Regis Henrici III. Simplificista in horto Regio alebat, à Ser^{mo} magno Duce Hetrurix missum Regi cum plerisque aliis bulbis, cuiusq. iconem C. V. Lobelius in Rariorum aliquot Simplicium Appendice exhibet: magnam verò affinitatem habere cum meo Eriophoro Peruano, nemo diffitebitur; cuius tamen folia erant duplo latiora.

Anno porro millesimo sexcentesimo octauo me monebat Gulielmus Boëlius rhizotomus diligentissimus, non fuisse necesse hunc bulbum ex Africa peti, quandoquidem circa insulam Gades, atque ad eam in ipsa insula (vnde aliquot adferebat) satis copiosè nascatur; ex quibus locis & ei vicinis Nicolaus haud dubiè suos acceperat.

HYACINTHVS STELLATVS LILII FOLIO ET RADICE.

Pag. 183. ante Sectionem TERTIO quaterna, &c. reponendus est Hyacinthus stellatus Liliæ folio & radice, ex Appendice altera: eique subnectenda ea qua in Anctario eiusdem alterius Appendicis notantur: nempe Paragraphus CETERVM anno millesimo, &c. cuius finis & hæc verba subiungantur, (post verbum corruptit.) omnes autem tam qui cæruleo præditi sunt flore, quàm qui albo, semen ferunt in triangulis capitellis, nigrum & crassiusculum, non splendens.

Eadem pag. 183. lin. 18. & 19. ipse paragraphus TERTIO, ita immutandus: TERTIO quaterna aut quina sunt folia humi fusa, longa, carinata, dilute virentia, Hyacinthinis valdè similia, sed latiora, & ad superioris foliorum latitudinem quodammodo accedentia. inter hæc, &c.

HYACINTHVS STELLATVS, à Porreto.

Eadem pag. 183. ante Sectionem QVARTVM, &c. Hyacinthus stellatus Porreti reponendus; cuius hæc est descriptio:

Hyacinthus
stellatus Por-
reti.

E crassiusculo & quasi nucis iuglandis magnitudine bulbo quaterna duntaxat promebat hic Hyacinthus folia latiuscula, Hyacinthi stellati Byzantini foliis non valdè dissimilia; inter quæ quinque aut sex exilibant dodrantalis longitudinis cauliculi, firmiores quàm in Byzantino, purpurascèntes & striati, sustinentes è longis petiolis dependentes septem aut octo flores expansos, & sex foliis cæruleis còstantes: quorum vena medium folium secans saturatior erat & quasi violacei coloris. floris umbilicum occupabat trigonum capitellum virescens, exiguo stilo prominente præditum, sex violaceis staminulis cincto, quorum apices nigri: flos Aprili aperiebatur, & tenuem quemdam atque euanidum odorem habebat: excusso flore trigona illa capitula maturitatem adepta pusillum nigrum semen continere deprehendebantur: radix autem non valdè dissimilis erat Hyacinthi sub autumnum flores proferentis bulbo.

Eadem paginâ, præcedenti Hyacinthi stellati descriptioni addi etiam potest sequens Hyacinthi stellati species.

HYACINTHVS HISPANICVS STELLATO FLORE.

Hyacinthus
Hispanicus
stellato flore.

HVIC Hyacintho, quem Nicolaus le Quelt anno Christi millesimo sexcentesimo quinto venalem in Hollandiam adferebat, & stellatum Hispanicum appellabat, similem antè conspicerè non memineram: eam ob causam illius etiam hoc loco mentionem facere volui.

Is subsequente Vere terna aut quaterna produxit folia humi expansa, pedem longa, viridia, carinata, semunciam verò lata, atque sensim in mucronem desinentia: inter quæ sub extremum Aprilem prodiit caulis dodrantalis aut paullo longior, viridis, firmus, sustinens ex interuallis octodenos vel videnos flores, sex foliis stellæ in modum expansis præditos, coloris cærulei saturi, præsertim circa umbilicum, nec valdè dissimiles Eriophori Peruani floribus.

floribus: è quorum vmbilico prodibant sex pallida stamina medium capitellum violacet coloris amplectentia: floribus succedebant trigona capitella; sed quale semen continuis- sent, mihi ignotum, quia ad frugem non peruenerunt, & radicem subsequens hiems cor- rupta.

Pag. 184. sectionem Floret ita auge ex Appendice Altera: Floret cum vulgari, hoc est, sub extremum Martium, vel etiam Aprili; paulo tamen serius vulgari: illius etiam semen, quod in trigonis capitibus nascitur, maturitate nigredinem & splendorem acquirit.

Hyacinthus
stellatus
æstiuus.

HYACINTHVS STELLATVS ÆSTIVVS MINOR.

Pag. 185. ante caput xxxi. de Hyacintho autumnali inferenda. Hyacinthi stellati æstiu historia ex Appendice altera. cuius descriptionis calci adde & hæc verba: Hyacinthi æstiu flores subcærulei dilutioris sunt coloris, & minoris adhuc dilutionis: cuius semine nata altera planta album protulit florem anno 1607, staminibus præditum purpurascens; quem prorsus corru- pit subsequens hyemis asperum gelu.

Hicq. ipsis verbis subnecte descriptionem Hyacinthi stellati æstiu minoris, ex Auctario eiusdem Ap- pendicis Alterius: sed & illam auge subsequens verbis, (nimirum post verbum petitis.) Huiusse- mine natae erant binæ plantæ, quæ quarto à satione anno flores protulerunt in breuibus cauliculis, matri quidem formâ similes, sed alterius coloris, videlicet exalbidi: sed ex plantæ valdè tenellæ asperimam anni 1608 hiemem ferre nequiverunt, sed prorsus cor- ruptæ sunt.

Hyacinthus
stellatus æsti-
uus minor.

Pag. 186 lin. 53 ad extremum caput xxxii, pro his verbis, licet Matthiolus, & his quæ sequun- tur, reponere illa quæ in Altera Appendice notata sunt, nempe paragraphum Italos nunc, &c.

ORNITHOGALVM NEAPOLITANVM.

Eadem pag. 186 ante Ornithogalum aliud, reponendum ex Altera Appendice Ornithogalum Nea- politanum.

ORNITHOGALVM MAXIMVM.

Pag. 187. ante sectionem ALTERVM, adde Ornithogalum maximum, ex Appendice prima.

ORNITHOGALVM PYRENÆVM.

Pag. 188. ante sectionem QVINTVM, adde ex Altera Appendice descriptionem Ornithogali Pyrenæi: eiusq. fini (nempe post illa verba, verisimile est) adde sequentem periodum: Annus autem Christi M. D. CVI, nihil aliud esse docuit, quam Ornithogalum primum, à me lib. II. capite xxxiii exhibitum, & à Dodonæo Asphodelus bulbosus Galeni nuncupatum.

Ornithoga-
lum Pyrenæi.

Eadem pag. 188. ante sectionem SEPTIMVM, adde Ornithogalum minus è Pyrenæis, ex Ap- pendice prima.

Ornithoga-
lum minus, è
Pyrenæis.

Pag. 189. lin. 12 legendum Lachn proximam, & in ficcionibus, &c.

Eadem pag. 189 ad calcem capitis xxxiii adde sequentem Ornithogali peregrinam speciem.

ORNITHOGALVM ÆTHIOPICVM.

GENERIS cuiusdam Ornithogali bulbos Batavi nautæ Amsteldamum referbant, lectos vt aiebant in quodam sinu, ad occasum extremi illius & celeberrimi Æthiopiæ pro- montorii, cui vulgò nomen Caput bonæ Spei inditum, sito; in quo per aliquot dies hæse- runt, vt se reficerent. Huiusmodi Ornithogali caulem suis floribus onustum Amstel- damo adferebat Christianus Porretus extremo Augusto anni millesimi & sexcentissimi quinti, quem mihi donabat: ex quo, & paucis aliis quas intelligebam notis, breuem hanc historiam concinnabam.

Ex radice Ornithogalo maiori vulgari (quod nonnulli Asphodelum Galeni cognomi- nant) pænè simili, teste Davide Mostart, qui huius folia cum aliquot floribus ad me mit- tebat, multa producebat folia pedalem longitudinem habentia, vnciam aut paullo am- plius lata, mollia, quæ confraeta tenui lanugine prædita apparebant perinde ac Eriophori folia (quam similiter notam in aliquot aliarum bulbacearum plantarum foliis non semel obseruare memini) inter quæ cubitalis assurgebat caulis satis firmus, viridis: à cuius medio ad summum vsque fastigium prodibant flores, vncialibus aut longioribus, usque crassius-

Ornithogali
Æthiopicum.

culis & viridibus pediculis inhaerentes, sex foliis niueis constantes, Ornithogali Arabici floribus panè similes, nec multo minores; quorum unguis aliquantulum flavescebat: eorum autem umbilico prodibant sex candida stamina flauis apicibus praedita, quorum terna latiore basi capitulum medium crassiusculo breuique stilo praeditum amplectebantur, ac illud trigonum, quod successu temporis oblongum euadebat, semen continens.

Pag. 191. lin. 8. *ita legendum*: potuerim. Sed & multos post annos Lugduni apud Batauos, cum aliis aliquot bulbis accipiebam, qui nonnumquam in tantam altitudinem excrecebat, ut humanam altitudinem superaret. Eum autem, &c.

MOLY MONTANVM LATIFOLIVM FLAVO FLORE.

Pag. 193. ante caput XXXVII. *inserenda Moly montani flauo flore historia, ex Altera Appendice.*

MOLY PYRENÆVM PURPUREO FLORE.

Pag. 195 ad extremum caput adde *Moly Pyrenaum purpureo flore, ex eadem Appendice altera.*

Pag. 196 lin. 35. *leg. eo deuorato.*

ASPHODELVS MINIMVS.

Pag. 197 ante sectionem GRÆCIS, *inserenda Asphodeli minoris seu veriùs minimi historia, ex prima Appendice, qua est pagina CCLVIII.*

COLCHICVM VERSICOLORE FLORE ALTERVM.

Pag. 200 ante sectionem QUARTVM, adde ex prima Appendice Colchicum ποικίλων, alterum: cuius descriptionis finè, nempe post verbum praecedente, pag. CCLVIII, adde sequentem paragraphum.

Ceterum anno Christi sexcentesimo sexto supra millesimum simile Colchici genus in pratis Francofurto ad Mœnum vicinis nasci obseruabam ex iis bulbis quos praecedentis anni autumnò honestissimi eius vrbs ciues Ioannes Theodorus, & Ioannes Israël de Bry fratres germani mittebant: nonnulli enim flores prorsus similes iam dicto tulerunt, aliqui etiam omnino niueos, aliqui suave rubentes, quorum folia venam exalbidam per eorum longitudinem excurrentem habuerunt.

Pag. 201. ad finem sectionis PAUCOS porro, adde ex Appendice prima, paragraphum Ex illis tamen ipsis, &c. pag. CCLIX.

Pag. 202 ad finem sectionis ALIVD porro, id est, ad finem capitis XL, adde paragraphum Huius autem Colchici, &c. ex Appendice altera, pag. eadem CCLIX.

COLCHICVM VERNVM.

Pag. 203 ante caput XLII, reponenda Colchici verni historia, ex Altera Appendice.

Pag. 204 lin. 15. *leg. longiora & latiora: radix, &c.*

CROCI VERNI LATIFOLII VARIETAS.

Croci verni
latifolii varietas.
106.

Eadem pag. lin. 16 addenda qua sequuntur: sublata: sed aliquot post annos vnum & alterum similem bulbum denuò nactus sum, cuius foliis nulla alia latiora conspexi, licet genus illud quod niueum fert florem, ea etiam valde ampla habeat.

Sed postea semine terræ commisso similes plantas adquisiui, atque etiam ab amico ex Italia reduce habui, quæ maiores reliquis Croci verni generibus flores protulerunt, multoque latiora folia: praematurè autem floret, non secus ac purpureus versicolor, & flauus varius, nec iis infelicius adnatis se propagat.

Quaræ folia, &c. ut est in textu.

Pag. 207. post lineam 25 adde: Et hæc quidem sunt quæ circa Croci verni latiore folio plantas obseruabam: nunc de illis quæ angustiore & quasi capillari sunt praeditæ folio, agamus.

CROCVM VERNVM CAPILLARI FOLIO.

Pag. 208, ante sectionem NONNVLII Primum, &c. adde illa quæ de Croco verno capillari folio tractantur in Appendice prima, pag. CCLIX. & ibidem, ante sectionem Id autem, adde ea quæ notantur sub finem Appendicis alterius, nempe hæc verba: & certè illius, &c. quibus addenda & hæc, nimirum post verba, erant segregata.

Huic plantæ accidit quod quibusdam aliis, vt videlicet semine natæ, parentis colorem non retineant, sed variant: nam Ioannes Hogelandus, qui plantas habebat albi coloris flores proferentes duorum generum, maiores & minores, vtriusque generis semen colligebat anno 1604. cuius me participem faciebat illo ipso anno, & ipse ferebat: ego similiter quæ communicauerat, terræ committebam, vtriusque generis seorsim: ille aliquot plantas habuit, quæ tertio anno flores tulerunt: ego binas habui: sed vterque pro albis floribus, quos expectabamus, cæruleos nacti sumus.

CROCVM PYRENÆVM AUTVMNALE.

Eadem pag. 208, ante sectionem ALTERVM, adde de Croco Pyrenæo, ex Altera Appendice. Pag. 210 lin. 23. legendum bullis argent.

IRIDIS BVLBOSE LATIFOLIÆ VARIETAS.

Pag. 211 ante sectionem TERTIÆ, quinque aut sex, &c. addenda ea quæ sequuntur, pro iis quæ in Appendice altera de Iride bulbosa latifolia cæruleo & albo flore annotata fuerant, id est, periodum hæc, Multos post annos, &c. itémque illa, CETERVM ex epistola, quæ erant in dicta Appendice altera, deleri debent, proq; iis sequentia substituenda:

MVLTO S post annos eruditissimus vir Ioachimus Venerius me monebat hanc plantam maximâ abundantia sponte nasci in Pyrenæis montibus: atque à Christi natiuitate sexcentesimo primo supra millesimum, inter multas myriades illarum quæ cæruleum siue violaceum florem gerunt, vnicam plantam eiusdem generis reperisse quæ florem prorsus niueum haberet: anno autem insequente, quum denuò montes illos conscendisset, venustarum plantarum quæ in eis nascuntur conquirendarum causâ, paucas similes reperisse scribebat, quarum vnam Ioanni Hogelando, alteram mihi mittebat. Quam accipiebam, præter meam expectationem (nam valdè vecturâ adflucta) anno MDCII. binos flores tulit congeneris violaceæ floribus formâ quidem similes, sed niuei prorsus coloris, præter parvam maculam flauam terna repanda folia media inficientem vt in violaceis, & etiam quemadmodum illæ odoris expertes. Mea porro hunc aërem diu ferre nequiuit, sed perit nullo prolato semine: Hogelandus verò ex sua maturum semen legit, quod terræ credidit, natæque illi ex eo plantæ: mater tandem etiam paullo post corrupta.

Iris bulbosa
latifolia cæruleo
flore.

Eadem albo
flore.

CETERVM ex epistola quam idem Venerius ad me dabat illo ipso anno quo niueam mittebat, varias alias Iridum bulbosarum huius generis plantas ab ipso in Pyrenæis illis montibus obseruatas intelligebam, quarum formam & colorem scripto cõprehenderat, vt ad me mitteret exactam illarum descriptionem: verum enim verò dum in diuersis illorum montium iugis (quæ pænè sexagena conscendit) perlustrandis occupatus erat, scriptum illud ipsi excidisse & periisse, magno cum suo dolore: se enim non probe meminisse colorum diuersitatem; certò tamen scire, viginti sex generum descriptionem fecisse: nullum tamen genus aut flauo aut rubro flore in illis montibus obseruasse.

Ingens Iridum
bulbosarum
varietas in
Pyrenæis
montibus.

ET sanè vera esse quæ Venerius scribebat, rhizotomi Galli, qui in Hollandiam plantas è Pyrenæis erutas venales adferrebant, confirmabant: & præsertim summam varietatem nasci aiebant in iugis quæ Narbonensem Galliam ab Hispaniâ Tarraconensi separant: ipse profectò Plantinianus Gassanus, Christophori Plantini è filia nepos, qui supra Tholosam Tectosagum habitat, anno Christi sexcentesimo quinto supra millesimum ex illis iugis erutas plurimas plantas sub extremum Augustum adferbat, flores suos tametsi siccos adhuc retinentes, in quibus conspiciebatur summa colorum varietas, perinde ac in angusti-foliis, vel etiam maior: nam quædam planè niueum, præter maculam, habebant florem; aliæ prorsus cineracei coloris, quem secabant violaceæ venæ; nonnullæ albi quidem coloris, sed quarum repanda folia parte infernâ quæ maculam ambit cineraceis venis erant distincta: aliquarum flores terna repanda folia habebant ferè supradictis similia, terna autem surrecta folia vel prorsus saturo violaceo colore erant prædita, vel dilutiore: erant etiam flores

flores quorum repanda folia extremas oras habebant obsoleti coloris, circum verò maculam erant cærulea, terna surrecta folia vel prorsus saturi violacei coloris, vel dilutioris: aliorum flores prorsus violacei saturi, vel remissionis: quidam flores albo & violaceo coloribus varia ratione inter se mixtis constantes: quidam etiam quasi sericeo panno villoso coloris violacei contexti. omnes autem flava illa macula in medio folio reflexo siue propendente labro insigniti, quam interdum albi radii ambiebant. Illud etiam obseruabam; geminos flores, hoc est binos, in singularum Iridum caulibus natos. Hanc autem adeò insignem varietatem seminio fieri non est dubium, quemadmodum etiam in plerisque aliis plantis quotidie experimur. Certè Hogelandus ex iis plantis quæ ex albæ semine sunt natæ, sex aut septem habuit, quæ MDCVII florem protulerunt geminum, illum verò non niueum, qualem sperabat, sed totum cæruleum dilutiorem, præter flauam maculam, labrum vt in aliis medium occupantem.

Iris bulbosa rubro aut potius purpurascens flore.

Plantinianus porro vnã plantam obseruasse ferebatur, quæ rubrum haberet florem: eius sanè iconem inter alias aliquot ostendebat. Eam, licet vnica illi esset, biennio post Porreto se mittere scribebat, addito etiam illius semine: sed anno millesimo sexcentesimo octauo purpurascens quidem potius quàm cæruleum, non tamen exactè rubrum, protulit florem.

Ipsa autem sectio quæ eadem pag. 211. incipit TERTIÆ, hoc modo immutanda est:

HACTENVS de Iridibus bulbosa radice præditis quæ latiuscula habent folia egimus; nunc de illis quæ angustiore sunt folio, nobis instituendus est sermo.

Harum autem quæ mihi primùm conspecta & cognita, Primæque dici eam ob causam meruit, quinque aut sex habet folia, &c.

Pag. 212. lin. 4. legendum ALTERA, iam dictæ Primæ per omnia ferè similis, &c.

lin. 15. quemadmodum & Primæ, folia

lin. 20. TERTIAM primùm conspexi Lugduni Batauorum

lin. penult. in margine Iris bulbosa IIII.

Pag. 213. lin. 5. nigricabat. Huic Quartæ nomen dari posset.

lin. 14. scio. Primam angustifoliam

lin. 16. appellabant. Alteri à floribus, &c.

lin. 18. vocabant. Tertiæ, quum

Pag. 215. lin. 42. in XIII. specie Iridis bulbosa sic legendum: capitula trigona oblongiuscula, instar ferè capitum versicoloris latifloræ, quæ tamen primis aliquot annis nullum probum semen tulerunt: successu tandem temporis nonnullæ plantæ ex earum nucleis acquisitæ semen ad maturitatem perduxerunt, è quo terræ commisso natæ plantæ florem matri similem protulerunt; vt existimarem in hoc genere nullam mutationem futuram, præsertim cum viderem apud alios quibus semen communicaueram (multi enim ob floris elegantiam expetebant) plantas illo semine natas flores matri similes etiam protulisse: at è plantis quæ anno Christi millesimo sexcentesimo tertio mihi natæ semine in peculiari capsula sato, nec ex ea erutæ, vt certius quidpiam obseruare possem, binæ quintum post annum florem dederunt longè à matre diuersum, non formâ quidem & foliorum numero, sed colore: nam tria repanda folia lutei siue flauo coloris fuerunt, aurèa tamen maculâ in medio insignita, terna alata & bifida ligulam flauam regentia subalbidum colorem habebant; terna verò surrecta & angusta subcæruleum, medium tamen neruum per longitudinem excurrentem exalbidum: odor illius qualis in matre, hoc est perexiguus aut nullus: radix bulbosa vt reliquarum Iridum bulbosarum, pluresque nucleos ad latera generans.

Floruit primo anno circiter quindecim dies ante illas quæ latifoliæ cæruleum habent florem, aut angustifolias Flauas: interdum etiam flores profert eodem tempore cum aliis, pro aëris temperie aut intemperie.

IRIS MAVRITANICA.

Eadem pag. 215, ad capituli calcem addenda sequentia, de Iride Mauritanica:

Iris Mauritanica.

At anno Christi sexcentesimo supra millesimum ex Libyæ maritimis adferebat Doctiss. Medicus Augerius Cluius, inter varias plantas quas in ea peregrinatione collegerat, Iridis bulbosæ genus pumilum, cuius paucos bulbos Christianus Porretus habuit; ii sequente anno (licet valdè exigui & extremum minimi digiti articulum magnitudine vix æquantes) flores tulerunt aliis Iridum bulbosarum floribus formâ non valdè dissimiles, in quibus tamen quoddam discrimen appareret.

Tota

Tota autem planta supra cubitalem altitudinem non attollitur: promittque ex illo exili bulbo cubitalem teretem caulem, nodis aliquot distinctum, quem ambiunt terna aut quaterna angusta striataque folia pedalis longitudinis: summo cauli infidet vnus aut alter flos è vaginulis quibusdam prodiens aliarum Iridum bulbosarum instar, sed longè minor, eiusdem tamen propemodum formæ; nam tria repanda folia habet, quibus incumbunt arcuata illa & alata folia ligulam regentia, eaque parte interiore venis quibusdam nigris in latera vergentibus insignita: tribus illis foliis surrectis quæ in aliarum Iridum bulbosarum floribus conspiciuntur, carens, atque eorum loco tenues & quasi capillares apophyses habet circiter vnciam longas: flos est totus flauus, & seriùs reliquis iridibus bulbosis expanditur, ferè cum Lusitanica angustifolia cærulea (quæ nunc est Angustifolia Tertia) atque odoris expers: ipse bulbus multis nigricantibus durisque tunicis tectus.

SISYNRICHIVM MAVRITANICVM.

Pag. 217, ante sectionem Quo potissimum, addenda illa que de Sisynrichio Mauritanico olim notata in fine capituli de Hyacintho Mauritanico, Appendice prima, nempe illa ferè que sequuntur:

INTER reliquos bulbos, quos è Mauritaniam acceptos, mihi & aliis communicabant honestissimi viri Willelmus Parduyn, & Ioannes Somer, ciues Medioburgenses in Valachriâ, fuerunt Narcissi (quorum flores iam præterierant) & Sisynrichii maioris genus, quod mihi flores protulit Sisynrichio maiori, quod in Lusitaniam obseruabam, formâ prorsus similes, non tamen cæruleos, vt illius, sed purpurei dilutioris coloris, valde etiam fugaces & ephemeros, quorum terna maiora folia inflexa & terram spectantia, albâ maculâ erant insignita.

Sisynrichium
Mauritanicum.

Allati autem erant isti bulbi ex eâ Mauritaniam parte in qua Feza & Maroco vrbes sitæ, initio anni nonagesimi noni supra millesimum & quingentesimum.

Pag. 218. lin. 11. legendum Elizabethæ Austriadis, Galliarum reginæ, &c.

Pag. 220. lin. 14 sint discreta

lin. 28 purpurâ.

Pag. 221 lin. 54. ωργολόβια.

Pag. 222 lin. 9 radis distincta sunt

Pag. 228 lin. 56 quibusdam Hungariæ.

RANUNCVLVS PYRENEVS ALBO FLORE.

Pag. 237 ante Caput LIII de Ranunculo grumosa radice, reponenda est descriptio Ranunculi Pyrenæi albo flore, ex Appendicis alterius Auctario.

RANUNCVLVS CRETICVS.

Pag. 242 ante sectionem Et hæc quidem, Ranunculi Cretici historia est inferenda, que est in altera Appendice, hoc titulo: Ranunculus Creticus grumosa radice, flore niueo.

Hinc deinde addenda est descriptio Ranunculi Asiatici grumosa radice, flauo vario flore, à Caccino, que est talis:

RANUNCVLVS GRUMOSA RADICE, FL. V. FLORE, à Caccino.

CVM Tulipa illa Persica, cuius antè historiam dabam, grumosam radicem cuiusdam Ranunculi rari admodum, nec adhuc à quopiam descripti accipiebam ab eodem N. V. cui etiam floris iconem suis coloribus expressam addiderat, ne similem reperiri dubitarem, tamen negligentius à pictore expressam esse conquereretur, & propter temporis angustiam non potuisse magis perfectam miti: ex notis tamen quas adscripserat, atque foliis quæ mea planta binis sequentibus annis tulit, ipsam iconem emendandam, atque in lignea tabella delineandam curabam, vt sculpta lectoris oculis subiici posset: mea enim planta nullum adhuc florem dedit.

Ranunculus
Asiaticus grumosa radice,
flauo vario flore.

Ex radice igitur multis grumis constante, qualis est Ranunculi Tripolitani flore rubro, prodibant initio terna aut quaterna folia longis pediculis innixa, per oras incisa & in tres lacinias divisa, quemadmodum in Tripolitano, dilutiùs tamen aliquantulum virentia: inter quæ exiliebat cauliculus satis firmus, foliis in tenuiores & frequentiores lacinias divisis præditus, præsertim iis quæ summum cauliculum ambiunt: summo verò cauli infidebat flos satis amplus, novem foliorum simplici serie constans, orbiculato mucrone sese mutuo arctè contingentium & veluti scandentium, flavi ad viriditatem vergentis coloris, quæ rubellis sive purpureis venis virgatim sunt distincta: medium florem occupari scribebat capitulo, quali in Tripolitano, eoque multis staminibus purpurascèntibus cincto. an verò magis frugiferum sit quàm Tripolitani, me latet: sed quandoquidem eius radix aliis propaginibus grumosis augetur, bulbilli adnati seminis vicem supplent. Eodem autem tempore flores arbitror quo Tripolitani, licet nihil adscriptum esset, & folia eius plantæ quam habeo, præcociùs contabuerint quàm Tripolitani.

Ranunculus Asiaticus grumosa radice, flore flavo rubris venis distincto.

Eadem pag. 242 lin. 46 dele munere.

Pag. 245. lin. 48 lege Vienna.

Pag. 251. lin. 18 fuit is annus

Pag. 252. lin. 6. florem protulit anno MDC.

Pag. 254. ante sectionem ABSOLUTA, addenda sunt sequentia, de variis speciebus Anemonarum latifoliarum:

ANEMONES LATIFOLIÆ VARIETAS.

Anemones latifolia simplici flore varia species.

HABUIT porro Ioan. Hoghelandus anno Christi MDCVII Anemonarum latiore folio plantas semine natas, quæ eo anno primos suos flores protulerunt, in quibus summa varietas conspiciebatur, inter quas circiter quinquaginta, quarum flores omnis ferè generis coloris duplicata atque etiam triplicata foliorum serie constantes, ut ad me scribebat, & ut conspectum irem inuitabat; quod sanè libenter fecissem, nisi imbecilles corporis vires vspiam progredi prohibuissent. Verum, ne tam amæno spectaculo prorsus priuarer, is viginti ex selectoribus ad me mittebat colorum varietate discretos, duplici & triplici foliorum ordine constantes, ut in nonnullis triginta, quadraginta, vel etiam plura numeraverim, & illa quidem angustiora iis quæ in octo foliis dumtaxat constantibus conspici solent: color autem erat vel exalbidus, vel suave-rubens, vel carneus, vel ruber, vel coccineus, vel sanguineus, vel violaceus satur aut dilutus: foliorum vngues vel albi maiores & minores, vel flavescentes, vel nulli: media capita umbilicum occupantia, aut cineracei coloris, aut fusci, aut nigri: stamina illa ambientia vel cærulea, vel subcærulea: aperiebantur autem ii flores Junio. Sequente verò mense alios etiam mittebat, in quorum colore non minor varietas: ex his nonnulli octo dumtaxat foliis latiusculis constabant elegantissimi coloris, ut ex sericeo villoso panno kermesini coloris constati esse viderentur, & eorum vngues albi, ora etiam albicantes, caput medium fuscum, stamina ambientia nigra, apices ex fusco cærulei, alii novem, decem, undecim, duodecim & tredecim folia habebant colore violaceo saturiore prædita, quorum vngues magni albi, vel dilutiore, nullis conspicuis vnguib; vel purpureo saturo, vel coloris fæcum vini rubri inelegantis, vel initio exalbidi, deinde quodammodo cineracei, cui pro staminibus multa angusta foliola eiusdem coloris medium caput cingebant. vnus etiam octo foliis constans elegantissimi coloris, cui parem videre non memini; nam veluti ex coccineo, sanguineo & kermesino mixtis coloribus contexta

contexta esse videbantur, eisque valde splendentibus: vngues satis magni & prorsus niuei, stamina fusca apicibus subcæruleis prædita umbilicum occupabant: supra quæ capitulum ex violaceo fuscum assurgebat, vicenis aut pluribus angustis foliolis cinctum, eiusdem cum maioribus foliis coloris: breuiter, omnes inter se dissimiles erant; nec binos conspiciebant eiusdem coloris.

Sed etiam extremo Iulio flores habuit, quorum vnus 8 foliis exalbidis constabat, & iis quidem suave rubentibus venis radiatim distinctis, vnguibus autem paruis albicantibus, stamina cum apicibus fusca. alter vndecim aut duodecim præditus erat foliis vario colore radiatim diuisis purpureo saturo, dilutioreque & exalbido, vnguibus ex albo flauescentibus; medium caput fuscum cingebant stamina subcærulea. tertius ex eadem planta quæ cineracei coloris illum foliola angusta pro staminibus habentem tulit, natus, valde elegans erat: nam viginti latiusculis foliis constabat ex albo cineraceis: stamina erant breuia, ex cineraceo violacea, inter quæ nata innumera alia angusta foliola ex cineraceo violacei coloris caput fuscum cingentia, vt merito pleni nomen sibi vindicare posset: an verò ea planta similes anno proximo flores sit datura, tempus docebit.

Breuiter, Latifoliarum Anemonum semine deciduo sponte nascuntur singulis annis plantæ, in quarum floribus conspicitur tanta colorum varietas, vt verbis exprimere sit valde difficile, variante etiam mirum in modum foliorum quibus constant numero, tum vnguium illorum colore: nam hoc anno MDCVIII habuit idem Hogelandus flores duplici, triplici, quadruplici, quintuplici foliorum serie constantes, atq. etiam pleniores, vt triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, & plura vel etiam centum folia in vno flore numerare meminerim; an verò eadem plantæ flores aded plenos proximo anno sint prolatura, dies indicabit: sit enim interdum vt plantæ semine nata quæ florem valde plenum protulerunt mutantur, & insequente anno dumtaxat illum habeant simplici octo, decem, aut duodecim foliorum serie constantem.

- Pag. 257. lin. 9 qui purpureis venis
- lin. 16. ex radice promebat
- lin. 18. quæ exurgebat palmaris
- lin. 19. sudebat flos maior
- lin. 21. eiusdem ferè erant coloris
- lin. 22. adhærebant quodammodo
- lin. 23. abiit.

ANEMONES TENUIFOLIÆ FLORE SIMPLICI VARIETAS.

Pag. 260, ante sectionem Hæc sunt, addenda sequentia:

Haud dissimilia folia & radicem habebat XXI genus Anemones tenuifoliæ, eandemque floris formam habebat, sed eius color planè ab aliis diuersus: nam ex cineraceo siue furuo albicans erat, & tenui rubedine veluti perfusus, qualis ferè pannus est quo Franciscani monachi & Capuccini amictuntur, Gallienus quasi fumo tinctum, Belgæ Monich-grau appellant. Postq. hæc ipsa verba, ante dictam periodum Hæc sunt, &c. fieri etiam posset mentio sequentium specierum Anemones tenuiore folio, his vel similibus verbis:

Anem. hort. tenuifol. xxx. simpl. flore.

Inter has porrò species Anemones tenuiore folio, duæ sunt rariore, quas in horto suo alere se, litteris suis mihi significauit Illustr. vir Matthæus Caccini, nobilis Florentinus: Quarum prior florem fert Album, purpureis venis radiatim distinctum: Altera verò species album etiam fert florem; sed cuius vngues sunt purpurei.

Anemones tenuifolia, simplici albo flore, varietas.

ANEMONE LATIFOLIA PLENO FLORE, Caccini.

Pag. 262, ante periodum CETERVM Alterius, &c. addi possunt sequentia verba:

Idem Nob. Vir Matthæus Caccini Anemones latifoliæ speciem alit, vt ex eius litteris Florentiâ missis intellexi, cuius flos duplex est, sed longè amplior quàm Pavo maior vulgo dicta: cuius quidem radicem anno 1607 ad me misit; sed ita afflictam accipiebam, vt florem nondum videre licuerit.

Anemone latifolia pleno flore, Caccini.

Pag. 263 lin. 41. legendum Iacobo de Caudenhœuen.

Eadem pag. ante sectionem Quod si, id est, post Anemon. tenuifol. sanguineo pleno flore, inferenda est descriptio Anemones tenuifoliæ pleno purpureo flore, Caccini; & alterius pleno flore suauiter rubente: quæ sunt tales:

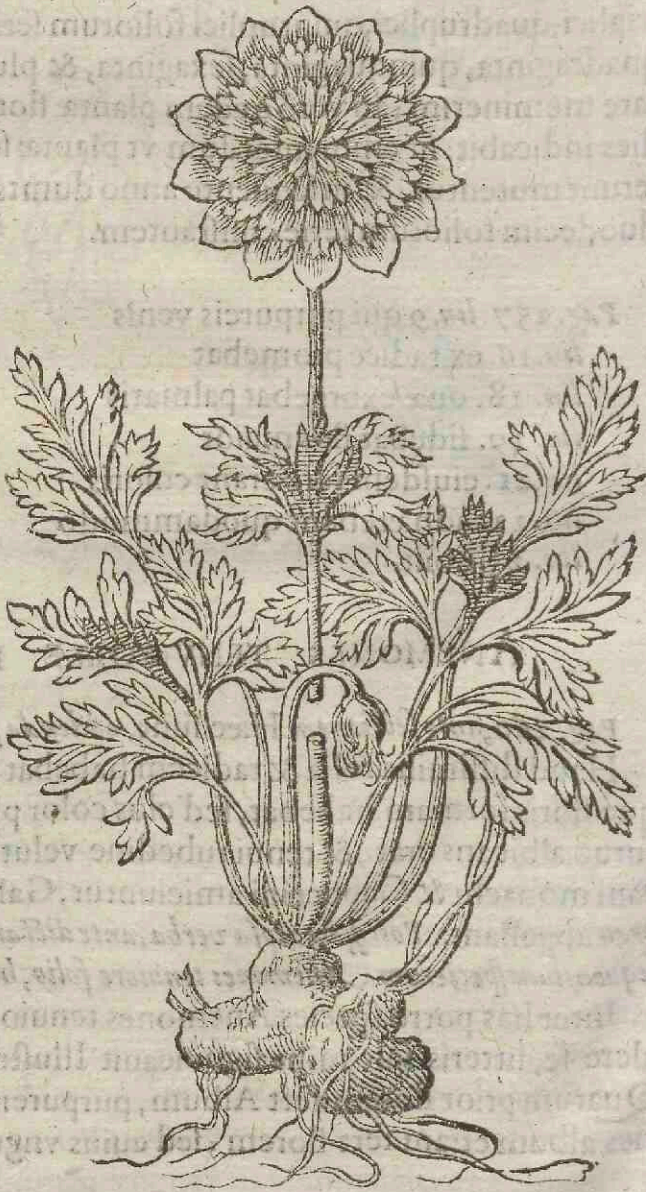

ANEMONE TENUIFOLIA PLENO PURPUREO FLORE, Caccini;
 & altera tenuifolia pleno flore suave-rubente, eiusdem Caccini.

QUANTA fiat colorum varietas in Anemonibus semine natis, quotidie experimur: vix enim quispiam enarrare queat colorum varietatem, quæ in illarum floribus conspicitur, præsertim plantarum quæ latifoliarum semine prognatæ sunt, quemadmodum paullo antè scripto comprehendere conati sumus. In tenuifoliarum semine natis longè minor fit varietas, sed est tamen etiam aliqua mutatio: nam præter eas quæ florem habent simplici foliorum serie constantem, eumque aut coccinei, aut kermesini, si ita appellare fas est, aut sanguinei, aut violacæi, aut albi, aut cineracei quodammodo & obsoleti coloris (variantibus etiam earum vnguibus) reperiri certum est etiam albo flore rubris venis distincto constantes, & albas purpureis vnguibus præditas, quarum flores inter chartas repositos anno Christi M. DC. VII. atque etiam radices, sed prorsus aridas & in pollinem attritas, ab Illustri viro Matthæo Caccini Florentino, qui anno præcedente me monuerat etiam tenuifolias reperiri pleno flore præditas, qualis est illa quæ coccineum aut sanguineum eum habet, sed alterius & diuersi ab ea coloris; earumque binas se habere plantas, quarum vna purpureo-cæruleum florem proferret, cuius etiam iconem viuis coloribus expressam ad me mittebat, altera verò eum haberet suave rubentis & nitidi coloris, cuius etiam iconem misisset, nisi ipsa planta vitium contraxisset, eamque ob causam illo anno florem non protulisset. Cùm itaque neminem eorum qui de Plantis scripserunt istarum mentionem facere comperiam, rem non ingrattam me facturum putavi, si illius cuius exemplum suis coloribus depictum ad me misit Nob. ille vir, in tabella sculpendum curarem, quæ hoc loco adponeretur, adscriptis Plantæ ipsius notis quas iconi adiunxerat: nam cùm plantam non viderim, nihil de illa pronunciare possum, nisi quod ab alio didici, tametsi biennio post & huius, & alterius quæ suaviter rubet, florem inter chartas repositum Maio mense acceperim, vt similes reperiri non dubitarem.

Anemone tenuifolia pleno purpureo-cæruleo senescente flore, Caccini.

Anemone tenuifolia pleno flore ex atro purpurascente.

SCRIBEBAT porro ad me Illustris ille vir, qui vnicam huius Anemonidis plantam habebat, his verbis. Mitto tibi iconem Anemonidis tenuifoliæ violaceo siue purpureo-cæruleo flore pleno, quam Constantinopoli accepi: huius flos cùm emergere incipit, violacei prorsus est coloris, sed vt expandi incipit, sensim colorem in icone expressum contrahit, vel aliquantulum dilutiorem: eius folia & radix, nec à foliis nec à radice tenuifoliæ pleno flore vulgaris & omnibus notæ differunt. Hæc ille: sed quantum ex icone colligere licet, flos tredecim latioribus foliis exterioribus constat; reliqua quæ ab illis ambiuntur latiuscula etiam sunt, & non aded tenuia, vt quæ in vulgari plena conspiciuntur.

Additum erat in epistola, se paucis antè diebus Constantinopoli accepisse pro valdè raris plantis binas Anemonidis radices, cum hac inscriptione, Anemone Chalcedonica Cæcumeni Mergi & Cæcumeni Maringi; sed illarum florem nondum vidisse: sed nec qualia proferrent folia significabat.

Præterea in alia quadam epistola scribebat se Constantinopoli etiam pro planta rara accepisse Anemonidis latifoliæ genus coccineo flore duplo vel etiam triplo densiore & pleniore quàm illud sit illius genus, cuius iconem in Historiæ Plantarum lib. II. exhibeo, ab Herbariis vulgo Pauo maior appellatum; alioqui eiusdem coloris & formæ, cuius etiam radicem

radicem anno Christi millesimo sexcentesimo septimo mittebat; sed asperissima subsequens hiems corruptit cum selectissimis quibusdam aliis quas adiunxerat plantis: significabat autem eum florem carere capitulo illo nigro aliorum florum umbilicum occupare solito.

Pag. 265 lin. 14. legendum viderentur

eadem pag. lin. 16 legendum cœpit, atque etiam è Pictonibus. Sed & ex Italia multos rhizotomi quidam adferre soliti.

CYCLAMINI FOLIO HEDERÆ MAGNA VARIETAS.

Post que verba, eadem pagina, nempe ante sectionem HABVI etiam, addenda de Cyclamini folio Hedera magna varietate, ex Altera Appendice.

CYCLAMINVS VERNVS ALBO FLORE.

Pag. 266. ad finem capituli de Cyclamino adde descriptionem Cyclamini verni albo flore, ex Appendicis alterius Auctario: sed illius descriptionis ultimis verbis, nempe post periodam Sub extremum illum, adde sequentia:

Ex iis porro quas à Venerio accipiebam plantis, quasq. à rhizotomis Gallis illo & sequentibus annis redimebam, anno Christi millesimo sexcentesimo sexto & sequente nonnullæ sub extremum Aprilem & ineunte Maio binos aut tres flores proferre cœperunt, sed longe minores quàm in villo Cyclamini genere, eiusdem tamen formæ cum illo qui rubellum fert florem, eumq. odoratum, sed niuei prorsus candoris, suaviterque vt ille spirantes, quinq. angustis laciniis sursum reflexis constantes; quibus deciduis tenelli cauliculi siue petioli subrubentes, qui eos sustinebant, sese contrahebant, & in orbiculos conuoluebant alterius Cyclamini instar, atque in summa tellure procumbebant cum sua theca qua semen continebatur: plantæ folia maiora sefcunciam longa, tantundem circa pediculum lata, angustiora tamen circa mucronem, per oras aliquantulum angulosa, pronâ parte quinque crassiusculis nervis prædita, & omnino rubescentia, supinâ verò viridia sed frequentibus maculis albis aspersa, quorum pediculi circa summum crassiusculi, & subrubentes qua parte extra terram extât, sub terra autè candicant & paulatim exiliores fiunt ad exortum vsque, quemadmodum etiam florum pediculi, vt ex adiecta iconè videre licet; quam ex viua planta delineari curabam. at rigidissima hiems, quæ anni 1608 initio subsequuta, omnes penè plantas, vt & alias plerasque selectiores, corruptit.

Cyclaminus vernus albo flore.

Cyclaminus vernus albo flore.

PLANTA PRO CYCLAMINO SPVRIO MISSA.

Post que verba addenda est & descriptio plantæ cuiusdam pro Cyclamino verno spurio missæ, ex eiusdem Appendicis alterius Auctario.

Pag. 267 lin. 8. legendum qua etiam appellatione.

PHALANGIVM ALLOBROGICVM.

Pag. 271 ante caput LXIII reponenda est descriptio Phalangii Allobrogici, ex Appendice altera: etis- que historia calci adde sequentia verba:

Huic non valdè dissimilem plantam postea ad me mittebat Argentorato amplifs. & doctifs. Vir Fridericus Mayerus, eius vrbis Armamentario Præfectus; cuius tamen folia

Phalangio Allobrogico congener.

Phalangium
montanum.Liliago Vale-
rii Cordi.

huius foliis essent angustiora, & flores paullo minores. Sed etiam in Pyrenæis montibus crescere similem plantam postea intelleximus à Venerio, qui illam istic legisset, & à Richæo Professore botanico Mompeliensi Liliaphodelú albo flore nuncupari scribebat; & rhizotomi Galli similes plantas in Pyrenæis erutas ad nos inferre cœperunt: atque Ioannes Hoghelandus plantam habuit florentem anno Christi millesimo sexcentesimo octauo (à quo acceperit ignoro) cuius folia longè ampliora, longiora & crassiora quàm meæ, caulis etiam multo procerior, qui & flores longiore spatio ab inuicem distantes proferret. itaque non modò Allobrogicum Phalangium appellanda erit hæc planta, sed montanum: & mihi omnino persuadeo fuisse notam Valerio Cordo, atque ab ipso Liliaginem vocari.

Pag. 275 in titulo iconis, pro Veratrum nigrum II. Dodon. reponenda fuerat Veratri nigri III figura, Plinii Consiligo.

Pag. eadem fin. I I scribendum re solet: interdum tamen à radicis latere noua germina producit.

CAROLI CLVSII

ATREBATIS

RARIORVM PLANTARVM

HISTORIÆ

LIBRO TERTIO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. 291 lin. 28. legendum PRIOREM & Octauam Salmant.

GALASTIVIDA.

Pag. 300 ad capitis finem adde ea quæ de Galastivida scribuntur in Appendice altera.

AVRICULÆ VRSI VARIETAS.

Pag. 304 ante sectionem MINOR reponere ea quæ sequuntur:

Huic valdè similem ad Batauos adferebat Franciscus rhizotomus Gallus, è Pyrenæis montibus erutam, anno Christi sexcentesimo quarto supra millesimum: certè illius folia non erant dissimilia: sed triennio post dumtaxat florem protulit mihi, & Hoghelando, breui quidem pediculo subnixum, eiusdem profusus coloris cum Quintæ siue Landgrauiana flore. Christianus etiam Porretus tres aut quatuor plantas habuit, quæ in extremo semuncialis cauliculi capite ternos aut quaternos flores semuncialibus petiolis inhaerentes protulerunt: & anno sequente mea planta auctior facta cauliculos protulit firmos triuncialis longitudinis, summo fastigio sustinentes septem aut octo flores semuncialibus petiolis præditos; vt dubitare nequeam quin illud ipsum genus sit Quinto loco descriptum: copiosum autem habuit semen in vasculis Secunda vasculis similibus.

Eadem pag. 304. ad finem sectionis MINOR, adde:

Auricula Vrsi
pallido flore.

Similem aliquot post annos Lugduni Batauorum accipiebam à Iacobo Plateau, cum hac inscriptione Auricula Vrsi albo flore: sed ea demum florem proferre cœpit anno sexcentesimo septimo & octauo supra millesimum in triunciali graciliq; cauliculo, & cum quidem non album, sed veriùs *ωχρόλονον*, qui tandem senescens quandam albedinem contrahit.

Auricula Vrsi
VII.

His subnecte historiam septima Auricula Vrsi, hoc modo:

SEPTIMÆ folia iis erant similia quæ primum genus flauos gestans flores, habet: præsertim his quæ candicant, & veluti farinâ quadam sunt aspersa, minùs tamen ampla: caulis didantalus, tamquam farinâ etiam aspersus, summo fastigio multos flores in quinque lacinas diuisos sustinet, quarum singulæ in extremo crenâ sunt præditæ, instar florum flauæ, paulo

paulo tamen minores, colorisque exalbidi carneo perfusi: odorem habet Primæ.

In Bataviam, vbi conspiciebam, ex Angliâ primùm allatum esse intelligebam hoc genus: an verò spontè istic nascatur an aliunde illatum, me latet.

OCTAVA crassiusculâ, &c.

Deinde in contextu, pro SEPTIMA crassiusculâ rad. scribendum OCTAVA crassiusc. &c. Hec enim est descriptio Octavæ speciei Auriculæ Vrsi: cui addenda (nempe post finem sectionis Crescit, &c.) descriptio similis cuiusdam plantæ, cum iconè ex sicca plantâ P. Gregorii delineatâ, quæ est talis:

Similem huic Octavæ etiam nasci, (sed brevioribus foliis) in Tyrolensibus Alpibus, postea intelligebam: nam inter siccas plantas, quas R. P. Gregorius da Reggio à se lectas Oeniponte ad me mittebat sub extremum Augustum anni 1608, hæc etiam erat: reposita nimirum inter chartas, cum aliis Alpinis plantis, è Tyrolensibus istis montibus erutis ab illò Reuerendo Patre, professione Capuccino: ex quibus obseruabam plerasque plantas in iis montibus nasci, quas in Pannonicis & Stiriacis antè legeram. Cumquæ huius Auriculæ plantæ (cui in posterum Octavæ locum dabimus) satis integrâ iconem acceperim, illam in tabellâ exprimendam curabamus, vt inter alias locum haberet.

Deinde statim subiicienda Nona Auriculæ Vrsi, cuius historia petenda ex Auctario alterius Appendicis, & ibidem Auriculæ Vrsi IX in margine est notanda.

Postremò sequetur Decima Auriculæ Vrsi, quæ omnium minima, & in contextu Octavum locum occupabat. Itaque in contextu quadam vocabula erunt immutanda, nempe pag. 305 lin. 8. pro his verbis OCTAVÆ folia, &c. scribendum erit DECIMÆ

folia vnguem, &c. & in margine notanda Auriculæ Vrsi X. Itaque titulus iconis istius minime Auriculæ Vrsi speciei, pro Auriculæ Vrsi VIII minima, immutandus est in Auriculæ Vrsi X minima.

Eadem pag. 305 lin. 34. scribe: Sextum, septimum & octavum, primus omnium, &c.

lin. 59 scribe nuncupatur: octavâ apud Stiriz

Auriculæ Vrsi octava.

Auriculæ Vrsi VIII.

CORTUSA.

Pag. 307 ad calcem capituli X de Cortusa adde que sequuntur:

Et certè, postquam ad Batavos veni, Cortusæ plantas in hortis eorum qui elegantes flores in deliciis habent, satis copiose nascentes consexi, sed nullas obseruavi, quæ flores gestarent surrectos & cælum spectantes, vt Cortusus de sua asserit, sed nolarum instar pendulos & deorsum spectantes, quales esse meæ Saniculæ montanæ flores scripsi.

VIOLA MONTANA PVMILA.

Pag. 310 ad finem capituli XIII de Viola montana adde sequentia:

Guilhelmus Boëlius in Hispania obseruavit Violam montanam quandam valdè pumilam, ad eò vt binas vncias altitudine vix superaret. Satis crassâ radice constabat: cuius folijs angustiora videre non memini. nam quascunque alias videre mihi contigit, orbiculata folia habebant, huius verò vt rorismarini coronam angusta erant, & vnciam dumtaxat longas flos inter folia exili pediculo insidens, niueus, inodorus.

Pag. 311. ad calcem capituli XIV adpone ex altera Appendice, sequentia verba: Istam plantam in Pyrenæis montibus etiam nasci, mihi relatùm est: quemadmodum & Gentianarum varia genera.

Pag. 312 in margine pro Gentiana secunda Asclepiadis flore, scribendum est Gentiana secunda Asclepiadis folio.

Pag. 315 lin. 6. legendum Serpyllum.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ
LIBRO QVARTO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. vi. lin. 4. Blau Rukartzu.

Pag. ix. lin. 4. eius descriptioni.

STOEBE PEREGRINA.

Pag. x. nempe capiti iv. Libri iv. attexenda est *Stœbe peregrina*, ex *Appendicis alterius Auctoris*.

PTARMICÆ AVSTRIACÆ SPECIES.

Pag. xii. post sectionem *Sibi autem, &c. addendum Ptarmica Austriaca id quod sequitur, de Plan-
ta Clutio semine natâ.*

Huic non valdè dissimilis planta, sed longè pluribus ramis gracilibus & firmis prædita, nata est Amsteldami D. Augerio Clutio, anno sexcentesimo octavo, semine ex Hispania relato præcedente anno. etenim longa angustaque habebat folia instar foliorum oleæ, sed molliorum, non minùs tamen candicantium. singuli ramuli summi desinunt in capitulum squamatum veluti *Austriaca Ptarmica*, aut *Cyanus*: quod tandem sese in florem explicat sex foliolis duris, siccis, & mucronatis, perinde ac *Austriaca*, sed breuioribus & minùs elegantis dilutiorisque coloris; medium florem occupantibus multis villosis staminibus: tota planta manibus tractata non ingratum spirat odorem: florebat Augusto.

CONYZA MINOR BÆTICA.

Pag. xxi. post calcem capitis ix de *Conyza*, adde sequentia:

*Conyza mi-
nor Bætica.*

Conyza minor, quam in Gallia Narbonensi siue Septimania, tum etiam Salmanticensi agro Castellæ veteris obseruabam, licet valdè odorata sit; tamen illam quæ in Bætica nascitur, longè odoratiorem esse intelligo, licet forma non sit dissimilis, vt ex planta sicca quæ mihi conspecta (monstrante Guil. Boëlio) coniecturam facere queo. De odore enim, qui profusus euanuerat, nihil pronunciare possum.

Pag. xxv. ante sectionem *Nata forsitan, &c. adde quæ sequuntur:*

Aliquot tamen postea plantas è suæ ramis telluri commissis acquirebat; quas amicis communicabat: apud quos Lugduni Batauorum non semel vidi singulis annis novos flores proferentes, sed non frugiferos, quoniam nimium serotini.

Pag. xxv. lin. 7. ramos diuaticata,

BAMIA ÆTHIOPICA, SILIQA DECAGONA.

Pag. xxvii. post lineam 16, ante Sectionem *Huius etiam, interfere ex Altera Appendice, quæ de Bamia Æthiopica siliquâ decagonâ tractantur.*

Pag. xxxi. lin.ultima, post verbum *conueniunt*, adde *Huius radici in picturâ fibræ addi debuerant, quas pictor neglexit.*

STACHYS SPINOSA.

Pag. xxxiiii. ante Cap. de *Alyssæ Galeni*, Caput de *Stachyde Spinosa* inserendum, ex *Appendice prima.*

PARIETARIA MONTANA.

Pag. XLV. *calci capitis XXVIII. adtexe sequentis, de Parietaria montana:*

VALDE elegans etiam erat ea planta, quæ à nonnullis Parietaria montana appellatur, è Bæticâ relata, pedalis longitudinis caule prædita, quadrangulo, & tenui molliq̃ue lanugine tecto, in aliquot ramos secundum radicem (quam non perennem sed annuam uti aliarum, esse arbitror) diuiso, quos per interualla, ex aduerso semper nascentia ambiunt folia oblongiuscula & angusta, per oras serrata, perinde ferè ut Stœchados serratæ folia. Summum ramorum fastigium in oblongiusculam squammatam molliq̃ue tomento constantem spicam desinit: è qua flores elegantes oblongi prodeunt, formâ quidem aliorum floribus similes, & in latus propendentes.

Parietaria montana.

VALERIANA ALPINA.

Pag. LVI. *post descriptionem Valeriana saxatilis II. ante Sectionem DE Valerianis, &c. addè sequentia verba: Valerianam Alpinam II. siue Saxatilem in Tyrolensis Comitatus montibus etiam crescere didici ex siccâ plantâ, quam P. Gregorius de Regio anno 1608 istic eruerat, quemadmodum & Sedum minus IX & X à me in Plant. Hist. lib IV. exhibita.*

Pag. LXIV. *lin. 17. semen in illis siliquulis.*

PISTOLOCHIA ALTERA SEMPER VIRENS.

Pag. LXXII. *ante sectionem NOVVM autem, inferenda est Pistolochia altera semper virens, cum icone à Iacobo Plateau missâ, ex Appendice Primâ.*

LIMONIUM RAUWOLFIANVM.

Pag. LXXXII *ad calcem Libri IV Limonii Rauwolfiani historia cum icone reponenda, & peculiari cap. insignienda, qua est talis:*

PEREGRINA illa planta, quam D. Augerius Clutius è Numidia redux in Malacensi Bæticâ portu nascentem obseruabat, cuiusque semen lectum apud Batauos cõmunicabat, & ipsemet Amsterodami serebat, quod natum est, illiusque plantam florentem mihi mittebat; nata etiam est in horto Academico Leidano, vbi toto Augusto floruit, & Septembri. Ea autem non absimilis mihi visa est illi, quam Cl. V. Leonardus Rauwolfius apud Iopen obseruabat, & Limonii genere esse censebat sui Itinerarii Lib. III. cap. II. imò illam ipsam esse asserere non dubitauerim, aded conueniunt omnes notæ quas ille suo Limonio tribuit. Quia autem elegans & non vulgaris est planta, nec à quopiam præterquam à Rauwolfio, quod equidem sciam, descriptam rem non ingrati me facturum sum arbitratus, si paullo pleniorẽ eius historiam cum plantæ icone in medium proferrem.

MVLTA ab eadem radice producebat hæc planta folia, palmum aut amplius longa, binas uncias lata, crebrisque profundioribus incisuris diuisa, ut quodammodo aspleni folia imitarentur, subhirsuta, crassiusculo neruo prædita, adstringentis saporis, humi in orbem fusa, inter quæ excrescebant aliquot cubitalis longitudinis aut ampliores caules, firmiores, satisq̃ asperi, & quodammodo alati, ut spinæ solstitialis caules, per interualla alternatim

Limonium Rauwolfii, seu peregrinum.

Limonium peregrinum, seu Rauwolfii.

E tribus

tribus angustis triangulisque foliis tres uncias longis, & iis quidem rudibus etiam & asperis cincti: desinebant autem illi summo fastigio in multos ramulos similiter alatos, sustentantes frequentia capitella, e quorum singulis simul coniuncti emergebant terni, quaterni, interdum etiam quini aut seni flosculi concaui, vnico folio membranaceo constantes tamquam parui calices, per oras striati & simbrati, coloris cærulei dilutionis sed immarcescibilis, e quorum umbilico in nonnullis exilientem conspiciebam alium flosculum altius assurgentem, quinque foliolis prorsus niueis constantem, & aliquot candida stamina continentem, cuius notæ Rauwolfius in suo Limonio non meminit: semen non obseruauit: radix autem oblonga erat & crassiuscula, à capite ad imum sensim gracilescens, & raris breuibus tenuibusque fibris prædita, fusco cortice tecta; quam ex notis quas in ea obseruabam, perennem esse, coniecturam faciebam.

Similem etiam nasci plerisque locis circa Gades postea intelligebam à Gulielmo Boëlio rhizotomo, qui illam florentem istic obseruauerat & inter siccas quas varii generis attulerat plantas mihi ostendebat.

CAROLI CLVSII
ATREBATIS
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ
LIBRO QVINTO

hæc addenda vel immutanda.

PAPAVER SPINOSVM.

Pag. XCIII. cap. VII. de Papauere spinoso, initio pagine quadam immutanda: nempe illa verba flos sese ostendit, usque ad sectionem Huius plantæ, planè legenda ut in Appendice Altera reperiantur.

Pag. XCIV. lin. 28. lacertos æmul.

Pag. CV. lin. 24. confertim.

PLANTAGINIS ANGVSTIFOLIÆ VARIETAS.

Plantago angustifolia fruticans.

Pag. CX. ante periodum CÆTERVM huic, adde sequentia: Plantago angustifolia fruticans, cuius spicæ admodum breues, insuper molles, nascitur ad ripas fluminum in Hispania, vbi eam Gulielmus Boëlius obseruauit.

Plantago angustifolia alia.

Altera angustifolia circa Hispalim crescit, cui à radice multa exeunt folia valdè ferrata, & quodammodo aculeata: inter quæ dodrantales emergunt pediculi, sustentantes oblongam florum spicam, instar Holostei ferè.

OPHRIS SEV LVNARIÆ SPECIES NOVA.

Ophris.

Pag. CXIX ante sectionem Cæterum Silesii, adde ex Altera Appendice que scribuntur inibè de Lunaria minore ramosa, atque insuper adnotandum: Lunaria autem quæ non ramosa est, etiam in Tyrolensis Comitatus montibus reperitur: an porro ramosa istic etiam crescat, me later. Sed Pater Gregorius Regiensis istic obseruabat pumilum & tenellum quoddam plantæ quam Ophrin vocant genus, cui sanè antè simile conspicere non memini.

Pag. CXXXIV. lin. 21. pliora: flores, delet à vòculâ sunt.

RUTA MONTANA LEGITIMA.

Pag. CXXXVI. Rute montanæ legitimæ icon inferenda, eius quæ inibi exhibetur loco; eaq; ex Altera Appendice petenda: ubi & eius rei mentio fit.

HIERACIUM PARVUM CRETICVM.

Pag. CXLIII. ad finem capituli XXXVII de Hieracio, adde ex Prima Appendice Hieracium paruum Creticum, cum icone.

HIERACIUM BÆTICVM.

Eadem pag. addi & quadam posse de Hieracio Bætico, monuit nos Gulielmus Boëlius idem: sed eius descriptionem nancisci hæcenus non potuimus.

CICHORIUM SILVESTRE PYMILVM.

Ab eodem Gulielmo Boëlio in Hispania observata est alia Hedypnoïdis species, quæ etiam huic capiti XXXVII subiungi potest; his verbis:

CICHORIUM silvestre, siue Hedypnoïdis, Gadibus in maritimis nascitur; pumila planta, alioqui tota facie nihil differens à vulgari, nisi quod per omnia minor sit. Frequens eius vsus apud incolas in acetariis: ciet enim vrinas, & hepar ab obstructionibus liberat, haud minùs quàm vulgaris, cuius vsus olim expertus sum mihi salutarem ex consilio & præscriptione C. V. Gulielmi Rondeletii, cum apud ipsum viuerem.

Cichorium
silvestre, siue
Hedypnoïdis.

CYNARA SILVESTRIS BÆTICA.

Pag. CLIV. capiti XLIII de Scolymo Theophrasti subiungi posset sequens Cynara silvestris descriptio:

CYNARA silvestris Bætica è summo radice capite multa profert multifida eaque spinosa folia, palmum & amplius longa, pronâ parte candicantia, supinâ verò viridia: inter quæ caulis affurgit firmus, canescens, cubitalis pænè altitudinis, per quem alternatim sparsa sunt similis formæ folia, sed minora, præsertim circa summum eius fastigium, quod crassiusculum sustinet capitulum, è multis squamis spinosis compactum; è quo flos exilit multis staminibus purpureo-caruleis constans.

Cynara silve-
stris.

Afferebat mihi honestus vir Gulielmus Boëlius, qui in sportulis allatas mihi ostendebat siccas plantas in sua peregrinatione lectas, & nonnullas etiam communicabat, ea capita, dum flori proxima sunt, à rusticis Hispalim inferri, & in foro venalia proponi, quod istuc non minùs in deliciis sint, quàm satiuæ Cynaræ capita.

CARLINÆ SILVESTRIS ALIA SPECIES.

Pag. CLVI & CLVII describo Carlinæ silvestris (quam Theophrasti Acarnam esse autumo) genus, in collibus petrosis circa Salmanticam urbem observatum. Cui addere poteris (nempe post calcem capitis XLVI.) sequentem congeneris plantæ descriptionem:

HVIC elegantiam non cedit aliud genus à Gulielmo Boëlio inter herbas quas in Hispania legit observatum, quod in eius sportulis conspiciebam.

Carlina silve-
stris aliud gé-
nus.

Planta autem erat pedalis altitudinis, radice longa, sed non fibrosa, constans, idcirco, ut existimo, annua non perenni, multa è summo eius capite supra terram habens folia, vnciam, interdum fescunciam aut binas vncias longa, vix semunciam lata, per oras incisa & spinosa, uti illa quæ totum caulem indigesta amplectuntur. Summus caulis desinit in globosum caput, è multis angustissimis foliolis, vtrinque longiusculis spinis armatis constans: è cuius umbilico exilit flos flavus: is cauliculus circa summum fastigium interdum in binos ramos diuidebatur, qui supra globosum illud caput affurgentes, capitella etiam spinosa proferebant, sed minora. Certè tota plantæ gratia consistit in globosis illis capitellis, quæ reticuli instar quodammodo sunt composita.

In aruis nasci, mihi significabat, cum Eryngio illo pumilo, quod post demessas segetes in aruis observabam.

Pag. CLXI. lin. 48. corrige, quod ipse etiam in meo hortulo alere solebam. Secundum, &c.

ECHII VARIETAS.

Pag. CLXV. capitis L. fini adde sequentem Echii pumili descriptionem.

Echium flauo
flore.

In Gulielmi Boëlii sportulis ex Hispania relatis videbam Echii plantulam vix dodrantalem, quam ille Echium flauo flore nuncupat. Echium profectò esse, nemo negare poterat, ita totâ facie respondebat: & interdum flauo flore reperiri, non magis mirum videri debet, quàm albo aut rubro, quæ mihi olim conspecta.

CERINTHES QUINTA SPECIES.

Pag. CLXVIII. adde ante sectionem, De huius nomenclaturâ, qua in Altera Appendice de Cerinthe Quinta traduntur.

PYRAMIDALIS.

Pag. CLXXIV. ante Cap. de Cori insere cap. de Pyramidali (diuersâ à Campanulâ Pyramidali, cuius mentio fit pag. CLXXI.) F. Gregorii de Regio, cum icone: quod erit peculiari numero insigniendum, & subsequenti immutandus.

Pyramidalis
villosa, saxati-
lis, latifolia.

HANC plantam, cui Reuerendus pater Gregorius de Regio, professione Capuccinus nomen dedit Pyramidalis villosæ saxatilis latifoliæ, ipse non obseruabam, sed eius historiam cum icone viuis coloribus expressa ad me mittebat Placentiâ anno Christi millesimo sexcentesimo septimo, vnâ cum Siliquastrorum Disceptatiuncula, & illorum variis iconibus: quoniam autem non vulgaris est notitiæ, & à nemine descriptam reperio, eius historiam, qualem ab ipso accipiebam, sed Latio donatam (nam Italico sermone scripta erat) in hac mea appendice locum habere volui cum aliis plerisque plantis raris & cognitione dignis, à nullo adhuc, quod equidem sciam, in publicum prolatis. Boni consulat Lector, & Patris Gregorii, & meum de re herbaria promouenda propensum studium.

Habet hæc Planta radicem candicantem, perennem, siue plures annos durantem: etenim quasdam crassissimas eruere memini, quæ ob vetustatem nodos vel tubera cõtraxerant supra saxa inter quæ natæ, instar Rhodiæ radicis, vel Campanulæ lactescentis fœtidioris inueteratæ, qualem aliquando in hortis obseruare memini. Ex hac radice profiliunt interdum plures cauliculi teretes, inæquales & contorti, palmaris longitudinis, vel breuiore aut longiore, pro loci, in quo planta nata, aut vetustatis ipsius ratione, illique molli & candidâ lanugine tecti, singulis pereuntes annis, nouis & recentibus sequente renascentibus, qui summo fastigio multis elegantibus floribus cæruleis spicæ in modum digestis sunt ornati, vt in Trachelio minore: quibus succedunt vascula etiam Trachelio minori similia, minutissimo & vix ob exilitatem conspicuo semine plena, longiuscula tamen potius quàm rotunda, coloris ex spadiceo fuscî: folia inæqualiter hinc inde sparsa cauliculos ambiunt, ad Pulmonariæ Gallicæ (quæ Hieracii genus) foliorum similitudinem satis accedentia, cum magnitudine, tum crenarum in ambitu formâ, atque ipsa etiam candidâ lanugine fermè obsita, pronâ parte præsertim quâ terram spectant. Tota planta lactescit, & ad Sonchi odorem proximè accedit, saporeque est dulci, præsertim radix, vt panè Rapunculus vulgaris, eamque ob causam nuncupari posset Rapunculus saxatilis montanus Doronici folio, vel, Rapunculus montanus Pulmonariæ Gallorum folio & Trachelii flore.

Nascitur in asperis & saxosis montibus Brixianis, circa specuum oras, inter durissima

saxa,

faxa, ut non sine magno labore radices erui possint, licet commodis ad eruendas radices ferreis instrumentis sæpiusculè tentârim, nonnullas tamen magna cum molestia tandem eduxi, quas in hortum transferrem. Illud porro notatu dignum in hac planta existimaui, me nusquam illam obseruasse, præterquam locis cavernosis, in quibus nullæ aliæ plantæ proueniunt: quodque magis mirum, sæpius animaduertere nequiu, quâ ratione humorem, quo aleretur, fugere, aut cælestem rorem excipere posset, nullâ præsertim iuxta apparente terrâ. Verumenimverò, cum nos mortales Naturæ secreta curiosius rimari non deceat, ut quæ nostrum intellectum sæpissimè superent, soli Deo, qui omnia nouit, hæc relinquenda sunt.

CAROLI CLVSII

ATREBATIS

RARIORVM PLANTARVM

HISTORIÆ

LIBRO SEXTO

hæc addenda vel immutanda.

ASCYRVM SVPINVM.

Pag. CLXXXI. ad capitis calcem adde Ascyræ supini historiam, ex Auctario secunde Appendicis.

ANAGALLIS MONNELLI.

Pag. CLXXXIII. ad capitis IV finem adde Monnelli Anagallidem, cum icone, ex Altera Appendice desumptam.

PLANTA HEMORRHOIDES CVRANS.

Eadem pag. addenda ad calcem capitis V. quæ in Altera Appendice de Planta hemorrhoides curante.

ANTHYLLIS VALENTINA.

Pag. CLXXXVI. ante periodum Α'νθυλλίδα, Anthyllidem, &c. adde hæc verba:

Illam tamen aliis Hispaniæ locis etiam crescere, postea deprehendi ex herbis ficcis, quas Gulielmus Boëlius ex Hispania redux adfererat: nam prorsus similem habebat, quam Hermiaræ speciem esse credebat. Sed cum illam cum Anthyllide Valentina diligentius confere, eandem prorsus esse, manifestò comperio.

Pag. CLXXXIX. lin. 20. foliolis legendum, non foliolis.

ANISOMARATHRVM.

Pag. CXCIX. adde ad cap. de Anthrisco finem, ex Altera Appendice, quædam de Anisomarathro.

Pag. CC. lin. 3. nouemque

Pag. CCI. lin. 8. in titulo CAUCALIS MAIOR, dele MAIOR.

CAUCALIS PVMILA.

Pag. CCII. capitis de Caulalide fisci adde sequentia:

Est etiam elegans pumila Caulalidis planta à Gulielmo Boëlio obseruata, Gadibus in maritimis crescens, binos aut ternos cauliculos triunciales teretes, & firmos inter folia multifida promens, sustinentes umbellam florum, quos non vidi, sed semen duntaxat quod illis successerat, striatum & asperum, quale ferè in maiore.

DELPHINII VARIETAS.

Pag. CCVII. extremo cap. de Delphinio adde qua in Altera Appendice annotata de Delphinio aruensi, flore densicolore.

Pag. CCXV. Icon illa notata Panicum vulgare, retrahenda ad cap. XXXVII.

PANICVM ÆTHIOPICVM.

Pag. CCXVI. ante sectionem SED & hîc, addenda ex Altera Appendice quedam de Panico Æthiopico.

Eadem pag. lin. ultimâ, scribe vllius alterius.

Pag. CCXVII. lin. II. legendum Gallias crescit, ante

GRAMEN AMOURETTES, ET VARIA ALIA
Graminum genera.

PAG. CCXVIII. nempe in fine capituli XXXVIII, agendum de Gramine Amourettes ex Hispaniâ relato à Guilielmo Boëlio, & de aliis generibus ab eodem inde relatis.

Graminis
Amourettes
varietas.

Gramen tremula panicula (*Amourettes tremblantes*), videbam in sportulis à Guilielmo Boëlio ex Hispania relatis, duorum generum: vnum videlicet panicula longiore & laxiore, colore candicante; alterum verò breuiore, & fusco siue fumigato colore, atque etiam maiore paniculâ, quàm ea quæ vulgata.

Cyperus ro-
tundus pumi-
lus.
Gramen Hor-
deaceum.

Varia præterea in illis sportulis conspiciebam & elegantia genera, à me vel non obseruata, vel neglecta: quis enim in tanta Graminis varietate (quæ vt plurimum non est magni momenti) describenda bonas horas impendere cuperet? Non possum tamen non meminisse elegantissimi pumili & pede humilioris Cyperi rotundi; & alterius pumilæ plantæ graminaceæ Hordeum distichum adeò perfectè æmulantis, vt legitimum hordeum quispiam afferere possit.

Pag. CCXIX. lin. 17. legendum graminacea folia

Pag. CCXX. lin. 1. in titulo lege Spartum herba alterum.

ASTRAGALVS BÆTICVS.

Pag. CCXXXIII. Astragali Bæticæ historia corrigenda erit: & diligenter perpendenda sunt sequentia verba, ad elucidationem eiusdem historie pertinentia, & tota descriptio immutanda.

Astragalus
Bæticus.

Succedunt siliquæ rumentes, binas vncias cum semisse longæ; vnâ crassæ; dorso & ventre aliquantulum depressis, extremo mucronatæ; in quibus maturis, si agitentur, semen crepitat, vt anno 1608. deprehendebam ex sicca planta quam Guilielmus Boëlius ex Bætica cum plerisque aliis plantis retulerat; vbi plurima nascitur.

Sed etiam in Creta insula nascitur; nam memini à Cl. V. Honorio Belli semen accipere Phaseoli peregrini appellatione insignitum, quod Lugduni satum anno 1595 creuit, & in plantam satis firmam adoleuit: ad frugem tamen non peruenit.

Pag. CCXLV. lin. 18. legendum confertim nascuntur,

Pag. CCXLVII ante sectionem CETERVM, quoniam, &c. reponendum Trifolium Fragiferum Dortmanni; cuius hæc est descriptio:

TRIFOLIUM FRAGIFERVM FRISICVM.

Trifolium
Fragiferum
Frisicum.

TRIFOLII Fragiferi mihi dicti, folia, à Trifolii vulgaris albi foliis nihil aut certè parum differunt: sed in floribus & semine est quædam dissimilitudo: illi enim in globulum collecti

collecti perquam exigui sunt, & dilute rubentes: quibus succedunt vascula rubros acinos tum formâ tum colore referentia, intus caua: semen fœnogræco minus continentia, quæ in capitulum contracta, fragum aut rubi Idæi rubrum fructum formâ & colore valdè æmulantur, sed maiora sunt.

Trifolium fragiferum.

Est & alia eius species, cuius capitulum ad rubi vulgaris fructus; qui violaceo saturatiore colore præditus est, formam valdè accedit, & decerptum, diutius colorem conseruat.

Post reliqua trifolia Iulio floret & capita perficit.

Nascitur in iis campis qui hiberno tempore stagnante aquâ obruuntur, diuersis Frisæ locis, præsertim in agro Groeningensi.

TRIFOLIUM FALCATUM P. GREGORII RHEGIENSIS,
& alia Trifoliorum differentia:

His Trifoliorum generibus addi possent & alia plurima, quæ à diligentissimo Viro Guil. Boëlio in Hispaniâ obseruata & descripta sunt. Sed quoniam eorum descriptionem ab eo nondum accipere contigit, huic capiti vnicum dumtaxat aliud peregrinum genus Trifoliorum atteximus, nempe Trifolium Falcatum P. Gregorii Rhegiensis, cuius historia ex Altera Appendice petenda, & præcedenti Trifolio fragifero non ineptè subiungetur.

HEPATICA TRIFOLIA PLENO FLORE.

Pag. CCXLVIII. post lin. 23. ante cap. de Oxy. addè de Hepatica trifolia pleno flore que sequuntur:

Postquam verò Lugdunum Batauorum me contuli, bis ad me plantulam misit, sed ad eò negligenter curatam & pyxidulæ impositam, vt quum ad me peruenirent, prorsus aridæ & corruptæ essent, atque in pollinem resoluèrentur; imò etiam si diligenter curata esset, vix salua ad me peruenire potuisset, ob longam qua in itinere hæserat moram.

His deinde subiunge illa que in Altera Appendice de eadem Hepatica annotauimus.

MUSCI TERRESTRIS VARIETAS.

Pag. CCXLIX. cap. de Musco terrestri addi potuissent que adnotata plantis siccis P. Gregorii Rhegiensis, & Gulielmi Boëlii. sed & hæc ad manus nostras non peruenierunt: ideoq; expectandum nobis est, si serè aliquando ipsorum lucubratione in lucem prodeant.

Pag. CCLII. lin. 34. legè inter tribulum.

Pag. eadem. ad calcem capitis & libri VI reponè Gladiolum lacustrem Dormanni, nempe eius descriptionem cum icone: & illa nouo titulo insignienda, scilicet CAP. LXVI. hoc modo:

GLADIO.

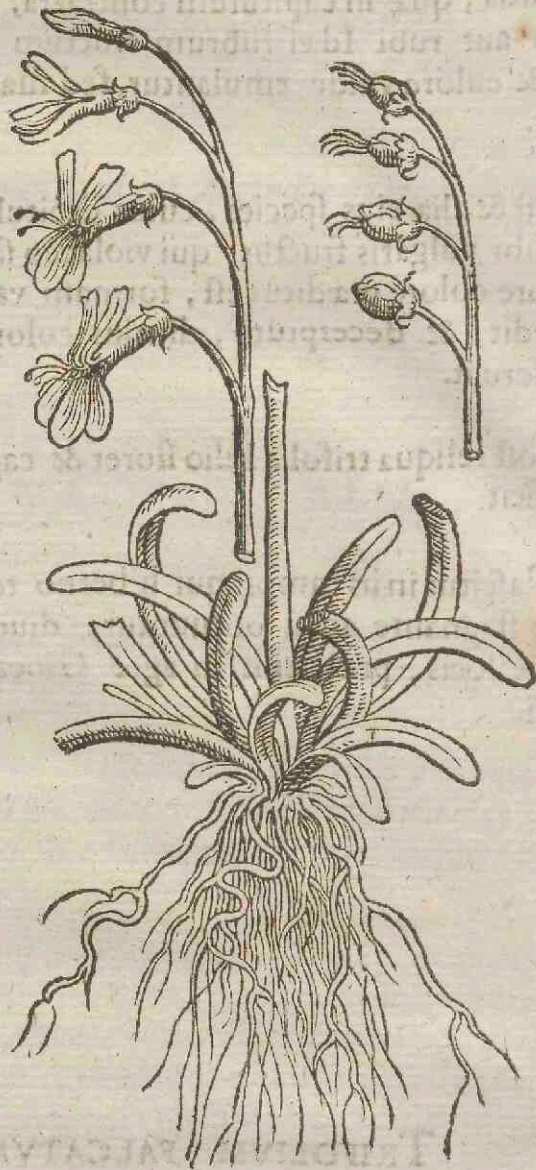

GLADIOLVS LACVSTRIS. CAP. LXVI.

Gladiolus lacustris, Dortmundani.

PLANTAM, cui Gladioli stagnalis nomen dabit Dortmundanus ille pharmacopola Groeningensis, crescere dicebat in stagnis quorum fundus puro sabulo substernitur, nullam alioqui plantam præter hanc alente. Eius folia dorantalem longitudinem rarò excedunt: crassiuscula & concaua sunt, interstitioque discreta instar siliquarum albæ violæ & similibus; viridia alioqui, & dulcis saporis, anatibus vrinantibus gratum pabulum; nam ad aliquot vlnarum altitudinem sub aquâ latent: quam tamen caulis inter illa emergens superare conspicitur, floribus albis onustus Leucoii flore amplioribus, cauâ illâ & infimâ parte, petiolo, à quo dependent, proximâ, subcærulei coloris, formam panè referentes floris Gladioli, non prorsus tamen similes; quinque foliis constantes, quorum duo superiora ad pediculum reflectuntur; tria reliqua, quæ latiora, propendent. floribus succedunt turbinata vascula, rufo semine plena. Sub extremum Iulium florentem se obseruasse scribebat apud pagum Norch & Westervelde in Drentiâ; nusquam alibi.

Gladiolus stagnalis, aut lacustris.

IN APPENDICE PRIMA
quæ addenda vel immutanda.

QVONIAM, si quando Rariorum hanc Plantarum Historiam iterum excudi contingat, Appendices omnes suo loco inseri voluit auctor, idè & ea qua in Appendice primâ immutauit aut auxit, in his CURIS POSTERIORIBVS suo quaque loco annotauimus, id est, in textum ipsum Historia Rariorum Plantarum inserenda esse monuimus. Ita ut sedulus lector posthac non tam Appendicem primam emendare, sed per Appendices primam & alteram, eiusq; Auctarium, ac demum per has Curas Posteriores, ipsam plantarum Rariorum historiam immutare aut augere, iuxta desiderium Clariss. Clusii, leuissimo negotio possit.

Pag. CCLVIII. lin. 11. Arabici, vel Lili

Pag. CCLIX lin. 12 post NONNULLI adde pag. 208.

IN FUNGORVM HISTORIA

hæc addenda vel immutanda.

Pag. CCLXIII. lin. 21. scribendum corollas pro corallas.

Pag. CCLXXIV lin. 36. leg. SEPTEMBRI.

FUNGORVM VARIETAS.

Pag. CCLXXVI. ante periodum Et hæc quidem, in XXI genere Esculentorum fungorum, adde sequentia verba: Huius iconem cum reliquis Moreto miseram vt exprimendam curaret, quæ nescio cur neglecta, quod valde doleo: sed longè magis dolendum, quod & illius & reliquorum fungorum icones, suis coloribus ad viuum expressæ, quas ipsi miseram, perierint.

Pag. CCLXXXVII, ante sectionem Nasci etiam, adde sequentia: Hoc etiam Lugduni apud Batauos ligneis tabellis mei hortuli puluinos cingentibus adnasci Autumno obseruabam.

Eadem pag. ante sectionem Semipedalis magnitudinis, inserenda est icon quæ in Appendicis alterius sine posita fuit, nescio quâ negligentia olim prætermissa. Sed post xxv. hoc perniciosum Fungorum genus addenda est etiam illa Fungi coralloidis cancellati historia, cum Icone, quæ est in Alterius Appendicis Auctario, sub finem.

CAROLI CLVSII
ATREBATHS

EXOTICORVM

LIBRO PRIMO

hæc immutanda vel addenda.

Pag. 8. versu 28. sic lege: ad circumferentiam ductis (vt in raphani radice transuersim sectâ conspici potest) magnam gratiam.

Pag. 9. ad capitis ix calcem adde: Postea intelligebam hunc fructum ex insula S. Michaëlis, Açorum vnâ, relatum, & circa locum, cui Punta delgada nomen, lectum.

Pag. 13 & 14 & 15. pro myristica repose ubique aromatica.

CARYOPHYLLORVM PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 15 & 16, capite xvii de Caryophyllis, adde ea quæ in Auctario de eisdem Caryophyllis pag. 376 & 377 tractantur.

Pag. 17. lin. 57. scribe considerans.

MAMOERA LVSITANORVM.

Pag. 20. Libri primi Exoticorum calci attextenda est sequens peregrina cuiusdam arboris descriptio, Mamœra Lusitanis dicta: illique peculiare caput assignari potest. Est autem hæc

EST verissimum illud Poëtæ, Non omnis fert omnia tellus. Nullam enim Prouinciã inueniri arbitror, quæ peculiarem aliquam plantam, nec in aliis regionibus nascentem non producat, vt testari possunt, qui peregrinas regiones perlustrarunt, quando ad plantas obseruandas animum applicuerunt. Inter eos certè numerandum censeo honestissimum &

Mamœra
Lusitanorum.

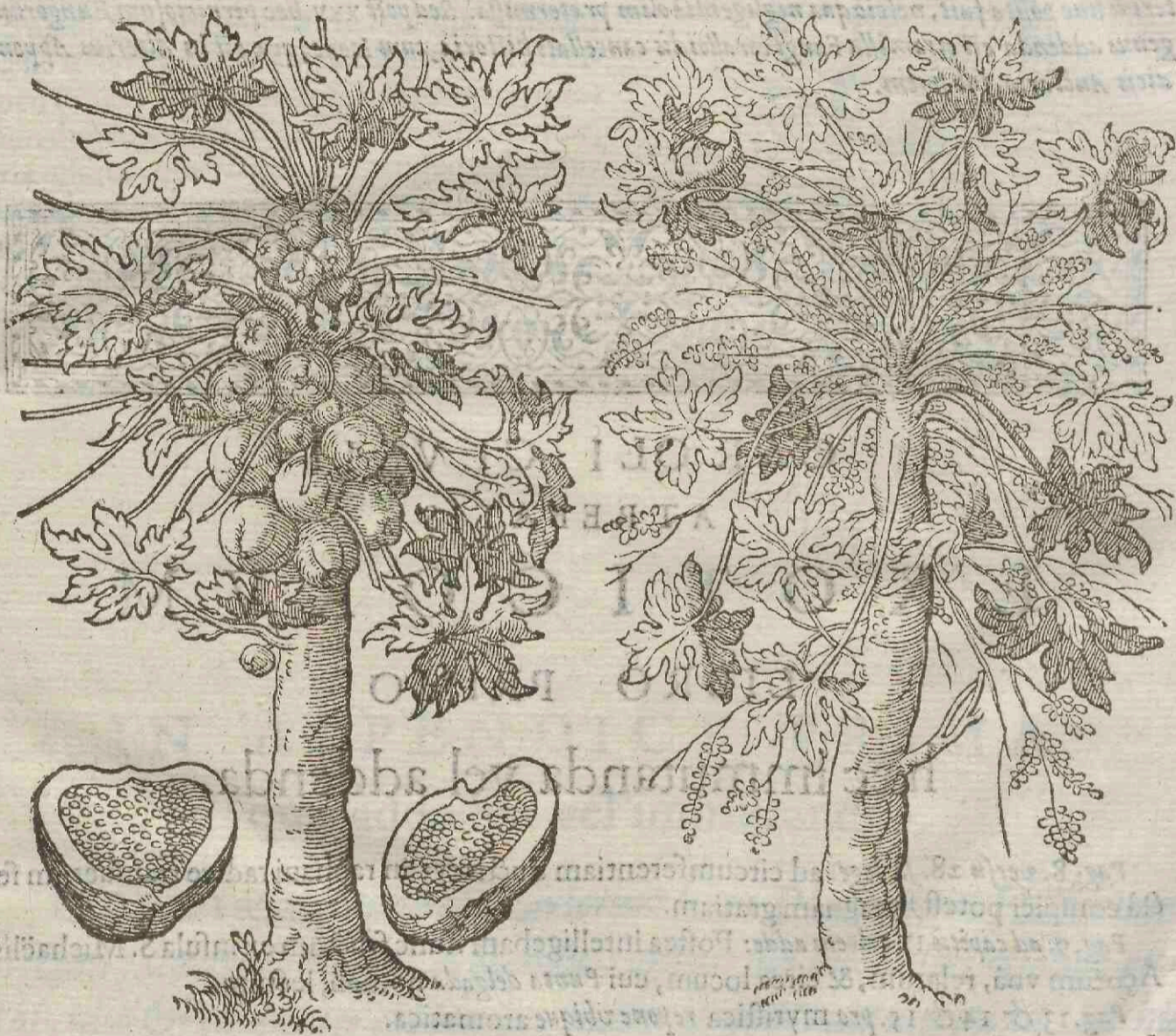
F huma-

humanissimum virum Ioannem van Vfele, qui ex America ea parte, quæ Bresilia nuncupatur, redux, mihi ostendebat anno Christi sexcentesimo septimo supra millesimum, Librum in quo aliquot plantas & animalia viuis coloribus ipsemet expresserat: nam, vt mihi referebat, cum in varias regiones peregrinari instituisset, pictoriæ arti operam prius dedit, quod posset, quæ singularia in iis obseruaret, coloribus exprimere, in rei memoriâ, & suam, vbi domum rediisset, delectationem. Inter eas verò, quas in illo libro expressas habebat, binas singulares admodum & admirandæ naturæ conspiciebam, quarum exemplar ab ipso nullâ difficultate impetraui: nam ipse met post aliquot dies viuis coloribus expressas attulit, & dono mihi dedit, cum Ciuetæ animalis, & Aranei siue phalangii cuiusdam monstruosi iconibus ad viuum expressis, quia illorum exemplar etiam desideraueram, vt in Auctario quod meis lucubrationibus iam in lucem prolatis adiungere habeo in animo, locum etiam haberent. Arborum autem illarum icones cum à nemine adhuc sint exhibitæ, nec ipsæ arbores descriptæ, eas cum qualicumque historia, qualem videlicet ab Ioanne van Vfele habere potui, lectoris oculis proponere volui.

Mamocra femina.

Mamocra mas.

Binæ porro illæ arbores, quarum icones hic adiunctas habes, eiusdem quidem sunt generis, sexu tamen inter se differunt: nam illarum altera, mas videlicet, sterilis est, & flores dumtaxat gerit, nullum fructum; foemina autem fructum solummodò, nullum florem: adeò tamen inter se amicas eiusque naturæ esse aiunt, vt, si longo interuallo sint seiunctæ, nec foemina marem vicinum habeat, etiam sterilis fiat, nec fructum ferat; cuius naturæ etiam Palmam esse tradunt.

Ceterum eius quæ fructum gerit caudicem siue truncum, circiter binos pedes crassum esse intelligebam, & ad nouem pedum altitudinem assurgere, ante quàm fructum ferre incipiat: cum verò iustam magnitudinem adquisiuit, supernam arboris partem fructu onustam conspici, & ab eo confertim nascente veluti cingi ad nouem etiam pedum altitudinem: fructus rotundus & orbicularis est, exigui peponis magnitudine & formâ; carne præditus, dum maturus est, flauescente, quam incolæ aluum laxandi gratiâ manducare solent: continet autem is fructus plurima grana exigui pisi magnitudine, nigra & splendentia: nullus vt intellexerat vsus, sed quæ vt inutilia abicerentur: folia inter fructus prodeunt longis pediculis

pediculis subnixa, quorum forma ad Platani aut Aceris amplissima folia valdè accedit. Quod nomen apud incolas obtineret, ignorabat qui observauerat, sed à Lusitanis quæ in ea Prouinciâ habitant, *Mamoera* appellari aiebat; fructum verò *Mamaon*, ab vberum, ut opinor, similitudine, quæ Hispanis *Mamas* & *Tetas* dicuntur. Inter trunci porrò & foliorum formam maris & foeminæ nulla est differentia: solos autem flores mas profert è longis pediculis dependentes & racematim cohærentes, sambuci florum æmulos, ex albo flauescentes, eosque ad nullam rem utiles, ut aiebant. Nascitur vtrique hæc arbor in ea Americæ parte, in qua celebris ille sinus à Lusitanis *Baye de todos los Santos* appellatus, situs est, circiter tredecim gradus distans ab Æquatore versus Antarcticum polum.

EXOTICORVM

LIBRO SECVNDO

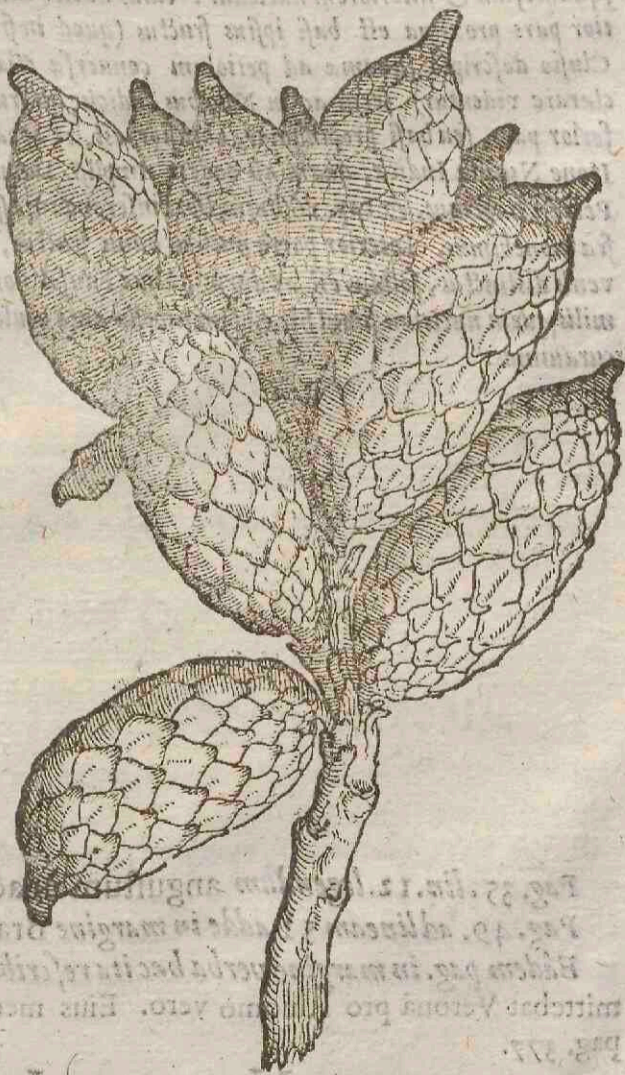
hæc addenda vel immutanda

Pag. 24. ante sectionem ERAT verò & c. inserenda est figura rami, quem cum aliquot fructibus inherentibus delineari curavi, & adnectenda sequentia verba, pro iis quæ pag. 358 adnotata in initio Auctarii.

EXOTICI FRVTICIS AVT ARBORIS RAMVS,
cum fructibus squamosis.

CETERVM anno Christi millesimo sexcentesimo quinto, mense Iulio accipiebat honestissimus vir Christianus Porterus pharmacopola Leydenfis, Amsteldamo arboris vel fruticis ramum septem aut octo vncias longum, digitalis crassitudinis, materiâ valdè lentâ & neruosâ cõstantem, perinde ac magnarum illarum nucum Indicarum integumentum, & frequentibus squamis fusci coloris oblitum, è quo vndecim fructus, illi, quem modò descripsi, similes dependebant, & longè plures inheruisse apparebat ex vestigiis vnde exciderant, aut resecti fuerant: horum maiores, tres vncias cum semisse erant longi, tres in ambitu crassi, omnesq; magis integri quam ille primus in tabella cap. III. Lib. II. expressus: nam extrema pars in semuncialis longitudinis mucronem desinebat, ex quo manifestè apparebat omnes squamas ab extremo mucrone sursum versus pediculum tendere: splendebant verò omnes, politique erant, & coloris spadicei; atque, si quos villos habuerunt squamæ, deterfi erant, cæ autem omnes mediâ parte quasi in sulcum aut lacunam depressæ: singulos autem fructus nucleum continere, sonitus quem agitati edebant, indicio erat. Qualis verò sit illa arbor in qua huiusmodi nascuntur fructus, terrestris-ne an marina, me fugit; quandoquidem nec nautam qui peregrè attulit, nec eum qui à nauta redemit, conuenire mihi licuit: propter elegantiam tamen & raritatem, ramum cum aliquot inherentibus fructibus in tabella exprimendum curabam, qui descriptioni adiungeretur.

BIENNIO autem post Emanuel Swerts ciuis Amsteldamensis, cuius in hoc libro aliquoties fit mentio, similis generis binos fructus mihi ostendebat, sed crassiores breuiore-

Ramus peregrinus, cum suis fructibus.

que, & obtuso prorsus mucrone, siue fructus extimâ parte; qui que ad pleniorè maturitatem peruenisse videbantur, nam squamæ magis tumentes & turgidæ, cordis formam (vt vulgo pingitur) quodammodo exprimentes, & supernâ parte latiores profundioreque sulco siue lacunâ per medium discretæ, infimâ partè & petiolum spectante angustiores, omnes autem ad eadè arctè connexæ, vt nullum commissuræ vestigium apparet, sed continuo & solido cortice fructus constare videretur, eoque valdè terfo & splendente, coloris ex spadiceo fusci. huius fructus longitudo à pediculo ad extimam partem trium vnciarum erat; eiusverò ambitus quinque vnciarum cum semisse, & nucleum siue ossiculum continere ex strepitu quem agitatus edebat, deprehendebam.

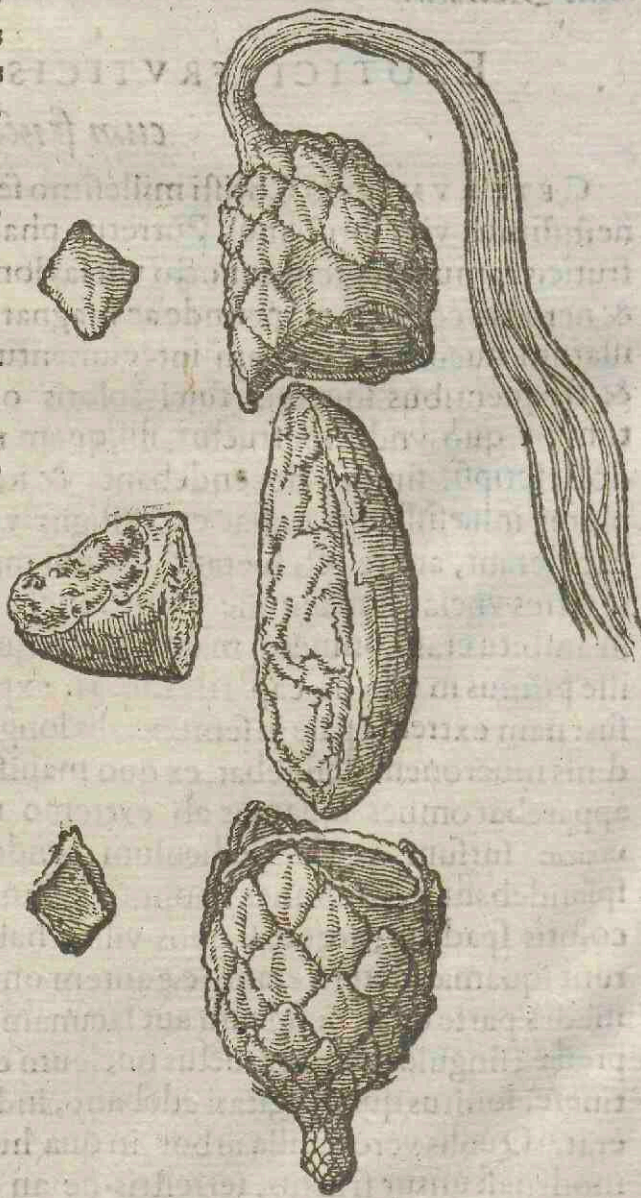
Sed illo ipso anno Christianus Porretus corollam se redemisse dicebat ex similibus fructibus breuibus obtusoque mucrone præditis constitam, quam mihi etiam conspicendam dedit. Constabat verò ea corolla ex vno & quadraginta fructibus funiculo per vtramque extremitatem traiectis, partim maiusculis, partim minoribus: maiusculi fescunciam erant longi, quatuor vnciarum eorum ambitus: minores vnciam longi, ambitus trium vnciarum, omnes autem dilutiore colore præditi & quodammodo flavescentes, vt immaturos lectos fuisse suspicer, alioqui non video quâ ratione ossicula per ad eadè exilia foramina, per quæ funiculus traiectus, eximi potuissent fructu non corrupto. An porro eiusmodi fructus plures simul in eodem ramo nascantur, vt modò descripti quorum iconem exhibui, me latet.

Similis vero fructus accuratius, vt videtur, delineatam iconem habemus ab Amplissimo & Nob. Viro Nicolao Fabricio, Domino de Peirese, quam ad Clariss. Clusium missam, paulo post eius mortem accepimus: sed tamen vt hic locum quem merebatur haberet, sculpi eam curauimus, vnâ cum duobus aliis iconibus ab eodem Amplissimo Viro acceptis, quas infra suo loco posuimus.

Fructus squamosi cap. xii. Lib. ii. Exoticorum descripti alia icon.

Fructus squamosi alia delineatio.

Scribent autem Nob. ille Vir, in icone hac delineari se curasse fructum ipsum cum pediculo, aut fibraceis neruis, quibus arbori annectitur: ac deinde fructum ipsum contractum, & nigram substantiam seu pulpam, quæ est inter corticem squamosum & interiorem nucleum: cuius nuclei acuminatior pars proxima est basi ipsius fructus (quod in fructu à Clusio descripto squamæ ad petiolum conuersæ etiam declarare videntur) secus ac in Nucibus Indicis, quarum inferior pars, seu basi propinquior, obtusior est, vt apparet in Icône Nucula Indica, quam ab eodem Ampliss. Domino de Peirese habemus, & cap. 26 huius libri inserendam esse, infra monebimus. Interior porro nucleus huius fructus, variis venis distinctus, solidus est ac durus, Nuci Fausel non ab simili, quem nucleum simili hic eadè tabellâ ante oculos poni curauimus.

Pag. 35. lin. 12. legendum angustum coacto

Pag. 49. ad lineam 51 adde in margine Brasma.

Eadè pag. in margine verba hæc ita rescribe: Fruct. v. Wil. Parduyn, illi similis quem Pona ad me mittebat Veronâ pro Amomo vero. Eius memini & iconem dedi in Auctario ad Exoticorum libros pag. 377.

NUCULA INDICA SECUNDA.

Pag. 54 Exoticorum, seu cap. 26, post lineam 42, ante periodum TERTIAM quandam, &c. addi posset sequens Scholiolum, vnâ cum icone:

CURAE POSTERIORI:

At anno 1603 allata est ex Guineâ in Galliam spica non dissimilibus precedenti Nucula Indica fructibus constans: cuius Iconem Nob. & Amplif. Vir Nicolaus Fabricius, Dominus de Veirose, Aquis Sextus in Gallia Prouincia ad Clusum miserat anno 1609. quæ cum paullo post mortem Clariss. Clusii ad nos demum perlata fuerit, tamen hoc loco collocanda esse videbatur, vt saltem quis eam cum alterâ icone, simulq; eam descriptione à Clusio factâ conferre posset, præsertim quia varias eius facies representat.

Nucula Indica secunda alia icon.

Primum enim in hac tabellâ videre est spicam ipsam, è diuersis fructibus coagmentatam; eiusque involucrium seu paginam, vt appellare quis eam posset: deinde Nuculam vnâ integrâ, proprio villosa aut paleaceo cortice testam: ac demum Nuculam ipsam, nudam, & exteriori illo cortice spoliatam; sub eo enim est durior testa, cohibens interiorem pulpam, seu medullam. Sed exterior ille cortex oleaceum quid emittebat, quod odore suo oleum amygdalinum vtrumque emulabatur.

Ceterum arbor, cuius hac nucula fructus erat, plurimè vsus apud incolæ eius regionis esse, memorabatur ab iis qui hos fructus inde retulerunt: nam ex foliis liquorem exprimunt; aut eâ in aquâ decoquunt; qui liquor ipsis vini, ceruisiæ ve, aut saltem communis potionis vicem supplet. Ex fructu autem ipso panem conficiunt; suauem, & gustantibus admodum gratum.

Nucula Indica secunda, descripta cap. 26. lib. 2. Exoticorum, accuratior delineatio.

EXOTICORVM

LIBRO TERTIO

Pag. 72 lineâ ultimâ, ad capitis XVIII finem, adde:

ANNO deinde Christi 1607. huius lobi siue corniculi icon mihi missa à doctissimo Ioanne Ponâ pharmacopœo Veronensi, pro effigie fructus Balsami Peruanii.

EXOTICORVM

LIBRO QVINTO

AVIS PARADISÆ GENERA, ET PSITTACORVM HISTORIA,
& Vespertilio ingens.

Pag. 94. ante Caput de Vespertilione insere historiam seu descriptionem Manucodiata seu Avis Paradiseæ, ex Aucuario: & totam Psittacorum historiam, nempe à pag. 359, vsque ad pag. 366. Atque ita numerus capitum toto libro v immutandus, vt caput de Manucodiata sit primum libri Quinti, secundum de Rege Avium Paradisearum, tertium de Psittacis; quartum de Vespertilione ingenti (quod nunc est primum Caput libri v.) & sic deinceps.

NUMENIVS INDICVS.

Pag. 96 ante caput de Ourisia siue Tominejo reponere Numenium Indicum, ex Aucuario, pag. 366. mutato numero Capitulum.

SVLA ET SKVA HOIERI.

Pag. 102 post *Mergum maximum*, id est, ad calcem capituli VI, adde ex *Auctario Sulam & Skuam Hoieri*, pag. 367, 368, 369.

CERCOPIITHECORVM VARIA GENERA.

Pag. 110, post *Taton*, (ante descriptionem *Ignavi*) insere historiam *Cercopithecorum*, qua est pag. 370, 371, 372.

Pag. 111. lin. 51. contextus sic corrigendus: ut ferè meles, qui vulgo *Taxus* nuncupatur.

IGNAVI ANIMALIS PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 112. ad calcem cap. de *Ignavo*, reponere qua de eo in *Auctario*, pag. 372, 373.

SERPENS PEREGRINVS.

Pag. 114, ad capitulum de *Serpente peregrino* calcem adde quadam ex *Auctario*, pag. 373.

LACERTVS PEREGRINVS AQUATICVS.

Pag. 115 post *Lacertum peregrinum alium*, ad finem pagina insere caput de *Lacerto peregrino aquatico*, seu potius *squamoso*, ex *Auctario*, pag. 374 cum sua icona.

MVS AQUATICVS.

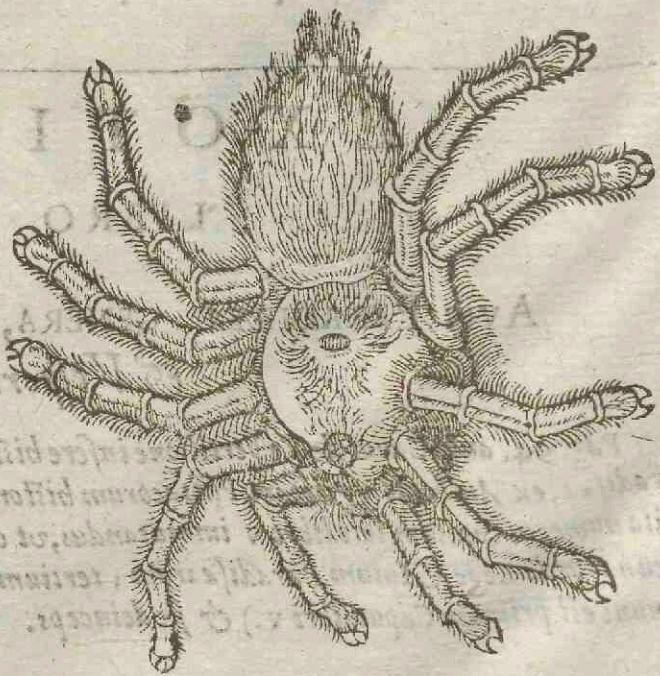
Pag. 118 post *Tuana* historiam, id est, calci libri *Quinti*, adde *Muris aquatici* historiam ex *Auctarii* pag. 375, cui & subnecte verba quae sequuntur: Hac Historiâ iam semel in publicum euulgatâ, monebat me eruditissimus Vir D. Leonardus Doldius, medicus Noricus: binos se huiusmodi mures vidisse, atque etiamnum vnius pellem se habere, cuius odor *Zibethum* profus æmularetur, praesertim autem ipsius caudæ, qui eo etiam esset grauior: addebat insuper, opinionem esse quorundam, fomenta ex eo facta, fouendo ventri idonea, vniuersum corpus moschi vel *zibettæ* odore imbuere forinsecus. At in illo exuuio, quod commodatò accipiebam, nullum similem odorem obseruabam.

PHALANGIUM AMERICANVM.

Post præcedentia verba (aut, si velis, etiam post caput de *Ignavo*) id est in calce libri *quinti Exoticorum* pag. 118 addi potest sequens *Phalangii Americani* descriptio.

IN ea Americae Prouincia quæ ab *Æquatore* versus *Antarcticum* polum circiter tredecim gradibus distat, vbi magnus ille maris *Sinus à Lusitanis Baya de todos los Santos* appellatus situs est, quod *Kalendis Nouembris* primum ab ipsis detectus fuerit, obseruabat honestissimus vir *Ioannes van Vsele* phalangium quoddam, siue *Aranei* genus non vulgare sed monstruosum, quod ob raritatem & diuersam ab eiusdem generis animalibus formam, in suo libro etiam viuis coloribus expresserat, obseruatâ omnium partium magnitudine, cuius, ut alibi dixi, exemplar mihi donabat, ut *Auctario*, quod ad meam *Exoticorum* historiam meditor, adiungi queat: nam propter magnitudinem non vulgarem, & diuersam à vulgari phalangio formam, cum à nemine similem iconem in publicum productam reperiam, in tabellâ adpositâ exprimendam curabamus.

Phalangium Americanum.

PLINIVS cap. XIV. lib. XI. *Naturalis* historia, omnibus *Araneorum* generibus, quorum naturam egregiè describit, terna dumtaxat internodia tribuit in cruribus, & corpus exiguum *Phalangio*: at hic *araneus*, siue *phalangium*,

langium, cuius figuram damus, plura in singulis cruribus internodia habet, quàm ternam præter articulationem quâ corpori coniunguntur, singulis cruribus sunt quaterna, & bifidi insuper vngues, siue chelæ, vt exigui cancri crura quodammodo referre videantur. Totum autem corpus tres vncias siue pollices longum est, vnam aut paulò amplius latum, fusci coloris quidem, sed totum hirsutum densisque & longis pilis nigris vndique tectum, medio dorso foramen conspicuum habens tamquam umbilicum, in ambitu similibus pilis præditum: caput siue corporis pars anterior tota similibus pilis dense obsita, quemadmodum & posterior siue aluus, quæ vnciam longa crassiorque est, atque bifido mucrone prædita videtur: media corporis pars in vtroque latere quina crura habet similibus pilis hirsuta, & quatuor, vt dixi, internodiis satis conspicuis distincta, quia rubro colore infecta sunt, vt etiam vngues siue chelæ. Breuiter: valdè monstrosum hoc animalculum, & ipso Ioanne van Vfele referente aded noxium, vt ipsi incolæ contactum eius etiam fugiant & formident.

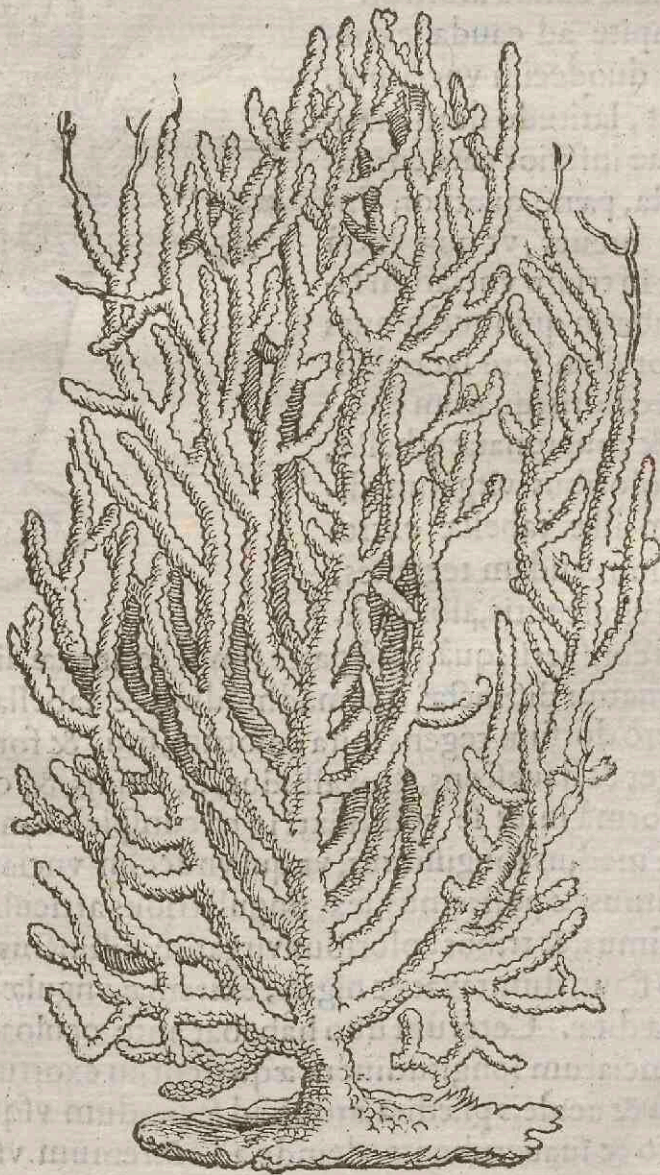
EXOTICORVM

LIBRO SEXTO

hæc addenda vel immutanda.

Pag. 122, ad capitulum IV calcem inserenda alterius *Quercus marina* icon cum sua basi elegantior, à *Quercus marina*.
Clariss. Viro, D. D. Petro Paawio accepta.

Quercus marina, cum sua basi, à D. Paawio.

FVNGVS LAPIDEVS.

Pag. 125 *fungis lapideis* subiice *fungi lapidei formâ bubula lingua* sequentem descriptionem:
ALIUD porro Fungi lapidei genus mihi ostendebat Emanuel Swerts anno Christi MDCVII. Erat verò sex vncias longus, duas latus, parte supinâ carinatus & aliquantulum asper atque rudis, pronâ autem totus in strias frequentes bifariam & transuersim diuisus, bubulæque linguæ formam prorsus referens.

Fungi lapidei, formâ bubulae linguæ.

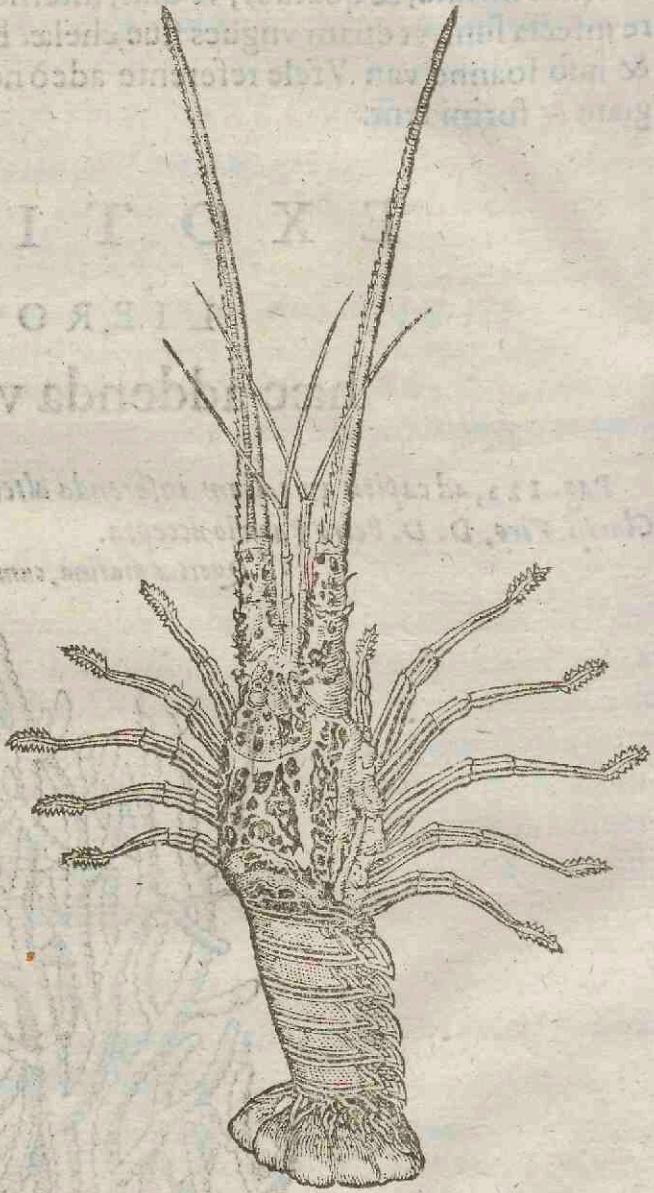
Pag. 128 lineâ ultimâ, muta initium Sectionis Qui cancerum, &c. hoc modo: Hoc Canceri genus ignotum fuisse non videtur illi qui Virginix historiam scripsit: Parte enim II, in qua de Piscibus agit, dum piscandi rationem apud eius regionis incolas vsitatam in XIII figura exhibet, similis Canceri iconem expressam videre licet: tamen qui Cancerum istum Doctori Vorstio commodabat, &c. ut est in textu.

Pag. 129. post historiam Canceri Moluccani sequi potest descriptio Locustæ cuiusdam peregrinæ, eique caput peculiare asseribi, quæ caput xv de Mytulo Conchifero præcedat.

MAGNAM & peregrinam Locustam marinam se habuisse mihi referebat anno sexcentesimo septimo supra millesimum honestus vir Emanuel Swerts ciuis Amsteldamensis, quam præcedente anno Cæsareæ Ma^{ti} tradidisse quidem aiebat, illius autem iconem viuis coloribus expressam adhuc habere: eam ut ad aliquot dies mihi concederet, quò conspicere & eius historiam describere possem, non difficulter impetrabam: hanc nactus, ex notis quas ex pictura obseruare licuit, eius historiam concinnabam, atq. ipsam iconem contractiore formâ in lignea tabella exprimendam curabam, ut Lectoris oculis proponerem: nam Locustam certè maiorem & elegantiorẽ (si exacta est pictura) neque videre memini, neque apud vllum Auctorem extare arbitror.

Corporis porrò à capite ad caudæ extremum vsque longitudo duodecim vnciarum, siue pedis Romani erat, latitudo dorsii quinque vnciarum; cauda siue inferior pars corporis quinque tabellis testæ, pænè quatuor; singulæ verò tabellæ satis breues, ut quæ vnciâ longiores non essent, at in trium vnciarum latitudinem expansæ: cauda in quinque pinnas binas vncias longas & totidem ferè latas desinebat læues & cineracei coloris, quarum exortum tegebát duriores & mucronatæ tabellæ, flavescente nigroque coloribus virgatim distinctæ: quinque autem illæ tabellæ extremam corporis partem siue caudam tegentes, coloris erant subcærulei vitescentis, albicantibus quibusdam maculis conspersi; quæ verò parte simul connexæ, lineis modò flavescentibus, modò atris alternatim distinctæ, quemadmodum & tabellarum latera in mucronem desinentia: testa verò dorsum tegens mira colorum, situ, & forma differentium, varietate picta; nam & niger & flavescens, & exalbidus, & viridis, & cæruleus, & suauerubens variâ diuersaque formâ inter se commixti in ea conspiciebantur: quinos vtrimque pedes habebat, quorum medius longissimus, ut qui vndecim vnciarum esset; huic vtrimque proximi, septem; primus & postremus, sex; singuli tribus articulis constantes, quorum medius omnium breuissimus, & tribus coloribus virgatim distinctus, flauo, nigro, & ex viridi cæruleo, reliqui duo flauo dumtaxat & nigro, extremæ vngulæ flauæ & vtrinque frequentibus denticulis præditæ. Ceterum duo habebat ante oculos maxima & longissima cornua, ut quæ viginti vnciarum longitudinem æquarent, in exortu ad quinque vnciarum altitudinem, valdè crassa & aculeis prædita, atque ad secundum vsque articulum variis coloribus picta, flauo, nigro & suauerubente, deinde ad extremum vsque paulatim gracilescentia, & frequentibus aculeis aspera, nigroque & flauo coloribus distincta. His adiuncta alia duo cornua articulata, læuora, flauo & nigro colore etiam prædita, duobus primis quidem minora & graciliora, sed quæ pede Romano breuiora non essent, & à sex vnciarum altitudine bifida: oculi cornei semper prominentes: paullo supra anteriores pedes habebat vtrimque appendicem pedis formam æmulantem, binas vncias longam, tribus etiam articulis & simili vngulâ præditam, iisdemque coloribus quibus pedes virgatim distinctam. Breuiter, toto corpore valdè elegans: hanc autem qualemcumque descriptionem

Locusta marina peregrina, seu Squilla versicolor.

nem boni consulturum Lectorem confido: quam certè exactiorem, nisi fallor, dare potuissem, si ipsum animal conspicerem mihi licuisset.

LIBRI BOTANICI SINENSES.

Pag. 144. ante Sectionem Et hæc quidem sunt, &c. inserte ex Auctarii pagina 376 qua de Libris Botanicis Sinensibus annotauimus.

LIBRO I. GARCIAE.

Pag. 161 margine, pro Caphura historia reponere Caphura natales.

CARYOPHYLLORVM PLENIOR DESCRIPTIO.

Pag. 181 adde de Caryophyllo que in Auctario, pag. 376.

AMOMVM.

Pag. 200 ad Amomi Scholium, ante Caput xxxii de Calamo Aromatico, adde que in Auctario, pag. 377 reperies. quibus & sequentia verba adtextes:

Ceterum dum exotica quæ seposueram excutio, similem fructum reperio à diligentissimo phararmacopœo Wilhelmo Parduyn Middelburgensi ad me missum; verum racematim non coherentem, at à ramulo distractas baccas, etiam toto quadriennio antè quàm hunc, qui expressus, à Ioanne Ponâ acciperem. Schedæ autem quâ fructus inuolutus, Parduynus adscripserat, Consulem eius vrbis, inuitatum forsitan aromatico odore, licet grauiusculo, quo præditus, baccam vnâ siue fructum edisse, atque paulo post in morbum incidisse: eam ob causam medicamentis iniiciendum minimè censerem. Vide Fructum v. cap. xxii. Lib. I, Exotic.

GEIDVAR.

Pag. 213. ad Zedoaria Scholion, adde de Geiduar, que in Auctario, pag. 378.

Pag. 222. lin. 24. in Scholio, scribe lapide.

LIBRO II. GARCIAE.

Pag. 234. lin. 25 scribe lium, non lignum.

CHRISTOPHORI A COSTA AROMATVM LIBRO.

Pag. 269. lin. 12. legendum Ex hac arbore in insulis

Pag. 293. lin. 48. foliorum exortus inh.

CAPITULVM NIC

NICOLAIMONARDI

SIMPL. MED. HISTOR.

Pag. 300. lin. 25. in Scholio legendum cap. 4 & 52.

Pag. 322. ad finem Scholii capitis xxiv addi potest icon alia arboris Molle, cuius folia, cum arbor adulta est, non crenata sed neutiquam dissecta conspiciuntur, ut in hac tabellâ videre est.

Molle arboris adulta ramus, cum suo fructu.

Pag. 342. lin. vltima, pro CAPSICVM scribe SILIQUASTRVM; & pro CAESICVM BRASILIANVM scribe SILIQUASTRVM BRASILIANVM.

Pag. 343. lib. II. Scholia ita emenda: Capsicum hoc, seu Piper Indicum (Americum potius) quod nonnullis Piperitis & Siliquastrum Plinii esse putatur, diligentissime colitur, &c.

Eadem pag. lin. 17 scribe Aliud Siliquastrum siue Piperitidis genus, &c.

Eadem pag. post lineam 22. siue ad finem Scholii de Pipere, adde sequentia qua de Pipere Americano à R. P. Gregorio accepimus: cum eiusdem P. Gregorii Commentario, de omnibus Piperis Americani generibus, quem ad me misit. Sed hoc factò, poterit totum illud Scholium pag. 343 deleri.

PIPER AMERICANVM.

EIVS Planta quam Piper Americanum appellant, & quidam Piperitum, siue Siliquastrum Plinii esse censent, varietatem, neminem exactius obseruasse existimo, Reuerendo Patre Gregorio de Regio, professione Capuccino, dum Bononia in canobio agebat, cui Montis Caluarie nomen. Scripsit enim Commentariolum De varietate Capsicorum (ita vocari ab Actuario hanc plantam arbitrantur nonnulli) Indicorum, atque cum tredecim iconibus varias eorum formas exprimentibus anno Christi millesimo sexcentesimo septimo ad me mittebat. Illud quia plurima scitu digna continet, nec à quopiam, meâ opinione aded accuratè in hac materia explorata (est enim vir ille diligens Plantarum obseruator, atque omnes neotericos Auctores qui de re Herbaria scripserunt sedulo euoluisse ex hoc eius Commentariolo apparet) Latinum facere volui, ut qui Italici sermonis, quo conscriptum est, sunt imperiti, ex illius lectione aliquam etiam utilitatem consequi possint: nam Actuarius, quod ad meam Plantarum historiam facere volo, adiungendum putavi. Singulas tamen quas miserat icones exprimere necessarium esse non existimaui, tum quia integra non erant, sed singularum specierum ramum cum suo fructu dumtaxat continebant, tum quod typographum inanibus sumptibus onerandum non censebam: sed fructuum varietatem tribus solummodo tabellis comprehendendam & exprimendam curabamus, cum singularum alioqui plantarum forma non sit valde dissimilis, aut si qua est differentia, ea in foliorum latitudine

latitudine vel angustia dumtaxat consistit; & quandoquidem cum vulgari atque omnibus noto Siliquaastro crescendi ratione & ramorum dispositione conveniunt, illius iconem ipsis proponere statueramus, existimantes benevolum Lectorem nostrum consilium non improbatum: sed cum Auctor illud decimotertio loco reponat, eius seriem immutare nolimus: eam ob causam illius integram plantam istuc requirere oportebit. Omnia autem genera in tres classes redegit, siue in tres Sectiones distinxit. Primam continentur quatuor genera fructum surrectum & sursum spectantem gerentia. Altera quatuor etiam genera habet, sed fructu rotundo & ad terram inclinato pradita. Tertia quatuor genera describuntur oblongas & deorsum propendentes siliquas habentia: deinde vulgatissimum peculiarem tabellam habet; cui adiunximus aliud à me in Lusitania observatum. Sed ipsum Patrem Capuccinum loquentem audiamus.

PRÆFATIO.

NUNQUAM destitit summi Dei Maiestas rerum cognitionem in hominum animos instillare & quasi imprimere, cum ut laudetur, magnificetur & celebretur eius gloria, tum ut Divinæ ipsius Maiestatis magnitudo in infimis istis rebus agnoscat. Et licet superioribus sæculis extiterint doctissimi viri, & in Plantarum cognitione peritissimi, omnium tamen cognitionem non sunt adepti, quia in dies novarum & prius non cognitarum sit observatio. Nouissimo enim hoc sæculo placuit æterno Monarchæ pauperibus & infimæ sortis hominibus sua secreta & opera revelare, ut mihi pauperi discalceato cognitionem tribuere voluit varietatis huius Capsici, siue Piperis Americani, cum agerem in nobilissima & illustri ciuitate Bononia, in cœnobio Mons Caluarie nuncupato. Istic igitur observabam ea quæ à nemine adeo exacte & particulatim antea fuerunt observata, ut per istas res materiales, Dei summi omnium rerum Creatoris ineffabilis potentia & inscrutabilis sapientia conspici possit.

HAS porrò meas Observationes tibi donare volui, ut tam celebris viri operam in lucem prodeant, & quæ hæcenus incognita atque sepulta iacebant, omnibus nota fiant; gratiæque agantur Domino Deo nostro propter tanta beneficia quæ singulis diebus, horis & momentis nobis confert. Ceterum meam opellam in observanda huius plantæ tam insigni varietate non ingrati futuram arbitror, quandoquidem à nemine vel à paucis saltem tanta varietas fuerit observata & scripto comprehensa. Boni ergo consulas hoc munusculum tibi propter amorem quo te prosequor libenti animo consecratum; atque licet integrum non sit, sed partium dumtaxat particula, utpote soli rami, non integræ plantæ, culpa in me reicienda, tum quia ad eod serò ad eam rem animum applicui, tum quod multæ occupationes me detinuerunt; denique quod non sum mei iuris: nihilominus non tam doni, quam cordis eius qui tibi donat, qui que sese totum tibi offert, rationem habeto.

PRIMA CLASSIS SEV DIVISIO.

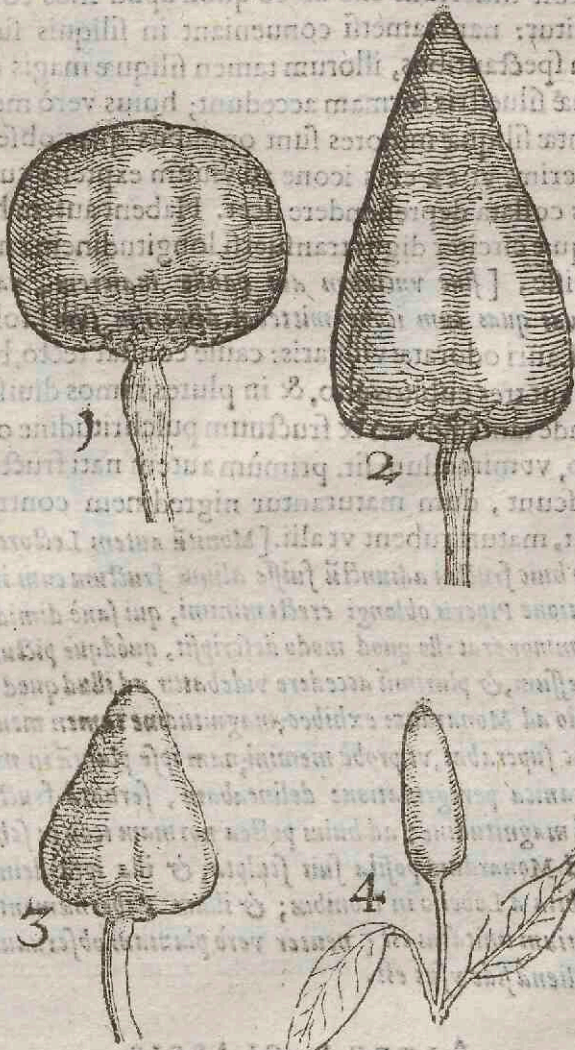
I. Piper rotundum maius surrectum.

PRÆTERITIS diebus Siliquastrum, siue Piperis Indici (Americani verius) varietates observabamus, exactius forsitan quam alius quispiam, ut ex earum picturis ad viuum expressis liquere potest. Videtur quidem Bauhinus in suo Matthiolo Lib. II. supra Dioscoridem cap. 153. pag. 434 figura secunda, siliquam rotundam pingere, quæ fortè plantæ huius primo loco expressæ fructum repræsentare voluit, qui cæteris maior est, & satis cum Bauhini siliqua convenit, pediculo tamen cui

siliqua inhaeret, differt, qui adeo reflexus exhibetur, ut terram spectare videatur; contrario planè modo, quàm de quo nobis nunc est sermo.

Hæc igitur planta, atque adeo omnes ei congenere naturæ sunt calidæ ad quartum vsque gradum; quapropter in medicum usum non vsurpandæ, neque eduliis admiscendæ: nam ob insignem acrimoniam non modò cutem inflammant, sed etiam exulcerant. Similia autem cum Solano hortensi habet folia, tametsi paullo maiora & longiora: caulem binos cubitos altum, interdum etiam longiorem aut breuiorem, pro loci in quo colitur natura, siue in ficilibus, siue in hortis fertili & pingui solo, viridem, nodis & articulis distinctum, florem verò album, quinque aut sex foliolis constantem, ut Solanum vulgare: è quo nascitur fructus rotundus mali apiani instar, surrectus & caelum spectans, initio viridis, maturescens rubicundus, plenâ maturitate ruber ut corallium expolitum.

Prima tabella, quatuor genera fructu surrecto continent.

II. Piper oblongum erectum maius pyramidale.

EIVSDEM cum Prioro naturæ est hæc Planta, similiaque habet in singulis nodis folia, caulem & florem

florem: cui succedit fructus corniculi instar, tres aut amplius digitos transversos longus, mucrone surrecto & cælum spectante; initio viridis, deinde ruber.

III. Piper erectum minus pyramidale.

HABET etiam ista Planta similia folia cum aliis eiusdem generis, licet paullo minora, & caulem humiliorem: flores etiam albi eiusdem cum superioribus sunt formæ; quibus deciduis, succedit fructus pyramidis formâ, dimidiâ tamen ex parte minor Secundo, nec adeo mucronatus, initio viridis, maturus ruber vt Primum.

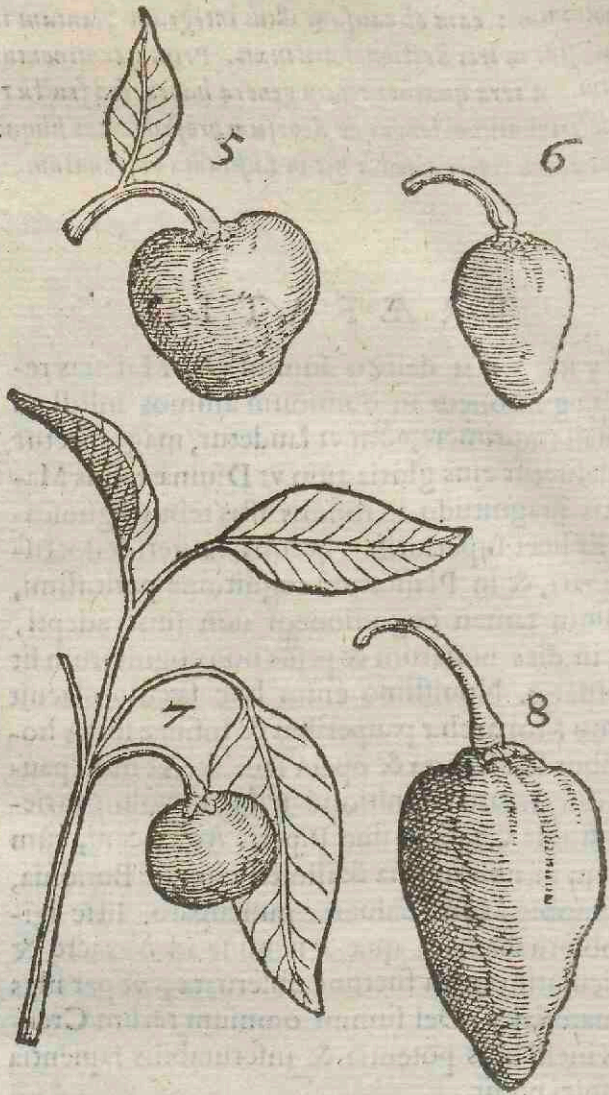
IIII. Piper oblongum, exiguum erectum pyramidale.

NONNULLI forsitan hanc Plantam eandem esse censebunt cum ea quam Clusius exhibet in scholio ad Simplicium Monardi historiam pro Brasiliano Pipere; atque etiam in Iconibus posita est pro Pipere Indico breuioribus siliquis pag. 317. [quæ ipsa è Clusio, nempe ex eius scholio in Monardum, desumpta:] poterunt rursus aliqui credere illam esse quam proponit Tabernamontanus pro Siliquaistro rotundo angustifolio in Iconibus parte 2. sect. 10. pag. 819. Si tamen diligentius eorum forma considerabitur, euidenter apparebit diuersum esse ab eo quod apud illos conspicitur: nam tamen conueniant in siliquis sursum spectantibus, illorum tamen siliquæ magis ad oliuæ siluestris formam accedunt; huius verò meæ plantæ siliquæ minores sunt omnibus quas obseruauerim, vt ex eius icone ad viuum expressa cum aliis collata deprehendere licet. Habent autem hæ siliquæ circiter digiti transversi longitudinem cum semisse, [sive uncialem aut paullo maiorem, nam siliquas quas cum icone mittebat dimensus sum] folia illi Lauri odorata vulgaris: caule constat recto, binos aut tres cubitos alto, & in plures ramos diuiso, deinde tanta florum & fructuum pulchritudine ornato, vt mirandum sit. primum autem nati fructus virescunt, dum maturantur nigredinem contrahunt, maturi rubent vt alii. [Monitum autem Lectorem cupio huic fructui adiunctum fuisse alium fructum cum inscriptione Piperis oblongi erecti minimi, qui sanè dimidio ferè minor erat illo quod modo descripsit, quodque picturâ expressum, & plurimum accedere videbatur ad illud quod in scholio ad Monardum exhibeo; magnitudine tamen meum adhuc superabat, vt probè memini, nam ipse plantam in mea Lusitanica peregrinatione delineabam, seruata fructus iustâ magnitudine: ad huius postea normam icon in scholio ad Monardum posita fuit sculpta; & illa ipsa deinde exhibita à Lobelio in Iconibus; & illam Tabernamontanus etiam imitatus est; neuter verò plantam obseruauit, sed alienâ fide vsus est.]

ALTERA CLASSIS.

ABSOLUTA quatuor generum Siliquaistri quæ fructum surrectum & cælum spectantem gerunt historiâ, rationi consonum est, vt de aliis quatuor generibus agamus quæ fructum non surrectum, sed propendentem & ad terram obuersum ferunt. Primumque mihi erit cordatum.

2. Tabella, quatuor Siliquaistorum genera fructu rotundo propendente continens.

V. Piper cordatum.

HABET hoc Siliquaistrum folia, maioris Ocy-mi hortensis foliis similia, caulem circiter sesquicubitum altum: flores huius etiam albi sunt, quinque aut senis foliis constantes; è quibus oritur fructus è pediculo anuli modo nunc magis nunc minus contorto propendens, cordis formâ & ad terram conuersus, initio viridis, maturitatem adeptus ruber vt ex politum corallium. [Mittebat etiam Pater Gregorius huius plantæ fructum, cuius duo genera constituebat, maius videlicet & minus seorsim in peculiaribus schedis repositum: addita præterea duo alia genera separata, cum hac inscriptione, Cordatum maius erectum, & Cordatum minus erectum; quorum tamen in Cordati descriptione nullam mentionem facit; si semen nascetur, videbimus an in nomine sit error commissus.]

VI. Piper cum siliqua oliuaria.

ISTUD Siliquaistrum siue Piper, foliis non differt à Solano hortensis; eius caulis ad binorum cubitorum altitudinem assurgit; fertque in singulis nodis florem aliorum flori similem, cui succedit fructus oliuæ formâ & facie, propendens & terram spectans; initio viridis, maturus ruber, vt aliorum generum. [Sed etiam huius duplicem fructum mittebat diuersis schedis inclusum, & diuersis inscriptionibus insignitum: vni enim inscriptio addita erat Capsici oliuarii non erecti, alteri verò Capsici oliuarii maioris erecti. itaque si vera erant inscriptiones, binæ huius generis diuersæ species reperientur.]

VII. Piper cum siliis rotunda cerasorum modo.

TERTIA Secundæ clâssis Siliquastrî planta folia profert Circeæ ab Andrea Cæsalpino descriptæ Lib. VIII. de Plantis cap. 33. pag. 333. foliis similia, caulem binos cubitos altum, flores albos Solani hortensis floribus similes, & deinde fructum ceraso siluestri prorsus similem, è singulis articulationibus pendentem, initio viridem, post maturitatem rubrum. [Et istius binæ scheda missa, fructum continentes maioris, & minoris inscriptione insignitum: an duæ diuersæ species inueniantur ignoro; an verò diuersa magnitudinis siliquis in eadem planta nascæ, ut interdum, inò sapiusculè fieri solet.]

VIII. Piper cum siliqua latâ ac rugosâ.

FUCHSIUS Lib. quem de Plantis scripsit, præsertim verò in iconibus 8. & 16 formâ expressis pag. 427. pro Capfico lato hanc plantam exhibet: in eo verò qui Latine in folio culus cap. 280. pag. 732. pro Siliquastrò quarto. Dodonæus eandem pro Capfico Lato in Hist. Plant. Gallica in fo. cusa lib. 5. cap. 69. pag. 442. atque etiam Historia plantarum Lugduni expressa lib. 5. cap. 35. pag. 692. Eiusdem cum illis opinionis videtur Bauhinus suæ Phytopinacis Lib. III. Sect. 7. pag. 156. illam appellans Capficum siliquis latis cordatis. Proponunt interdum isti in vna eademque planta diuersas siliquas, ut Cordus tres, pro prima vulgarem; pro alterâ oblongam angustam & curuam, pro tertiâ quam appellant latam. Bauhinus verò quatuor diuersas species in eadem planta adpingit, ut videre licet in eius Matthiolo, latam videlicet, cordatam, oblongam recuruâ siliquâ, & quartam ab ipsa plantâ separatam, ab ipso Capficum rotundum dictam: nec singulas icones proponunt peculiariter separatâs; tametsi Fuchsius, Dodonæus, & Lugduni cusa historia aliquas icones separatâs exhibeant, omnem nihilominus reuerentiam illis defero, quia virorum adeò celebrium opiniones in præcio sunt habendæ: hallucinari tamen videntur, cum veniâ dictum sit, quia planta ab ipsis descripta simili fructu prædita est, quo ea quam cordato fructu appello: itaque in appellatione dissentire videntur. verum quidem est, illud quod describo, cum eorum Capficis caule & foliis Solano similibus conuenire, sed differunt siliquâ siue fructu: nam cordatarum à me vocatum, fructum gerit instar vesicæ rugosæ, aliquantulum latum & longum, nec vllam cordis formam refert: fructus viridis est initio; paulatim deinde rubedinem contrahit, plene maturus totus tuber est, quemadmodum reliquorum: præterea non est ingrati odoris, sed Iridis sil. minoris, siue Armeniaci mali odorem refert: de isto solo loquor, quia in eo solo hanc notam obseruaui: sed volente Deo omnipotente, etiam in aliis periculum faciam.

TERTIA CLASSIS.

IX. Piper oblongum recuruis siliquis.

ABSOLVTA Primâ quatuor generum Piperis Americani siliquas terram spectantes gerentis sectione, restat ut de aliis quatuor fructum etiam versus terram propendentem habentibus agamus, inter quæ primum locum obtinebit illud quod à pluribus Auctoribus exhibetur; peculiariter à

Fuchsi in iconibus 8. & 16. formâ pag. 426. pro Capfico oblongiore; & ab eod. lat. folio cap. 280. pag. 733. pro Siliquastrò tertio: à Dodonæo verò Hist. Gall. lib. 5. cap. 69. pag. 741. pro Capfico oblongo, quemadmodum & à Lugdun. Hist. lib. 5. cap. 35. pag. 632. Bauhinus autem in Phytopinac. lib. III. sect. 1. pag. 155. & in suo Matthiolo lib. 2. supra Diosc. cap. 135. pag. 434. Capficum siliquis longis recuruis appellat: Tragus denique in sua Plant. historia lib. 2. cap. 148. pag. 328. vnâ cum Valerio Cordo, vnicam plantam ponit cum tribus speciebus: sed & ipse Cordus in Histor. de Plantis lib. 1. cap. 6. pag. 88. Piperitim, siue Siliquastrum Peruvianum appellat.

Tabella III. continens quatuor genera alia, fructum propendentem & ad terram obuersum gerentia.

HÆC autem planta similibus quibus aliæ foliis est prædita, caule sesquicubitum alto, floribus albis, è quibus nascuntur siliquæ quinque digitos transversos cum semisse longæ, contortæ interdum; initio quidem virides, sed maturæ rubentes ut expolitum corallium; cæque non valde crassæ, cuspidè mucronatâ instar cornû multorû animalium quadrupedum non adutorum, peculiariter autem hinnuli.

X. Piper longum minus siliquis recuruis.

HORVM Siliquastrorum Altera planta similibus prædita est foliis, minoribus tamen quam reliquorum generum, caule cubitalis altitudinis, aut maiore, floribus reliquis similibus; quibus deciduis succedunt siliquæ dimidiam superioris Noni siliquarum longitudinem & crassitiem æquantes, mucrone

crone etiam acuminato instar cornu, initio virides, maturæ rubræ veluti reliquorum generum,

XI. *Piper bifurcatâ siliquâ.*

TERTIA dictorum Siliquastrorum planta eiusdem cum supradictis est formæ; in hoc solo differens; quod siliquas gerat non adeo mucronatas, sed æqualis ferè crassitudinis, extremâ tamen parte aliquantulum angustiore, & neruo præditâ, quæ illam veluti bifurcatam efficit.

XII. *Piper siliquâ flauâ.*

CUM istud Piper ab aliis qui de Plantis scripserunt, inspectum & obseruatum esse non dubitè, non deerunt tamen forsitan nonnulli, qui à supra nominatis differre existimabunt: sed eiusdem nihilominus est naturæ cum illis, soloque in colore est differentia; cum aliis enim generibus & foliis, & caule, & floribus conuenit: quemadmodum autem quia metallicæ est naturæ, cum aliis metallis conuenit, ab illis tamen differt multis in rebus: ita huius Piperis siliqua, licet vulgari sit similis, breuior tamen est, & magna ex parte in mucronem definit, & in colore maximè dispar, quia reliqua genera rubri sunt coloris, huius verò siliqua flauescens, lutei, crocei, aut vt verius dicam, aurei, prorsus vt aurantia mala probè matura.

ISTIS porrò duodecim Piperis Americani generibus descriptis, & sigillatim eorum siliquis figurâ expressis, quæ concinno quodam ordine cohererent, nempe rotundi maioris, longi surrecti pyramidalis maioris, surrecti pyramidalis minoris, longi exigui pyramidalis surrecti, similiter cordati, oliuaris, ceraso similis, & rugosi; his additæ, quod musica perfecta esset, oblongi siliquâ recuruâ maioris & minoris, bifurcati, & aurei coloris: atque vt suauior sit concentus, adiungetur genus vulgatissimum.

XIII. *Piper vulgatissimum.*

PIPER istud vulgatius Americanum à multis Authoribus diuersis nominibus appellatur: Fuchsius enim Capsicum rubrum & nigrum nominat in Iconibus 8. & 16. formâ expressis pag. 425. Eadem est Siliquastrum maius & minus fol. lat. cap. 286. pag. 732. Piper Indicum dicitur Matthiolo lib. 2. Diosc. cap. 153. vltimâ editione lat. pag. 576. & vulgari fol. cap. 148. pag. 608. atque in omnibus itidem æditionibus. Clusius scholio in Monardi Historiam Capsicum appellat, vulgarem nomenclaturam sequutus: dicitur etiam Capsicum maius & minus, siue Piper maius & minus Lugdunensi hist. lib. 5. cap. 35. pag. 632. Bauhinus nominat Capsicum siliquis oblongis in Phytopinace lib. 3. sect. 1. pag. 155. & in suo Matthiolo lib. 2. in Diosc. Piper Indicum cap. 153. pag. 434. Cæsalti-

Piperis Americani vulgatiore tabella, quæ petita est e pag. 342, scholio ad cap. LIII. Simpl. Histor. Monardi in folio cusa De Pipere.

nus Circeam Diosc. fortè lib. 1. de Plantis cap. 22. pag. 215. Castor Durantes in suo Herbario Piper Indicum pag. 344. Siliquastrum Tabernamont. in Iconib. parte 2. sect. xi. pag. 859. Lobel. in Obser. pag. 172. & 173. Capsicū vel Piper Indicum longioribus siliquis, & Piperitum Cordi, Siliquastrum Plinii & Tragi, & Piper longum Diosc. præterea Capsicum Actuarii, siue Zinziber caninum Aucennæ, Calecurium Piper, & Piper Indicum longioribus siliquis, in Iconib. pag. 316.

Fert porrò hæc planta interdum suas siliquas quadrangulâ formâ, nonnunquam rotundâ, atque etiam alterius formæ, vt obseruauit in pensilibus hortis & fictilibus ante fenestras ædificiorum in Illustri ciuitate Bononia, vt etiam alii obseruare potuerunt, vel poterunt. De illo, cum omnibus sit satis notum, plura non adiciam, sed Lectorem ad eos Auctores supra memoratos qui de illo scripserunt, ablegabo.

CÆTERVM quia vulgatiore Siliquastrum icon quæ hic proponeretur, petenda fuit à scholio quod olim scripsimus ad cap. de Pipere in Historia simplicium Medic. Nicolai Monardi, quod est LIII. in postrema editione expressa in folio; quidquid tum scribebam, vt maior lux ad hanc Commentationem accedat, reuocandum & hic repetendum existimaui.

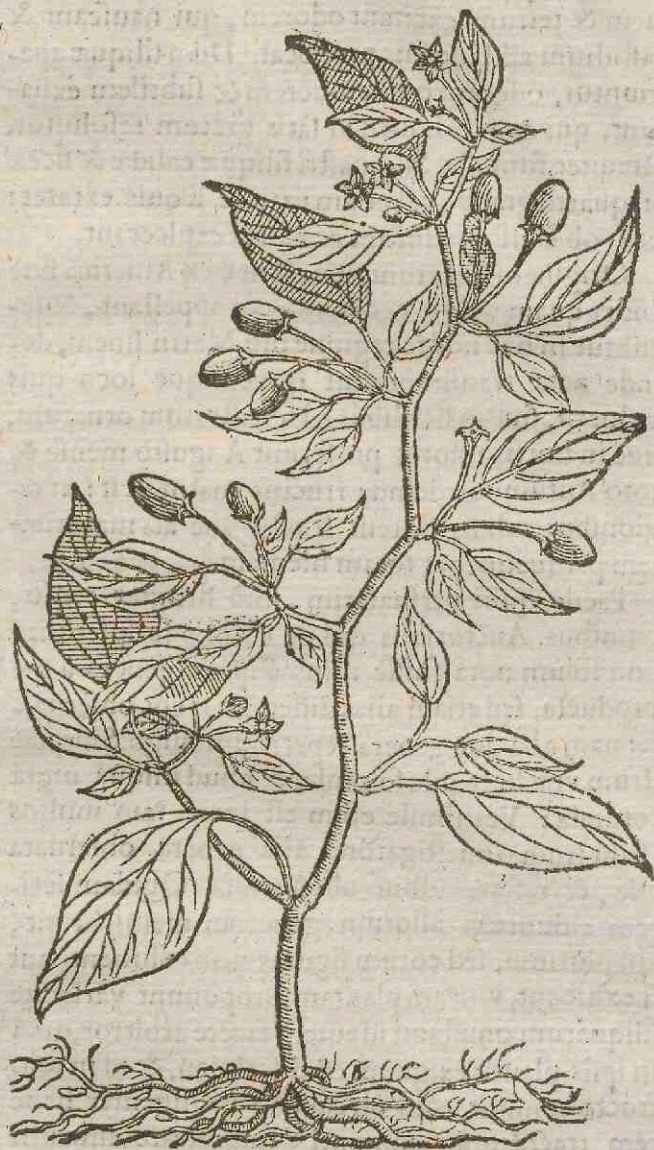
Piper igitur Americanum diligentissimè coli obseruabam, dum per Hispaniam peregrinabar anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, in multis eius Regni prouinciis, præsertim verò totâ Castellâ vetere & nouâ, cum ab hortulanis, tum à mulieribus in adium suarum pensilibus hortis: etenim per totum annum eo utebantur recente & sicco pro condimento in cibis: spectabatur autem (vt noster Auctor ait) variâ formâ. Memini etiam videre anno Christi M. D. LXXV. maximâ copiâ cultum in suburbanis Brunnæ celebri Marchionatus Morauia urbis hortis, è quo cultores non contemnendum quæstum faciebant, erat enim apud vulgus frequens eius vsus. Sed & aliquot eius genera obseruabam

seruabam culta à monachis in monasterio quodam Lusitania infra Vlyssipponem sito ad Tagi fluminis ripam dextram, flavescentis coloris fructu prædita.

PRÆTERMITTENDVM porro non duxi aliud Siliquastris genus quod in eadem peregrinatione obseruabam, Vlyssipponem Conimbricam proficiscens, nonnullis Lusitania locis, caule in cubitales ramos diuiso, graciliores tamen quam in vulgari, et virentes, foliis hortensis solani foliorum panè similibus, paullulum verò angustioribus; flore paruo albo, solani hortensis flori persimili, longiusculo pediculo subnixo, & surrecto, quo decidente succedebat fructus exiguus, & magnitudine eorum generum quæ equidem videre vnquam mihi contigit longè inferior, initio viridus, deinde nigricans, tandem, vbi maturitatem contraxerat, ruber, continens multa semina latiuscula & plana præcedentis Siliquastris modo, tam acris & feruidi saporis, vt gustatum fauces incenderet, nec posset illa acrimonia tolli nisi post aliquot dies. Flores profert, vt arbitror, toto Autumno, & in calidioribus regionibus etiam hieme: nam sub initium Decembris hanc plantam florentem, fructuq; immaturo, maturecente & maturo onustam inueniebam; Pimienta autem de Brasil, hoc est, Piper Brasiliianum vocabant, in qua Prouincia abundanter nasci, multipliciq; in vsu esse, Vlyssipponem redux, intelligebam à Roderico Lins (apud cuius patrem Sebaldum diuertebam) qui recens ex Fernambuco, vbi habitabat, aduenerat. Huius fructum maturum in Belgium cum plerisque aliis seminibus in illa mea peregrinatione collectis referebam & amicis communicabam; in quorum numero fuit vir illustris Carolus à S. Audomaro Moerkerke & aliquot aliorum pagorum toparcha, qui anno Christi sesquimillesimo & sexagesimo sexto in cultissimo suo horto (quem contiguum habebat Moerkerkana arci ab ipso habitata) serebat, è qua nata aliquot planta, quæ Autumno dumtaxat florem fructumq; protulerunt, illis omnino similes cum formâ, tum magnitudine, quos gestabat ea planta quam in Lusitania obseruabam & legebam, atque etiam cum suo flore & fructu ipse delineabam: sic vt animaduertere possem, nihil in eo genere immutatam diuersi climatis ratione,

Tabella Piperis Brasiliiani, petita etiam è Scholio ad cap. LXXIII. Hist. Simpl. Med. N. Monardi.

DE SILIQUASTRIS IN GENERE.

Si exactè obseruentur horum Siliquastrorum folia, caules & rami, euidenter apparebit, illorum folia media esse inter Solani & Lauri folia; aded autem viridi saturo colore prædita, vt nigra videantur: horum caules ramiq; fracti, medullam continere deprehenduntur sambuci ramorum medullæ similem; suntq; in plures ramos diuisi, & ii rami denudè in ramusculos binos aut ternos digitos transversos longos, in quorum alis bina disparia folia, inter quæ magnâ ex parte exeunt flores albi in quinque aut sex foliola diuisi stellæ formâ, pauca stamina in medio continentes, quibus deciduis paulatim succrescunt siliquæ, siue vascula digitalis longitudinis, plus minusve, & pollicaris circiter latitudinis, pro singulorum qualitate, sensim à latitudine in cuspide desinentes, quæ videlicet eius formæ esse debent, initio virides, per maturitatem rufæ aut puniceæ, deorsum spectantes aut surrectæ, quemadmodum eorum flores. Apertæ deinde istæ siliquæ, multa semina continere deprehenduntur lenti similia, flavescentis ex albo coloris, confertim quasi suspensa & breuibus petiolis coherentia membranis tribus humidis, callosis tamen, parteq; superiore latis, circa muctonem verò angustis, & instar pinicæ cuiusdam nucis congesta, sic vt inferior siliquæ pars inanis & vacua relinquatur; interiores autem illæ mēbranz, quando resiccate sunt, in tenuissimum pollinè redigi possunt,

vt alcohol. Omnes istæ Siliquastris plantæ numerosis radicibus in varias partes sectis & capillaribus prædita sunt, & ornatus dumtaxat gratiâ in fictilibus aut hortis coluntur: nec quisquam eorum qui de plantis scripserunt, neque ego, quidpiam obseruatione dignum reperimus, quantum ad saporem & odorem foliorum, florum, caudicis aut radicem huius plantæ attinet; sed in eius siliquis & semine dumtaxat, atque tota siliquarum carnosâ parte vis consistit. Est porro hoc Piper Americanum tantâ acrimoniâ præditum, vt exulceret & pustulas excitet vbicumque applicatur: neque solum id præstat, sed etiam siliquas tantummodo aperiendo & semen eximendo, aded acris exhalat vapor, vt per nares penetrans cerebrum subeat, & ex eo eliciat tantam camque lentam & viscidam materiam, vt admiratione dignum sit; quia & guttur ingrediens, tussim excitat, & aded vehementem vomitum, vt omnia interna viscera teici debere videantur; siliquas præterea & internas partes confringendo, sternutamenta valde excitat; & manibus contractas tractando, tantam in illis inflammationem parit, vt aliquot horarum spatium aduri videantur, remediumque petendum sit ab aquæ frigidæ aut vini lotionè: hæc omnia sum expertus dum semen è siliquis eximebam. [idem sibi accidisse fatetur Carolus Clusius anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo sexto: nam dum huius piperis siliquas semine quod ex Hispaniis attulerat natas confringendo & earum semen eximendo lachryma ipsi ob-

orirentur

oriuntur ob vaporis acrimoniam, & eas manibus extergere vellet, oculorum inflammatione tam vehemente correptus est, ut eorum usum deinceps amittere metueret, & non nisi longâ & saepius repetitâ frigida lotionè illam tollere posset.] quinimo in ignem iniectæ siliquæ, grauem & teurum excitant odorem, qui nauseam & fastidium adstantibus prouocat. Dum siliquæ aperiantur, odorem quidem acrem & subtilem exhant, qui deinde tamen in satis gratum resoluitur. Breuiter sunt istæ Siliquastræ siliquæ calidæ & siccæ in quarto gradu, vel etiam maiore si quis extaret: eam ob causam adurant & validè exulcerant.

Originem duxerunt istæ plantæ ex America siue India quam vulgo occidentalem appellant, & seruntur in hac nostra regione sub Martii finem, deinde natæ transponuntur quocunque loco quis voluerit, siue in horticulis ad fenestrarum ornatum, siue in hortis: flores proferunt Augusto mense & toto Autumno: deinde fructus maturefcit: at regionibus calidis florent fructusque ad maturitatem perducunt per totam hiemem.

Facile mihi persuaserim, imò firmiter credo, omnibus Auctoribus qui de Plantis scripserunt, non solum nota fuisse istius Piperis genera à me producta, sed etiam alias differentias eos obseruasse: nam alia duo genera reperiri, intelligo, Siliquastrum videlicet piloso caule, & aliud siliquâ nigrâ rotundâ: Verisimile enim est inter tam multos Plantarum inuestigatores alia genera obseruata esse, & restare adhuc obseruanda. Quidam scriptores duorum aliorum generum meminerunt, alii plurimum, sed eorum figuras non exhibent; aut si exhibent, vnicam plantam proponunt varietate siliquarum onustam: id autem facere arbitror, quia in ipsis plantis exiguum est discrimen, & id in solo fructu consistit, eam ob causam negligenter hanc rem tractarunt, contenti demonstrare inueniri plantas longis siliquis præditas, rotundis, & melonum cerasorumque formâ. Non desunt qui suis operibus inferant quasdam plantas nihil affinitatis cum Siliquaastro habentes, quemadmodum Dalechampsius in sua historia generali Lib. v. cap. xxxv. pag. 633. pro Siliquaastro rotundo plantam illam proponit, quæ ferè ab omnibus appellatur Solanum pomiferum, propter folia Solani foliis similia, & fructum malo parem. Atque etiam Dodonæus Pseudocapsicum vocat Solanum illud arborescens in sua Stirpium historia in folio expressa Lib. 4. cap. 27. pag. 706. ut testantur in Indice Iconum & in Obseruat. pag. 136. Lobelius, & lib. 5. cap. 27. pag. 600. Historia Lugdunensis. Attamen neque Dalechampii planta, neque Dodonæi vllam acrimoniam habent, tametsi in illarum fructu sit aliqua similitudo, qui initio viridis est, deinde ruber perinde ac Siliquastrorum, & etiam eius semen planum & albicans, tametsi aliter in siliqua dispositum.

PRÆPARANDI MODVS.

NON modò in Medicamenti vsu receptum non erat hoc Piper, sed neque in cibum etiam admittebatur, propter insignem illam acrimoniam quâ præditum est: nihilominus videtur humanum ingenium rationem inuenisse quâ eius malignitas corrigeretur, ut in vsu recipi posset sine vllò incommodo ad cibos condiendum, atque etiam pro medicamento vsurpari, hoc modo præparatum:

Maturæ huius Piperis vesicæ siue siliquæ leguntur cum suis pediculis, & in vmbra siccantur: quando quis vti volet, reponat in vase illi simili quo vntur pharmacopola: ad resiccandos amygdalarum & nucis pineæ nucleos quos saccharo operire volunt, cum farina; & exsiccat lenro igne: deinde à farinâ purgentur, & à pediculis suis liberentur: deinde cum forcipe minutissimè cum suis seminibus incisæ ponderantur, atque singulis siliquarum cum semine vncis, pollinis farinæ libra additur: pinuntur simul omnia cum fermento panis instar, & fermentari hæc massa sinitur: probè fermentata in clibano coquitur; cocta in taleas scinditur, & denud coquitur, instar biscocci: postremò in aeneo mortario aut alio tenuissimè teritur & per cribrum transmittitur.

FACULTATES, ET VTENDI MODVS.

ADMIRABILIS est hic puluis ad condiendum omne cibi genus: valenter enim ventriculi & intestinorum flatus discutit, orexim excitat, cibis bonum saporem conciliat (atque etiam vino) præfertim cibis humidis & flatuosis inspersus; singulis diebus manè cum caponis aut vitulinæ carnis iusculo sumptus scrupuli pondere, frigidum ventriculum calefacit, pituitam discutit, & lentos viscososque humores ventriculi fundum occupantes absumit, concoctionem iuuat, vrinam ciet, & oculorum caliginem tollit cibis admixtus: tribus continuis diebus manè sumptus cum pulegii decocto, mortuum fœtum è matrice expellit: huius plantæ siliqua recens aut sicca vuluæ mulieris à partu imposita, eam sterilem reddit: puluis prædictus cum lohoc de muscilagine mixtus, vetustæ tussi medetur: cum melle emplastri formâ supra locum calidè impositus, sciaticam curat; & cum melle cocto gutturi applicatus, synanchi medetur; haustus cum decocto foliorum lauri, colicos dolores sedat: manducatus cum uua passa & staphisagria, pituitam è capite educit: exceptus pice, serophulas resoluit: commixtus nitro morphæam extergit: exceptus acri aceto, apostemata & lienis duritiem emollit: haustus ex vino dulci, pituitam lentam & viscidam pectori, pulmonibus & intestinis in hærentem incidit: mixtus cum vnguento de alabastro, & ea mixturâ inunctâ dorsi spinâ febris periodicæ rigores tolluntur: emplastrum ex eo & tabaci foliis confectum, morsui cuiuscunque venenosi animalis impositum, eum sanat: æquis partibus cum sceniculi semine commixtus & haustus, ad binorum scrupulorum pondus singulis diebus ieiuno ventriculo, per quatuor aut quinque dies, matricis dolores sanat: pessarium ex eo, oleo laurino, gentiana, & xylo factum, vuluæque ori impositum, purgationes menstruas deperditas reuocat: decoctione siliquarum eius ex vino factâ calente adhuc si herniæ aquosæ foueantur manè & vesperi, sanantur: siliquarum ex aqua fontana decoctio, dolorem dentium mitigat, & eos à putrefactione præseruat: vinum in quo siliquæ per integrum diem maceratæ fuerint, singulis diebus manè ad bina cochlearia haustum, oris fœtorem tollit: & errhinon cum hydromelite ex eo factum, nasi fœtorem à pituita prognatum corrigit: harum siliquarum cum suo semine in aqua vitæ per triduum maceratarum infusione membra paralyti afflicta si lauentur, valde iuuabuntur: puluis cum gallinæ axungia mixtus,

CURÆ POSTERIORES.

mixtus, frigida. apothemata resoluit, & bubones emollit: eius cum terebinthina liquida inunctio, arthriticos dolores sedat, & nodos in articulis manuum, pedum & genu crescere non sinit: aquam è corporibus hydropicorum euacuat pari pondere

57
cum pilulis alephanginis deuoratus: cum maluz decoctione calida haustus, urinam ciet: pituitam quæ in renibus calculum & arenam gignit, haustus cum aqua saxifragiæ, tollit. *Hactenus patet Gregorius de Siliquastrorum generibus.*

IN OPUSCULIS NICOLAI MONARDI.

Pag. 18. lin. 23. deuorandus.

Pag. 19. lin. ultima. B. Aulam.

Pag. 20. lin. 29. auro & argento, quod vid. &c.

Pag. 29. lin. 10 & 11. scribe laborant, si imbecilles sunt: ferrum, &c.

Pag. 30. lin. antepenultima tam multa aut cognitu digna dici potuisse: nam si quæ, &c.

PETRI BELLONII

LIBRO PRIMO,

præter ea quæ in erratis ibidem annotata sunt,
hæc addenda vel immutanda.

Pag. 12. lin. 54. Striphoceri.

Pag. 23. lin. 4. passim.

Pag. 32. ante annotationem Dispicendum, nimirum ad verba Bellonii circa initium capituli xxvi. Apium maius & minus, adde hæc verba: Gallicum exemplar habet de l'Ape maieur & mineur: an per eas voces Lappam maiorem & minorem intelligat, dubito.

Eadem pag. ad capituli xxvii sequentia verba & cruda Mouronia, adde hæc: Mourone Bellonius, populari suis forsitan dialecto, qua Sisymbrium cardaminen, siue Nasturtium aquaticum vulgo dictum vocant; nam alioquin *Mieuron* Gallorum, Anagallis Latinorum, in cibum recipi non solet.

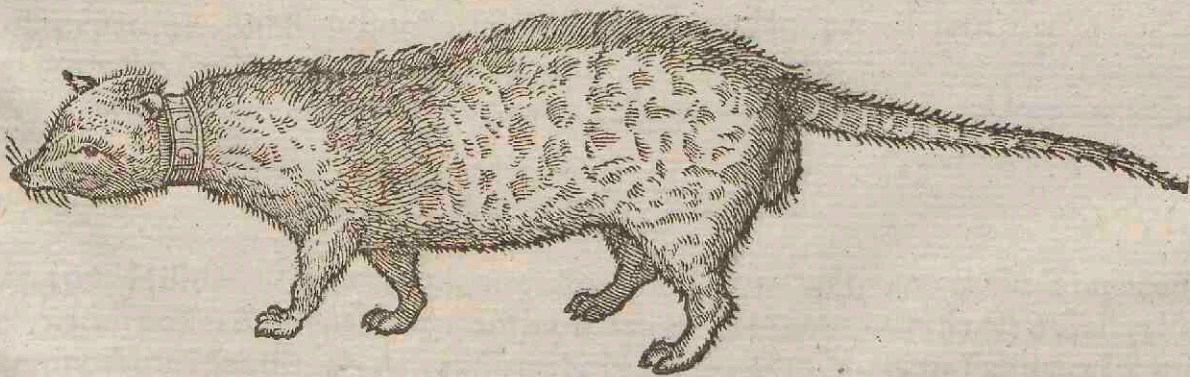
Pag. 56. lin. 30 & 32 leg. Platogni.

PETRI BELLONII

LIBRO SECVNDO.

Pag. 95 ad capituli de Ciuetta calcem adde sequentia verba.

CIVETTA.

Cum Bellonius cap. xx. Lib. i. i. Observationum, Ciuettam, quam veterum Hyenam magno errore esse arbitratur, satis scite descriperit, iconem tamen adposuit quæ ipsius animalis formam non satis exactè repræsentat: legitimam verò viuis coloribus expressam

H nactus

nactus ab humanissimo viro Ioanne van Vfele, quam ipsemet ad viui animalis normam depinxerat, facere non potui, quin submota Bellonii Icone, illam eius loco reponerem, in qua expressus est affabre meatus, e quo effluit odoratus ille liquor qui in precio est: præterea in mea icone omnes animalis partes melius representantur, etiam secundum Bellonii ipsius descriptionem, quam figura à Bellonio proposita.

Pag. 101. ad scholium capitis xxviii. adde sequentia verba: nec oberit obseruare primam iconem, & eius historiam, quam cap. xiiii. lib. ii. Exoticorum damus, nostrumque de eâ iudicium.

Pag. 103. lin. 38. appellere non oportuit.

Pag. 107. lin. 3. Semiamithos

Pag. eadem lin. 22. Anthyllis

Pag. 135. Scholium ad caput lxxiv. conferre poterit cui otium est, cum Prosperi Alpini capite de Alcanna, in libro de Plantis Aegypti: & qua differentia descriptionis sit, considerare. Nam Prosperi icon, prorsus diuersa ab hac nostra.

Pag. 144. lin. 51. plateæ

Pag. 146. lin. 4. quotquot

Eadem verò paginâ in icone Arabis, brachium dextrum nudum esse debebat, non sinistrum.

Pag. 157. lin. 27 sic lege: Alinterno. Nostrum iter per valles prosequuti, vetustum.

Pag. 171. lin. 22. lege nugatur

Pag. 178. lin. 38. lege, æstimentur, & quàm magna eorum sit quantitas

Pag. 237. lin. 46. adde in margine: Conferendus esset hic locus cum Gallico exemplari, si quis nancisci posset.

FINIS.

PETRI BELLONII

LIBRO SECVNDO.

CIETIA

Cum Bellonii cap. xx. lib. i. i. Obstruendum, Cincera, dicitur veterum hinc
magno errore est scriptum, hinc sic describitur, iconem tamen adhibuit que ipsius
animalis formam non satis exacte representat: legimus vero in coloribus expressam
magis

A D D I T A M E N T A
A D
C V R A S P O S T E R I O R E S
C A R O L I C L U S I I:

*Quorum quadam ab ipso memorantur, sed non describuntur,
quadam ad ipsum missa, Curis suis Posterioribus adiungere
nequivit morte praeventus; quadam, quia eiusdem ar-
gumenti erant, à nobis addita sunt.*

H O X O C O Q V O M A C L I T:

CUM nomen huius herbae magnam affinitatem habeat cum *Quamoclit* (cuius iconem delineari cu-
rauerat paullo ante mortem suam Cl. & Piss. Mem. Carolus Clusius, cuiusque descriptionem à
Fabio Columba editam Curis Posterioribus inseruimus, ut videre est pag. 4 & 5.) eius qualemcumque
descriptionem (sine icone tamen, aut delineatione ulteriori) à Clariss. Ioach. Camerario in Horro suo
medico factam, hinc locum habere voluimus. Ea autem est talis:

H O X O C O Q V O M A C L I T (sub quo barbaro vel Indico nomine fuit Florentiam, &
inde ad nos missa) folia habet propemodum Fraxinellae: vel potius eodem ferè modo quo
Cassia siliquosa prodit, nullo in costae extremitate imparitatem faciente folio. Caules &
ramuli, & foliorum orae rubent. Flores flavi sunt, Cassiae floribus similes. Hinc emer-
gunt siliquae oblongae cylindratae, exterius per maturitatem fuscae, intus purpurascens,
fuscis granis distentae. Radix nigro cortice obducitur: quo abraso, flavescit; & fibris plu-
rimis constat: viuitque sex tantum menses, gelu impatientissima planta, & apricum vul-
turnoque expositum locum desiderans; alioquin nec flosculos explicat, nec spem frugis fa-
cit. Odor illi grauissimus, & planè abominandus: sapor subdulcis, non ingratus, cum ali-
qua adstrictione, pæne uti Chebulorum, minus tamen adstringens: radicis verò amarus &
Polypodii saporem representans, cum dulcedine aliquâ, nisi quòd non ita filiceum quid-
dam sapiat. Folia explicat oriente sole; cadente remittit, & in se contrahit, ut peritura
videatur qui antea non obseruauerunt: & hoc quidem cum aliis quibusdam leguminosis ha-
bet commune. Sed hoc imprimis notatu dignum, alarum cauis, quâ parte caulem ample-
ctitur latior costarum extremitas, innasci verruculas paruas rubentes, quae intensissimo
aestu exudant liquorem candidum, purum, pellucidum, ut minutas margaritas refertet, si
paulo maior eius copia emitteretur. Viscosus is est, ac dulcissimus; ideoque à muscis au-
didissime expetitur. Inesse huic plantae vim quandam planè peculiarem, nemo negarit, qui
semel attentius paullo ipsam considerauerit. *Hec Camerarius: ex quibus verbis facillimè cuius
discrimen quod inter duas has peregrinas plantas (Quamoclit nempe & Hoxocoquomaclit) est, liquere
poterit.*

*Hoxocoquo-
maclit, Indica
stirps.*

T R A G A C A N T H A.

Pag. 109. Historiae Rariorum plantarum, post finem capituli LXXVI de Tragacantha &
Poterio, addi posset sequens Tragacanthae icon, quae nobis transmissa est à Galliae Prouin-
ciâ, nempe Aquis Sextiis, ab Amplissimo & Nobiliss. Viro Nicolao Fabricio, Domino de
Peirese, Consiliario regio in supremo Senatu Aquisiensi, cum literis ad Clariss. Clusium an-
no 1609 destinatis mense Februario: quae literae quamuis aliquot diebus post obitum Cl.
Clusii ad nos perlatae sint; tamen cum hanc Tragacanthae exactiorem quam usquam alibi
excusa sit, delineationem animaduertemus, tantum tanti viri beneficium minimè negli-
gendum esse rati sumus: sed calci huius capituli adiciendam.

*Tragacantha
altera.*

Expressa autem hæc icon ex florente plantâ: in quâ simul, ac etiam separatim, videre est folia, spinas, flores, fructus & semina. Foliorum autem mediæ alæ, seu nerui, sunt acuminatæ, & deciduis vtrinque foliis in nudam spinam eodem anno indurescunt. Sed Tragacantha legitima non amittit folia vetera, antequam noua succreuerint: cum hæc, quam Tragacantham alteram vocamus, folia sua hieme amittat; nouis non ante primum ver succrescentibus.

Tragacantha in Gallia Prouinciâ nascentis icon accuratior.

TULIPA BICOLOR, tribus luteis, & tribus rubris foliis, Caccini.

Pag. 150 Historiæ Rariorum plantarum, post calcem capitis IX, aut potius descriptioni Tulipæ Persicæ præcocis, quam hoc libello dedimus, nempe pag. 9 & 10. subiungi potest & mira atque admodum rara Tulipæ species, ab Ill. Matthæo Caccini, Florentiâ Lugdunum Batauorum transmissa præcedenti anno 1610, ad Christianum Porretum: in cuius horto hoc anno 1611 prodiit. Folia autem habet valde angusta, Hyacinthinis non latiora, obscure viridia. Sed qualia futura sint, cum huic aëri assueuerint, ignoratur. Flos autem ipse, vt idem Nob. vir in literis suis monuit, constat sex foliis, quorum tria rubra sunt, tria verò lutea, amœnissimo & rarissimo spectaculo.

NARCISVS MAXIMVS, pallidus, amplo calice flauo.

Narcissus omnium maximus.

RARVM & hoc Narcissi genus, quod in horto suo alit Christianus Porretus, Bruxellis transmissum (vnde ed perlatum, & vbinam vulgare sit illud genus, ignoramus) quod à magnitudine floris *Narcisse Nonpareille* Gallicano idiomate appellatur, id est, Narcissus incomparabilis, seu Narcissus cui alius in genere suo compar aut æqualis magnitudine non reperitur: (Clarissimus tamen Clusius maiorem amplitudinem in caulibus & foliis Narcissi sui totius lutei multiflori, à Clariss. Simone Touar accepti animaduertit: & inter Pseudo-Narcissos quidam sunt, qui caulium & foliorum altitudine, & præsertim floris amplitudine, huic non cedant.) Folia autem habet plusquam sesquipedem alta: incana, satis lata, & ferè carinata. Caulis bipedalis, vnicum florem profert, magnum, foliis sex pallidis aut dilute flauis constantem, satis latis, sed mucronatis, cingentibus medium flauum, vel exactius luteum tubum seu calicem, vnciâ longiorem, inferiori parte angustiore superiore magis patentem, oris paulum incisus: intermedius stylus luteus breuis, & sex quasi lutea farina conspersis apicibus veriùs quàm staminibus circumdatus. Odor floris non ingratus, sed obscurus.

DIFFERT

DIFFERT autem hic Narcissus Maximus à congenero suo illo alio Narcisso Latifolio, flauo flore, amplo calice, quem à Gen. Dominâ de Mathenesse acceptum in Curis hisce posterioribus describit Clusius: qualis & in horto Christiani Porreti floruit mensibus Martio & Aprili, hoc ipso anno 1611: sed flores habebat plerunque binos coniunctim ex vno membranaceo folliculo prodeuntes; cum ille quem Clusius descripsit, vnicum duntaxat florem tulerit: præterea color illorum qui in Porreti horto florent, intensè luteus, nec ita pallidus, vt suum describit Clusius. Ita in eiusdem generis floribus ludit Natura.

Varietas Nar-
cissi latifolii
flauo flore,
amplo calice.

NARCISSI ALBI MEDIOLUTEI VARIETAS.

Præter communes differentias Narcissi albi mediolutei (aliud enim genus coronam habet pallidam planè, aliud flauam seu exactiùs luteam; aliud item breuem planè, aliud ferè tubiformem) aliud quoddam genus alit Christianus Porretus, satis ferè florens, foliis latis, canis, magnis & altis: quod non vnicum florem habet, sed quatuor aut quinque flores ex vno membranaceo folliculo protrudit: quorum singuli tamen æquè magni sunt ac vulgares mediolutei, sed calix eorum seu corona paulo maior, & magis crocei coloris, nec ita pallefcens, vt vulgaris: alioqui odor valdè gratus.

NARCISSVS ALBVS, LVTEO LONGIORE CALICE.

IN Appendice Altera descripsit Clariss. Clusius aliquot Narcissi species oblongo calice, multum tamen à Pseudonarcisso albo, luteo tubo, differentes; & multo post Pseudonarcissos præcoces, imò cum serotinis Narcissis, florentes: nempe vnam speciem, cuius folia satis angusta sunt, carinata tamen, cæsi ex viridi coloris, flore albo sex foliis constante, circumdantibus medium calicem flauum, semunciam longum, oris aliquantum incisus, & quodammodo fimbriatis, admodum grati odoris: Et alteram illi similem, à Venerio acceptam, cuius calicis oræ magis erant crocæ: Ac tertiam, quam Porretus ab eodem Venerio accepit, cuius sena folia ex albo pallefcabant, aut *ωχρολόνα* erant; calix multo latior & oras planè croceas habens. Cuius quoddam genus hoc anno 1611 in eiusdem Christiani Porreti horto floruit; floribus magnis, non sex foliis constantibus, sed octo, niueis aut candidis, sed angustioribus & oblongis, ita vt stellæ instar radiatim disposita videantur; verum odore grato & reliquis signis, nihil ab aliis differentibus. Sed anno 1611, extremo Martio, & ineunte Aprili habuit idem Christianus Porretus similis ferè generis Narcissos florentes, non ita serotinos, sed præcocios, & minores, è Pyrenæis erutos, & à D. Petro Gassano missos, eosque triplicis speciei: Vna enim species lata & carinata habet folia, non incana, sed viridia, ferè qualia Leucocii bulbosi vulgatioris, pedem alta: caulis foliis breuior, florem fert sex foliis albis constantem, satis grandem, sed tamen minorem illo, quem à Cl. Clusio descriptum supra memorauimus: inter ea emergit tubus exactè luteus seu flauus, semunciam longior, cum stilo intermedio, sex staminibus farina lutea còspersis cincto; interdum longioribus ipso stilo, interdum verò breuioribus. Odor non ingratus, sed obscurior.

Narcissi albi
oblongo calice
præcocios.

Altera eius species folia habet angustiora, non tamen ita angusta, vt iuncifolia dici queat: caulis alioqui & floris magnitudo ac forma conueniunt cum priori. Floris folia in vtraque hac specie, alba sunt; ita tamen vt pallorem aliquem occulant: qua nota præcipuè à serotinis, id est, iis, quos Clariss. Clusius in Appendice altera descripsit, secernuntur.

Tertia species foliis & caulibus, ac florum forma & tubo flauo cum prioribus duabus conuenit: sed sex folia tubum cingentia non alba, sed planè pallida apparent, & paulo sunt angustiora, & acuminatiora.

NARCISSVS AFRICANVS FLAVVS, *polyanthes.*

Rarum & hoc Narcissi genus, quod in eiusdem Christiani Porreti horto florens vidimus, huius anni 1611 extremo Martio & ineunte Aprili, vnà cum reliquis Narcissis præcociis, nomine *Narcisse d'Algier* ad ipsum è Galliâ missum. Habet autem illud folia lata valdè, bipedalia, aut pede altiora, non aded cana; inter quæ latet caulis breuior, crassus, rotundus, firmus, ex vno membranaceo folliculo flores producens duodecim aut plures; (quorum singuli maiores sunt, quàm reliquorum Narcissorū, qui plures simul vnico cauli innascentes flores producunt, & paulo minores vulgaribus medioluteis aut mediopurpureis Narcissis) prorsus flauis & splendentis lutei coloris: è quorum medio exilit calix longus seu tubus, patulus, magis flauus quàm ipsa folia, (minor tubo Narcissi iuncifolii qui ab amplo calice nomē habet, & primo loco à Clusio describitur inter iuncifolios, maior

Narcissus
Africanus

autem illo calice, qui in Narcisso pallido medio-aureo conspicitur) ad nodum grati odoris; minimè crenatis aut incis, marginibus, sed præfectis quodammodo & æqualibus planè oris: in cuius medio apices sex lutei, farinà quasi conspersi, non conspicuo stylo seu pistillo.

NARCISSI PALLIDI MEDIOAUREI *varietas.*

Narcissus sulfurei coloris minor.

Alit idem Porretus Narcissorum pallidorum medioaureorum duo genera, præcocia, ex Italia ad ipsum ab Illustri Viro Matthæo Caccini transmissa. Quorum primus minor folia habet qualia vulgaris Narcissus medioluteus, latiuscula, pedalia ferè: caulis altior, ex vnica vagina seu membranacco folliculo profert tres plerunque, sed interdum plures flores. illis qui similis ferè generis Pisâ Italiæ, aut Byzantio transmissi sunt, itemque vulgariorum iunci-foliorum floribus non maiores, sed collo breuiori, sex foliorum valdè pallidorum seu sulfureorum texturâ constantes, cingentium coronam longiusculam, sed patulam, nec tubi aut calicis formâ præditam, croceam seu auream, cum apicibus plurimis quasi farinâ conspersis. Odor non ingratus. Similes è Gallia in Pyrenæis montibus erutas accepit à D. Petro Gassano idem Christianus Porretus.

Narcissus sulphurei coloris maior.

Alter maior, folia habet sesquipedalia, viridia, non incana, angusta pro longitudine: inter quæ emergit caulis breuior ipsis foliis, sed tamen plus quàm pedalis, plures ex vno folliculo flores protrudens, sex foliis pallidis, ac propriè sulfurei coloris constantes, (vnde & nomen suum *Narcisso sulfureo* Italico idiomate obtinuit) intermedio calice prorsus flauo, breui, sed tamen tubiformi, cum stylo breuiculo & paruo intermedio, tribus tantum apicibus cincto. Odor gratus.

NARCISSVS TOTVS LVTEVS SEMPERFLORENS, *Caccini.*

Post descriptionem Narcissorum latifoliorum, nempe pag. 158, aut saltem ante genera Narcissorum iuncifoliorum, describi posset & sequens admodum rara Narcissi lutei species, anno 1610 Florentiâ ab Illustri Matthæo Caccini Lugdunum Barauorum ad Christianum Porretum transmissa; in cuius horto hoc anno 1611 mense Martio extremo floret.

Narcissus angustifolius totus luteus, semperflorens, Caccini.

Folia habet angusta, pedem aut circiter longa, coloris obscure virentis, & aliquo modo carinata, media quodammodo inter folia Pseudonarcissi Hispanici, & vulgarioris mediopurpurei Narcissi, saltem latiora, quàm vt iuncifoliis accenseri debeant. Ideoque angustifolius Narcissus vocari non incommodè poterit. Inter hæc folia, quæ satis numerosa ex vnica radice prodeunt, caules aliquot assurgunt, singuli duos aut tres flores profertentes paruos, luteos, media corona seu calice breui, prorsus flauo coloris, odoris obscuri.

Scribit autem idem Nob. vir, illam esse naturam huius Narcissi, vt (in suo horto Florentiæ) singulis caulibus multos flores gerat, vsque ad quindenos: idque sæpius in anno: ita vt numquam desinat florere, ac ideo inter perpetuò florentes, hæc planta numerari debeat: quin & ex adnatis suis bulbis, quoseodem quo terræ cõmissa est, anno plures habere solet, illo ipso anno alios caules & flores proferre. Quæ res profectò mira est, & rara adeò, vt nusquam huiuscemodi speciem Narcissorum florentem viderit idem ille Nob. Vir, quàm in suo horto, & apud alium quendam Florentiæ. Sed si hunc aërem ferre possit, (quod sperandum est: Narcissi enim plerique aëris qualemcumque mutationem sine incommodo pati consueuerunt) eadem voluptate illos perpetuò florentes spectandi fructuros nos esse, confidimus.

ANEMONE TENVIFOLIA *flore suauerubente, Caccini.*

Eodem anno 1610 misit idem Nob. Vir Matthæus Caccini Florentiâ, ad Christianum Porretum pharmacopœum Lugdunensem in Barauis, speciem quandam Anemones tenuioris folii, cuius flores admodum magni, suauerubentis, siue carnei viuacissimi coloris, cum fundo seu vnguibus albis: quales in genere latifoliarum Anemonum interdum videre est, sed inter tenuifolias non item.

HELIOCHRYSON.

Heliochryson Crentum.

Eleochrysi, seu Eliochrysi cuiusdam meminit in Epistola sua ad Clusium Honorius Belli, quæ est pag. ccc. Historiæ Rariorum plantarum: nempe herbæ cuiusdam in Cretâ satis vulgaris, elegantissimæ, quæ tota tomentosa est, folia ferens longa, angusta, caules do-

drantales:

drantales; quorum verticibus innascuntur umbellati flores, aurei pulcherrimi, corymborum amuli, qui in pappos resolvuntur: sed ante maturitatem aut deflorescendi tempus carpti, perpetuò durant, eodem aureo colore fulgentes, si sicco loco reponantur. Hæc ferè sunt verba Honorii Belli.

Porro huiusmodi plantam siccam, aut eius ramos aliquot cum foliis, & florum corymbaceis umbellis aliquot misit Florentià ad Clariss. Clusium, Illustris vir, Matthæus Caccini, unà cum eiusdem icone, quam & delineari curasset idem Clariss. Clusius, nisi morte præventus fuisset, aut si elegantissimæ huius plantæ plenam descriptionem nancisci potuisset. Quam cum nec nunc habeamus, tamen aliqua eius mentio hîc fieri debuit, propter summum desiderium quo Clariss. Clusius eius describendæ tenebatur. Et sanè propter elegantiam suam meretur hæc planta omnibus Philobotanon hortis ali, & maximâ curâ asseruari, quod iam hodie in Italia fit aliquot locis, ut ex eiusdem Nob. Viri Matthæi Caccini literis patet. Herba autem est foliis longis constans, ferè Gnaphalii similibus: inter ea caules emittens sesquipedales ferè, aut, ut in literis suis annotavit idem Matthæus Caccini, altitudine Tulipæ ferotinæ, tam copiosos ex vna radice prodeuntes, ut interdum octoginta aut centum rami in unâ plantâ numerari possint, florum corymbis onusti; qui aded latè se expandunt, ut quis eos brachiis suis utrimque reductis comprehendere omnes non possit. Annua non est planta, sed calidioribus locis & regionibus culta, qualis est Italiæ Etruria, per aliquot annos superstes manere potest, & quotannis è radice sua novos caules & flores emittere. Flores confertim crescunt, pediculis pluribus coniunctim assurgentibus æquali ferè altitudine, ita ut umbellam quandam repræsentent: singuli autem flores longiusculis petiolis innixi, folliculosi sunt, aut squamatim instar exiguorum inuersorum conorum compacti: inferiùs enim pauciores squamulæ sunt, quæ paulatim copiosiores fiunt, & se expandunt cum suis intermediis luteis tenuissimis staminibus: (sed singula foliola planè sunt splendētis aurei coloris,) aded durabiles & aëris mutationi resistentes, ut per aliquot annos permanentes, recens carpti videantur, aureo suo fulgore, maximè si solis radiis opponantur, valdè arridentes: aded ut non sine causa Heliochryson dici mereatur hic flos: ob quam suam gratiam in Græcia, & præsertim Cretâ, etiamnum à feminis ad capitis aut humerorum ornatum coli consuevit. Ob eandem autem suam durabilitatem flores hi multo meliori iure *Amaranthi lutei* nomen obtinebunt, quàm hæcenus cognita Heliochrysa; quorum aliquot tamen genera in Italiæ multis locis, *Amaranto giallo* nominantur.

ALOE *quadam qua Auenione crevit.*

Pag. 18 Exoticorum historiæ, post finem capituli de Harundine Indica, subiungi poterit epistola quædam doctissimi viri D. Doctoris Fontani, quam ad nos Aquis Sextiis misit Amplissimus & prudentissimus Vir Nicolaus Fabricius Dominus de Peirese, inclusam literis suis ad Clariss. Clusium destinatis: quæ quamvis post mortem Clariss. Clusii ad nos perlata sit, locum in his Additamentis aliquem mereri nobis videbatur. Ambiguum autem quibusdam esse posset cui potissimum capiti attexti debeat: nam si opinionem quorundam sequamur, descriptioni Harundinis Indicæ, ut diximus, subiungenda erit; quoniam & illi existimant istas harundines aut stipites aded stupendæ crassitudinis & longitudinis, qui in porticu Horti Academici Lugduni Batavorum asseruantur, non Harundinem, aut arboris Mambu scapum seu truncum, sed potiùs Aloës cuiusdam Indicæ stipitem esse. Alii verò nihil istas Harundines cum Aloë commune habere autumant: & ideò hanc epistolam non hoc loco ponendam esse asseuerant; sed fortassis meliori iure capiti de Aloë Americana (Rariorum plantarum paginâ clxi) attextendam esse. Quicquid sit, temporis diuturnitas, & industria eorum qui in peregrinas oras posthac nauigaturi, rei veritatem indagare non cunctabuntur, declarabit. Interim Epistolæ huius hæc sunt verba:

ILLVSTRISSIMO Domino, D. BLASIO CAPISVLA, Poggi Latini Marchioni, AVENIONENSI GVBERNATORI vigilantissimo, militia Pontificia & Comitatus Venaiscini præfecto prudentissimo,
IACOBVS FONTANVS, Doctor medicus felicitatem exoptat.

NATURA diues (Generalis Illustrissime) multa quotidie noua è suo locupletissimo penu in lucem emittit, quo suam eximiam potestatem mortalibus patefaciat, & multa futura tum iam enata monstrat: ob id non pauci monstrum appellatum sunt arbitrati, quod hominibus plurimos monstrat euentus. Auenioni in orto D. Doins, iuxta murum domus proximæ meridiam versus, nata est Aloë ab hinc

centum annis, vt communis Auenionensium fert opinio, cuius folia in origine palmo ferè crassa, longa palmis decem aut duodecim. Hæc Aloë ad hunc vsque annum nunquam caulem emiserat. Caulis ex ea oriri cepit Sexto nonas Maii, quæ dies Sanctæ cruci colendæ erat dicata, 1599. Hæc intra 45 dies creuit ad triginta duos palmos. A medio ferè huius caulis ad summum vsque ramos siue surculos emisit 29, perinde efformatos ac brachia candelabrorum quæ Illuminationis causa in aulis Magnatum suspenduntur, origine recti, tandem sursum recurui; in quorum fastigio summo valgæ enatæ sunt plurimæ, hastulæ regie valgis non absimiles, quibus suprema parte hærebant flores crocei, floribus rosarum capillamentis inhaerentium non dispares. Repentinum huius caulis incrementum cunctis admirandum extitit. Accurrerunt eiues vndiquaque, nec non è proximis vrbibus homines promiscuè omnis conditionis; inter quos multi aderant viri præstantissimi, qui plurimas orbis regiones suis Peregrinationibus perlustrauerant; qui ingenuè profitebantur se Aloës propè infinitas in variis mundi partibus conspexisse, nunquam tamen caulem parem. Horum sermonibus & veritatis studio commotus, libros illos euoluendos putavi qui principes haberentur in plantis describendis. Dioscorides testatur caulem Aloës esse hastulæ regie cauli similem, & flores albos illi tribuit; Plinius sententiæ Dioscoridis subscribit cap. 4. lib. 27. historiae naturalis. Ex quibus differentiis nonnulli coniciebant hanc Aloëm diuersam esse ab ea quam illi authores depinxerunt, atque Marinum Semperviuum vocitandum sunt arbitrati. Christophorus à Costa Aloëm semperviuum marinum appellatam scribit, quæ conseruatur virens toto anno. Quare hæc planta Aloë est & verè dici potest. Superest vt hominum sollicitis studiis satisfaciamus: Forsan caulis hic omnium sententiâ incrementi celeritate prodigiosus, significat miram huius nobilissimæ Ciuitatis pietatem & diuini cultus miram obseruantiam, aut grandes doctrinæ fructus qui in dies magis ac magis crescunt laboribus doctorum pietate insignium, quorum numerus maximus in hac ciuitate excellit. Aloë corpori Christi conseruando reuera incorruptibili ab amicis illius opinione magis, quàm necessitate fuit vsurpata. Non enim passus est deus sanctum suum videre corruptionem. Potest ergo Aloë rerum diuinarum & sacrarum conseruationem nec non incrementum significare. Physici limitibus naturæ contenti, huius effectus rationem reddent suppositis effectuum naturalium causis; quarum prima est materia: Hæc namque Aloë centum annis nata multam & copiosam materiam accumulauit. Secunda est efficiens: Æstas namque huius anni fuit calidissima, & siccissima. Si autem ad vim causæ efficientis accesserit patientis preparatio, inde facile effectus emerget. Hic igitur materia multa collecta fuit, quæ calore rarefacta, cum crassa sit, Naturæ occasionem præbuit caulem producendi ad hanc quam conspiciamus magnitudinem admirandum. Hoc breui describere volui, Generalis Illustrat. quo aliquam meam in te obsequii partem persoluerem. Vale.

IUNCVS INDICVS porosus.

Ex Orientali Indiâ, aut illi adiacentibus insulis adferri in has regiones solet mirum quoddam iunci aut viminis genus, quod Clarissimo Clusio sæpe visum, sed nondum descriptum, quia à nemine veram aut accuratam eius historiam nancisci potuit. Quam etiam si nec hoc tempore habeamus; tamen eius mentionem fieri hîc debere, monuerant nos quamplurimi, qui illud à Clarissimo Clusio non memoratum nedum descriptum esse mirabantur. Videtur autem hic iuncus viminis vsus in locis vbi crescit habere, aded tenax, lentus ac flexilis est. Color autem eius pallidus, aut subluteus est; longitudo trium, quatuor aut plurium interdum pedum, crassitudo qualis communi asparago; sine villo nodo aut geniculo, aded vt iuncum hac in parte magis quàm arundinem referat: substantia autem interior aded porosa est, vt si quis ori admoueat vnâ extremitatem huius viminis, eique vel leuiter tantum insufflet, flatus seu halitus ex altera extremitate statim erumpat, quod facillimè apparebit, si quis extremitati vltiori saliuæ aut liquoris quippiam illinat: simul enim ac quis vnâ extremitate insufflaturus est, dicto citius bullæ ex altera subsistent, pulcherrimo & propemodum stupendo spectaculo. Quem præterea vsus habeat, aut cuius stirpis pars, caulisne, an vimen, an iuncus, an arundo, an aliud quidpiam famentum sit, hætenus ignoratur. Aded negligentes fuerunt illi qui illud ex India in has regiones attulerunt. Quam culpam illos qui posthac ea loca adituri sunt, euituros spero. Cæterum ob porosam illam substantiam huius viminis, suspicari quis posset, fortassis illud caulem aut pediculum esse cuiusdam aquaticæ & altissimas radices in lacustribus locis agentis plantæ, qualis in Bataviæ & vicinarum regionum paludibus est Nymphæa, cuius folia & flores interdum longissimis porosis pediculis innascuntur, & superficiei aquarum innatantia, illo tamen caule seu pediculo radicibus suis inhaerent, & inde alimentum trahunt. Sed an tale quid eueniat in Indico hoc vimine, suspicari licet, vt dixi; affirmare non licet.

63

EXCERPTA ex Descriptione NAVIGATIONVM STEPHANI
VANDER-HAGEN Nauarcha seu Admiralii nauium aliquot,
versus Guineam, & Orientales Indias à Batavia missarum.

VINUM quod in Guinea reperiebatur, à quibusdam *Vinum de Palma* nominatum, val-
de turbidum erat, & obscuri coloris, subalbum, ferè instar seri lactis; cui aliquot fo-
liola innatabant, aliæque plurimæ ac variæ sordes. Vinum hoc ex Palmarum seu Nucum
Indicarum arboribus manauerat, gustantibusque melius multo sapiebat, quàm id dunta-
xat intuentes sperarant aut opinati fuerant. Et, vt in secunda nauigatione Ambonensi de-
prehendimus, quantumuis in Ambonâ nullæ vineæ, aut qualescunq. vux, vt nec in vicinis
regionibus, colantur aut sponte nascantur; nihilominus tamen Summus Deus Ambonam
dotauit maximâ copiâ Palmiferarum arborum, quas *Cocos d'India* aut Noces Indicas appel-
lant: ex quibus istarum regionum incolæ Indi liquorem quendam potabilem colligunt,
Vinum de Palma vocitatum. Liquor hic siccatis cucurbitarum corticibus, qui illis vicem
lagenarum supplent, excipitur: sub vesperam enim dictas cucurbitas hisce arboribus ad-
mouent seu appendunt; & manè eas hoc liquore plenas reperiunt. Quæ res Indis aded
procliuis est, facileque parabilis, ob immensam harum arborum copiam, vt illis huiusce-
modi vino semper & quotiescunq. ipsis lubet, frui liceat, quod ipsum gustu multo melius
est (vt supradiximus) quàm visus spoponderat aut promiserat; imò qui paullo largius inde
bibunt, etiam inebriantur. Non diu tamen durat hoc potionis genus: nam quod manè
ab arboribus relatum est, pomeridiano tempore plus dimidio deterius fit, quàm manè
fuerat; & postero die planè inacuit. Hollandi istas regiones incolentes, inter pastum hu-
iusmodi vino plerunque vtuntur, sed post pastum aquam potare consueuerunt. Quin
ipsi Indi & Lusitani inquilini rarò hoc vino vtuntur, dicentes malum inde sanguinem ge-
nerari. Ex hoc vino de Palma per artem distillatoriam extrahi solet vinum quoddam stil-
latitium seu Spiritus vini, aut Aqua vitæ, vt vocant, ipsis incolis *Arak* dictum, quod di-
tiores aut alicuius saltem facultatis Lusitani emere solent, & inter prandium aut cœnam
paruulis cyathis potare, ad ciborum suorum in ventriculo concoctionem iuuandam. In-
colæ earundem regionum cis breue tempus Tabacci, seu Nicotianæ fumum vsurpare siue
haurire à Batavis didicerunt, cuius rei antea planè ignari erant, contenti hætenus vnico
Betule foliorum vsu, dicentes eius *Betule* folia mansa sitim ipsis leuare, ventrem calfacere,
ventriculumque expurgare. Ex eisdem insuper arboribus & earum fructibus *Cocos* dictis
Oleum, Lac, Mel & Acetum colligi aut apparari consuevit. Nucleus, seu interior earum
pulpa, gustu nostrates Noces Auellanas quodammodo referens, ab inquilinis comedi
solet ipsorum *Sagu* seu farinæ permixta: sed id promiscuo vulgo & seruis magis commune.
Ex hirtis Nucum involucris, seu paleæeis integumentis norunt Ambonenses magnos
restes, seu funes conficere, quibus Lusitani in nauibus suis vtuntur. Sed & aliud ibidem
funium genus torquere solent ex herba quadam Sparto Hispanico non absimili, quam
alioqui setas equinas quis esse iudicaret: qui funes multo meliores sunt supradictis è Cocci
cortice, & melius aquæ iniuriis & putrefactioni resistunt.

Vinum de Palma.

Arak.

Betule.

Funes ex corticibus Nucum Indicarum.

Olei è Cocos in medicina vsus.

Millo, & panis ex eo.

Potio è Millo.

Vsurpant & *Oleum de Palma* suum in medicinâ: præsertim vt membra & articulos ner-
uosque emolliant, quod Nauarcha seu Admiralis Vander-Hagen ipse cum regem Sabo
admodum decrepitem senem accederet, oculis suis vidit: nam dictus rex igni luculento
assidens, à duabus Æthiopissis vxoribus suis hoc oleo assidue vngebatur & fricabatur, quod
grauem sanè odorem, ignis & caloris vi liquatum, emittebat.

In Guinea, nempe in dicto regno Sabo, incolæ præcipue vescuntur frumento quodam
Millo vocitato, quod paruulum est granum, rotundum, Milio formâ, vt nomine, non ab-
simile, sed gustu dulcius. Ex hoc panem conficiunt, modo quem dicam: Ante omnia ma-
cerant illud granum: probè maceratum imponunt plano lapidi seu lateri, humani genu
altitudine à terra eleuati; illudque assidue alio lapide manibus suis terunt moluntve, haud
secus ac nostrates pictores coloramenta sua comminere solent: comminutum autem
hoc modo frumentum aquâ subigunt, rotunda inde liba aut globos conficientes: quos
linteis seu aliis scrutis pannisve involutos coquunt, quantum sufficere ipsis videtur. Panis
hic non est mali aut ingrati gustus: sed eius confectio mundioribus aut delicatulis quibus-
dam minimè fortassis arridebit.

Ex eodem isto grano Millo potionem quandam concinnare nouerunt, coquendo, aut
aliter miscendo: quam Admiralis dictus in vrbe Berqu ad mensam regiam inuitatus, ma-
ximo

ximo cum gustu bibit, vsque adeò vt qui antea subægrotabat, conualuisse ex hoc potu aut saltim sanior factus, sibi videretur.

Sagu.

Vt in tertia navigatione didicimus, fructus ad humani corporis nutrimentum conducentes, in dicta Ambona nascentes, sunt ante omnia prædictum illud Sagu, ex quo incolæ panem suum pinsunt: estque farina alba instar grandinis, quod nascitur in stipite seu trunco cuiusdam arboris: gustus eius vtcunque bonus: & bene nutrit; vsque adeò vt nostrates ibi habitantes isti panem assuefacti, libentiùs eo vescantur, quàm nostro biscocto seu nautico pane, quod nos è nauibus nostris adferebamus. Cum autem secunda sua navigatione, dictus Nauarcha cum sociis suis in terram descendere vellet, vt Sagu (id est, prædictam medullam arboris cuiusdam, candidam vt grando, & pollini minutissimo non dissimilem, ex qua Ambonenses panem suum conficiunt, vt diximus) inde peteret, adeò ipsis eiusmodi panis placuit, vt aliquoties eadem de causa ad terram reuersi fuerint. Est autem ista medulla admodum tenuis & candida vt pollen filigineus: &, vt supra dictum, nascitur in trunco arboris cuiusdam Palmam arborem nõ malè referentis; sed adeò mollis materiæ & corticis, vt eam cultello mensario penè transscindere queamus. Hanc farinam igitur ex dictis truncis desumptam, manibus subigentes & desentes, aqua madefaciunt, cauisque lapidibus, in hunc usum antea candefactis, pastam istam includentes, percoquunt: aut calidis lateribus assellive impositam eandem pastam, haud secus ac nostrates liba è fagopyro solent, coquunt. Ditiore desunt hanc farinam lacte è dicta Palma arbore desumpto madefactam: quod huic panem multum gratiæ addit, saporisque dulcedinem auget. Conficiunt inde & alia fereula instar pultium nostratium, & alia quamplura huiusmodi.

Canes muti
in Guinea.

Prima sua Navigatione inueniebat dictus Nauarcha Vander-Hagen in Palatio cuiusdam regis ad flumen *Cheftos* in Guinea, canem quendam maiorem seu molossum Germanicis similem, qui occipiebat latrare, secus ac illarum regionum canes consueuerunt: quorum ea natura est, vt nullam vocem edant, sed semper muti sint ac permaneant.

Aligali seu
Ciuetta.

Videbat ibidem in super caueas seu cortes aliquot ligneas magnas, in quibus Aligali seu Feles Zibettam aut Muscum habentes nutriebantur: quas rex ille ibidem alebat, vt inde Aligaliam aut Ciuettam colligeret.

Malaguetta.

In dicta Africa regione Guinea abundè crescit semen, *Greyn* (quasi Granum) nostratibus dictum, officinis *Malaguetta*, præsertim circa promontorium dictum *Cabo de tres punas*: ob quam causam totus ille tractus à nostris nomen sortitur *De Greyn-culle*: quasi dicas, Littus Graniferum; id est, Tractus regionis in qua Malaguetta crescit: Secunda autem Navigatione, cum in sinu, dicto *La baya d' Antongil* quiescerent, sub insula *Santa Marta* inueniebatur maxima copia dictæ Malaguettæ adhuc immaturæ, nempe baccæ rubræ, admodum gratæ gustatu, & sanæ esu.

Angues im-
manes in
Sabo.

In siluâ vicinâ Sabo, (primâ nempe Navigatione) multi visebantur angues admodum venenati, & permagni, imò sedecim, octodecim ac viginti pedum longitudinem superantes, & crassi è proportione: quos tamen incolæ capere non reformidant; imò & iis maximo cum gustu vescuntur.

Angues im-
manes in Am-
bona.

Tertia Navigatione in Ambonâ etiam immanes angues visi, viginti & viginti quinque pedum longitudine, aut maiori, crassi pro ratione, qui integras gallinas, imò & cercopithecus deuorabant. Nam anno 1600, in occidentali dictæ insulæ tractu, huiusmodi serpens occisa, in cuius ventre integra felis reperta: cuius serpentis corium seu exuium integrum ad dictum Admiraliū Vander-Hagen relatum fuit. Qui cum in Banda anno 1605 nosocomium quoddam seu domum curandis agris suis in maritimis locis extrui curasset, accidit noctu, splendente Luna, talem anguem in dictas ædes intrasse, postesque ascendentem, gallinas aliquot ex summo ædium culmine rapuisse, & deuorasse, spectantibus agris; qui in lecto suo decumbebant, & non sine maximo horrore & metu immanem istam belluam aspiciebant: tantæ enim longitudinis erat istud monstrum, vt maximâ corporis sui parte adhuc humi serperet, nec totâ adhuc mole assurrexisset.

Cousa.

Eodem tertio itinere visebatur ibidem mirandum ac rarum quoddam animal, incolis *Cousa* vocitatum, paulo maius quàm felis nostratis, ruffis pilis, quod ventri suo utrem quendam seu saccum appendentem gestat, villosum & hirtum, in quod & papillæ ipsæ desinunt: cui catuli huius animalis adnascuntur, dictas papillas ore suo assiduo tenentes, vsque quò iustam suam magnitudinem nacti à matre partu excludi possint. Post quod tempus tamen adhuc in dicto isto utre manent sugentes; vsque quò adultiores facti ma-

trem sequi, & cum illa pastum ire, victumque quærere possint: tunc enim mater eos planè excludit & reiicit. Vescitur autem hoc animal gramine & herbis viridibus, aut oleribus. Carnes eius à Lusitanis, aliisque Christianis harum regionum inquilinis in cibo assumi consueuerunt: sed Mahumetis sequaces eas inter prohibitas sibi carnes aut cibos habent; siquidem cornibus caret hoc animal.

Cùm dictus Nauarcha Vander-Hagen primo suo itinere, nempe anno 1598, rediret è Sabo versus Mourre, in Guineâ, conspicatus est in latissimis campis, & vastâ ac paucissimis arboribus consistâ sterilique planicie, multos tumulos è rubrâ terrâ aggestos, haud secus ac in Belgio fœnorum acerui per demessos campos sparsim conspici consueuerunt fœnificii tempore. Ad quos tumulos cùm accedens, eosdem penitus adspiceret, animaduertit eos vndiquaque peruios ac foratos esse, contextos à quibusdam exilibus vermiculis; quos ibidem affluenter circumrepentes ac vagantes contemplari erat, vt apes apud nos aluearia sua circumcursare solent. Hi tumuli quantumuis trium orgyiarum altitudinem, aut circiter quindecim & sedecim pedum mensuram superarent, à minutulis hisce animalculis, vt Æthiopes inquilini affirmabant, triginta aut quadraginta dierum spatio corrasa fuerant & aggesti. Quæ res profectò miranda est aspectu, & dignissima notatu.

Vermiculis
câpis Æthio-
picæ.

Haud procul inde occurrebant dicto Nauarchæ aliquot armati Æthiopes, maximo fremitu incedentes, onerati carnibus cuiusdam immanissimi elephanti, qui militari vno inde vel paulo vterius occisus aut maectatus iacebat. Ad quem locum cùm & ipse Vander-Hagen deuenisset, eundem elephantem immensæ magnitudinis fuisse deprehendit: quippe cùm aliquot centuriæ Æthiopum huius elephanti carnes domos suas retulissent (vesci enim elephantinis carnibus solet illa gens) vix tamen aliquid inde desumptum esse (vt ita dicam) animaduerti poterat. Socii enim ipsius nauales, dicti elephanti cadauer ascendebant, haud secus ac ædes quæpiam; non sine summâ omnium ipsorum admiratione: tantæ molis fuerat vastum ac immane huius elephanti corpus.

Elephas ad-
modum ma-
gnus.

Meminit & idem Nauarchus magni cuiusdam, & valdè feri ac immanis piscis *Haye* dicti, adeò vt sæpius nauales aliquot socios ab illius generis piscibus deuoratos aut saltem interemptos fuisse asserat. De hoc & in secundâ suâ Navigatione scripsit: vidisse nempe se vnum ex hoc genere, circa insulam Sancta Maria dictam, adeò immanem, vt vix paulo minor Cete aliquo aut Balænâ videretur, comitatum maximâ copiâ aliorum congenerum minorum; qui tanquam Princeps aliquis aut dux cum suis satellitibus, vel prætorianis militibus, natabat: sub quibus multi minuti pisciculi varicolores sine metu aut damno natabant; quamuis alioqui ea natura sit huius piscis, vt non solum hominibus, sed & aliis piscibus infestissimus & perniciosus esse debeat: Quare Æthiopes ac etiam Indi hoc genus piscis admodum metuere & horrere consueuerunt.

Haye

In Guinea circa promontorium dictum *Cabo Lopez Gonçaluez*, idem Vander-Hagen conscensa scapha cum aliquot è sociis suis naualibus aduerso flumine nauigans, versus oppidum Vlibatto, deprehendit in dicto flumine multos Hippopotamos seu Equos marinos, dimidio maiores quàm sint terrestres nostri equi, qui ab Æthiopicis ibidem capiuntur & in cibum assumuntur. Quin & in ipso oppido plurima horum equorum capita monstrabantur: è quibus & aliquot dentes mirandæ magnitudinis à comitibus eius relati sunt. In mediterraneis eiusdem regionis reperiuntur plurimi Bubali, aut potius Buffali siluestres, nec non & elephanti, quos ibidem frequenter pascetes videre est. Ad dictum promontorium, inter insulam Corisco visebatur eo tempore admodum multæ Balænæ immanes, persæpe tam nocte quàm die haud procul à nauibus emergentes, cum admodum horrendis aquarum eructationibus: sed tamen nihil damni ab ipsis vlli istarum nauium illatum fuisse, testantur omnes. Nautici nihilominus socii, duo aut tres simul in vnum ex istis Cetis collineantes, sclopis suis maioribus petentes caput, tetigisse quidem id se compererunt, sed an eos læserint ignorabant: nam ab ictu percepto merferunt se sub aquis dictæ Balænæ: nec postea vnquam magis comparuerunt.

Hippopotami,
seu Equi ma-
rini.

Iuxta insulam *De Mayo*, secundâ Navigatione socii nauales ex nostrâ classe sagænx vnico tractu 436 grandiores pisces ceperunt, illius generis quos Capitones quidam Latine, Itali *Cefali*, Hispani verò *Lissas de Mar*, nostri autem *Harders* vocant, admodum pingues & saporis gratissimi, quorum quidam duos pedes longi erant, sed minimi, pedis longitudinem ferè attingebant.

Piscium ma-
gna copia.

Inter insulam *Anabon* & *Capo Lopez Gonçaluez* plurimos vermes viuos aquæ supernatantes deprehendimus, quorum quidam duos, aliquot tres, quatuor, quinque & sex pedes longi erant.

Vermes aquæ
innatantes.

*Aues in na-
uem decidetes.*

Circa Samatram, eâdem Navigatione secundâ, aues quædam, volando forsitan defec-
sæ, ita cicures in naues deciderunt, vt manu à sociis nostris naualibus caperentur: erant au-
tem è Larorum & Fulicarum genere, aut quas nostrates *Zee-Meemen* appellant, longis
rostris, & pedibus anatinis, quæ pisciculorum capturâ viuebant, sub aquis se mergentes:
quas tamen esu non iucundas Nauarcha deprehendit.

*Lari aut
genia.*

Tertiâ Navigatione, gr. 34. p. m. non procul à Promontorio Bonæ Spei, *Cabo d' Esperança*
dicto, plurimi varicolores & maculati Lari conspiciantur.

*Arundo Indi-
ca.*

In Insulâ Samatrâ inueniebatur arundinis Indicæ admodum mirabile genus, variè se
circum arbores vinciens, & contortiplicatim crescens, centum, ducentarum, imò trecenta-
rum & plurium orgyiarum longitudine, ita vt eius origo nec finis deprehendi vix posset:
quod valdè accommodum erat circulis vasariis conficiendis, quibus vasa reuiebant focii
nauales.

Locusta.

In reditu è S. Helenâ multæ rufæ subalbidæ locustæ visabantur, aquæ innatantes, qua-
rum & quædam in naues ipsas aduolitabant.

*Lux superfi-
ciem maris il-
lustrans.*

Circa Lineam Æquinoctialem, secundâ Navigatione, ita relucere & scintillare super-
ficies maris visabatur, vt apud nos hiberno tempore viæ niue plenæ resplendere consueue-
runt: tantumque lucis ad puppim nostram se expandebat, vt ad interiora vsque nauis pene-
trans, totam eam illustraret, haud secus ac si laterna cum candelis accensis de clauo pepend-
isset. Quæ res multis rei nauticæ veteranis mira videbatur, qui nihil tale vnquam vidisse
meminerant: Aliqui tamen ex iis, qui Guineam versus sapius nauigauerant, illud ipsum
sibi interdum vsuuenisse memorabant.

*Cæcitas sub-
itò oborta.*

Eâdem secundâ navigatione, circa insulam Coruos & Fayal, repente inter socios naua-
les Nauarchæ Vander Hagen cæcitas subitanea oborta est, aut oculorum obfuscatio, quæ
indies ita increfcebat, vt quatuordecim aut quindecim ex ipsius sociis repentino hoc ma-
lo correpti fuerint, quod propriè nyctalopia dici debebat: nam simulac obuesperatcere in-
cipiebat, adeò obfusari ipsis & obtenebrari visus deprehendebatur, vt ne minimum qui-
dem prospicere possent; adeoque ad nocturnas vigilias obeundas profus inutilis, imò ad
reliqua quæcunque naualia officia ineptissimi redderentur.

*Vne sine vi-
naceis, seu
apyrene.*

Tertiâ Navigatione, Nauarcha naui cuidam obuius factus est circa Socatara, cuius do-
mini erant aliquot Arabes: quam cum nullis Lusitanorum mercibus oneratam esse vi-
deret, à patrone eius donatus fuit aliquot fructibus nostro cælo ignotis, & inter cæteros
vesicâ quadam visis passis agigartis plenâ, id est, quæ vinaceis seu seminibus carebant; alio-
qui admodum dulces & gratissimi saporis erant.

Eâdem Navigatione in flumine Sacatrâ plurimos raros incognitosque nobis pisces ce-
perunt, aduerso flumine subnatantes; quos non edules deprehenderunt: Vbi & plurimos
crocodilos conspexerunt: ex quibus vnus nido suo infidebat, ibidem immotus manens,
donec à præternaugantibus verberare aut ictu conti naualis abigeretur.

Mare albescens.

Mense Iulio, eâdem navigatione, haud procul ab insulâ Bandâ, singulis noctibus mare
albescere deprehendebatur instar lactis serosi aut ebutyrati, vt vocant: & vt accolæ istius
maris narrabant, quotannis hæc mutatio circa idem illud tempus accidebat, quæ ipsa mu-
tatio illis idiomate vernaculo *Ayer pury*, id est, Aqua alba dicebatur: perduratque hic
color vltra mensis vnus spatium: post quod tempus solitum suum colorem recipit mare.
Nehoc vllibi accidere videas, quàm circa insulas dictæ insulæ Bandæ adiacentes; ita vt
mutatio ista prope Ambonam vix animaduerti queat.

*Nucum my-
risticarum
& macis
mefis.*

Circa hoc tempus præcipua est tempestas colligendæ Macis, & Nuci myristicæ idonea:
quarum arbores tamen quotannis ter fructus ferre conspiciuntur.

*Caryophyllo-
rum arbores.*

Caryophylli, vt eâdem tertiâ Navigatione præcipuè didicerunt, crescunt in Ambonâ
in altis arboribus, Pyro nostro non dissimilibus: quæ nunc maiori copiâ ibidem reperiun-
tur, quàm vnquam antehac; ex quo nimirum tempore Lusitani eius dominium occupâ-
rant; quod ferè quadriennio antè euenit, quàm dictâ regione Nauarcha Vander Ha-
gen potiretur: nam Lusitani simul ac rerum ibidem absolutè domini facti sunt, statim
multa millia arbuscularum passim per totam illam regionem conseri curârunt; & illorum
vestigia secuti incolæ, indies noua plantaria earundem arborum instituunt, maximâ copiâ:
nec

nec frustrā; quippe cūm facillimo negotio & felicissimè istæ arbores in dictā insulā proueniant & incrementa capiant, imò meliùs quàm in ullā Moluccarum insulā: id què passim, sine loci discrimine, tam in planis & vallibus, quàm in editis locis aut collibus. Fructuum tamen prouentus quotannis non æquè vber aut abundans existit: nam tertio plerumque anno fructus in vnā arbore magni deprehenduntur, sequentibus verò duobus minores paulò. Breuiter, in hac arbore consistunt hodie omnes opes & facultates incolarum dictæ regionis: quæ regio horum trium annorum spatio Societati Indicæ Orientalis Batauicæ contribuit 2400 bazares caryophyllorum; quorum singulus bazar, vt vocant, 600 pondo Amsterdamiæ æquat, præter illud quod tectè distraxerunt, aut aliis vendiderunt. Quorum caryophyllorum summa si simul computetur, supra quadraginta auri tonnas æstimabitur; id est, decies centena Hungaricorum millia superabit.

Eadem regione & plurima genera pulcherrimorum psittacorum inueniuntur, maioris & minoris generis (quorum vltimos *Parroquetos* vocant) diuersicolores plerique, & variogatis plumis tecti: ac inter eos aliquot albi, quorum capita tamen pulcro vertice ornantur, purpurascens aurei coloris, aut propriè eius coloris qui in malis aranciis conspicitur: quem verticem admodum concinnè attollere seu erigere solent istæ aues, naturā duce, pulcherrimo sanè spectaculo. Nidificantur & ibidem plurimæ ardeæ, pariter albæ, ac plurimæ aliæ nobis incognitæ volucres.

psittaci albi.

Hac sunt quæ ex Navigationibus Amplissimi istius Nauarchæ Vander-Hagen excerpta huic postrema Clusiani operis Recognitioni adiungere visum fuit; quia pleraq. ad confirmationem eorum quæ à Clarissimo Clusio notata sunt, conducunt; quedam etiam planè noua Lectori studioso non ingrata fore videbantur. Nihil autem in iis immutare voluimus; & in multis non potuimus; quamuis plura solum tacta aut leuiter memorata potius quàm plenè aut accuratè descripta sint. Sperandum est tamen per navigationes singulas huic studio semper aliquid noui & accuratius descripti accessurum: Ut sic Natura dotes & miracula non solum extrinsecè mirari & suspicere, sed & penitus rimari ac coram inspiciere queamus. Hoc faxit Deus; qui horum miraculorum autor, plura admirationi nostra semper reseruat, quàm cognitioni indulget.

Emendanda & addenda
 NOTIS
 CAROLI CLUSII
 in Aromatum GARCIAE Historiam,

*Ex codice Ill. Scaligeri (qui nunc est apud Cl. V. Petrum Scriuerium)
 ipsius manu emendato & aucto.*

*Exoticorum Clusii fol. 247 ad Cap. xviii. Xarabdar est homo à potione:] Adde, Est autem
 Persicum. Persæ enim ex substantiuis adiectiua formant additâ paragoge DAR. Scherab-
 dar ab Arabico Scherab, potio. Desierdar, Quæstor. Desrar, est scriptum rationum, ex
 Græco δισβραγ. Kemandar, τὸ ζῶμα.*

*Fol. 249. ad cap. xxiv. vers. 15. quomodo non vidit Cacola, sed Kahala apud Auisenam
 scriptum esse:] Lege, quomodo non vidit non Cacola, sed Kakala, &c.*

*Ibid. ad Cap. xxx. vers. 13. quod Arabibus dicitur:] Adde omissam vocem Arabicam,
 Vers. 15. Hebræi vocant פל) Scribe, פל) لور*

Fol. 250, ad cap. xxxiii, vers. 5. ἀποματίζω.] Scribe, ἀποματίζω.

*Fol. 251. ad cap. xxxviii. addatur hac Nota. Persæ Bade Frangi.] بدی فرنگی id est,
 malum Francicum. بدی Bade Persis est malum.*

Emendanda & addenda ANIMADVERSIONIBVS
 IN BELLONII Observationum libros.

*Fol. 205. Animaduers. vers. 8. colum. 1. Castamoniti. Corruptum ex Italico Castro munito]
 Adde, Nisi sit à Castamonis populis.*

*Ibid. colum. 2. vers. 5. Vocat literas Seruianas, quæ aliter dicuntur Hieronymianæ,] Adde,
 & Buchuizza.*

Fol. 206. colum. 2. vers. 24. Melodunensibus. lege, Meldensibus.

*Fol. 207. colum. 1. post versum sextum à fine, medio Septembri Iuliano, insere hanc Notam
 Pag. ead. vers. 29. Alcanna Arabum] Hæc figura non conuenit cum ea, quam dedit Pro-
 sper Alpinus, 20.*

MOLY HISPANICVM PURPUREVM.

PERDVCTIS huc vsque Curis hisce posterioribus, Nobilis & Claris. Vir. Ioannes ab Hoghelande raram quandam Moly speciem nobis ostendit, eam à rhizotomo quodam Gallo, quam ille Moly Hispanicum nominabat. Nobis autem primo intuitu species quædam Moly Pyrenæi esse videbatur: Sed caulem habebat rotundum, firmum, tres ferè pedes altum, summo fastigio, è vaginâ quadam membranaceâ in tres partes fissâ flores emittentem p. m. sexaginta, satis magnos, singulos vncialibus aut longioribus pediculis subnixos, senis foliis, dilutè rubris aut carneis, purpurascens, stellæ formâ radiatim expansis constantes, cum sex concoloribus intermediis staminibus, gerentibus apices luteos, in quorum medio capitulum viride, interdum trifidum aut triangulare, cum stilo aut pistillo intermedio, interdum verò quadrifidum, præsertim cum florum folia octo numero sunt; tunc enim & stamina octo cum apicibus totidem in hoc flore conspiciuntur. Ex eadem enim vaginâ membranaceâ seu folliculo prodeunt flores aliquot octo foliolis constantes; etsi plerique sex tantum foliola habere consueverint. Odor floris gratus, nec alliaceâ aliarum Moly specierum grauitate capiti molestus. Florebat autem sub 20 Maii, anni 1611. Radix alba, rotunda & bulbosa, longis compluribus fibris terræ adhærens, ac per eas eodem anno alias propagines emittens: magnitudo autem eius proportioni caulis non respondet: vnciâ enim vix est altior, tres vncias in circumferentiâ extuberans; folia emittens duo, viridia aut porracea (caulem quem modò descripsimus amplectentia) bipedalia p. m. lata, sed in medio latiora, id est ferè tres vncias lata, carinata, & non solum caulem intermedium, sed & se inuicè amplectentia; nullius panè odoris, saltem allium non redolentia: inter quæ, nempe haud procul ab exortu ipsorum, & alii minuti bulbuli crescunt, præter illos bulbulos qui iuxta radicem ipsam ex prædictis fibris enascuntur; stupendâ sanè fecunditate.

*Moly montana
nunc latifolium
purpureum,
Hispanicum, à
Ioh. Hoghelande.*

FINIS.

MOEY NISPAANIGAM PVRREVM

Handwritten text in a historical script, likely Latin or a related language, arranged in a columnar format. The text is dense and appears to be a formal document or a list of entries.

FINIS

EVERARDI VORSTII

MEDICINÆ PROFESSORIS

Oratio funebris

IN OBITVM

V. N. ET CL.

CAROLI CLVSII

ATREBATIS.

Accesserunt

VARIORVM EPICEDIA

IN OFFICINA PLANTINIANA

RAPHELENGI.

1611.

EVERARDI VORSTII

MEDICINAE PROFESSORIS

Oratio funebria

IN OBITUM

V. M. FT. CL.

CAROLI CLAVSII

ATREBATIS.

Accessit

VARIORVM EPICEDIA

IN OFFICINA PANTHEONIANA

PHARMACEUTICA

MDLII

E V E R A R D I V O R S T I I,

M E D I C I N Æ P R O F E S S O R I S,

& magnifici Acad. Rectoris,

O R A T I O F V N E B R I S

in obitum

V. N. & CL.

C A R O L I C L V S I I,

S E N A T O R E S Academici, Professores Cl^{mi}, Illustres ac generosi
Barones, Viri Amplissimi, doctissimi & reuerendi, Iuuentus or-
natissima atque Reip. spes florentissima;

R E C E N S ac nuperum Academiae nostrae fatum,
alius nunc iterum longè acerbissimus excepit ca-
sus. Extulimus paucis abhinc diebus Iosephum
Scaligerum, temporum nostrorum Phoenicem;
hunc breui adè interuallo subsequutus est Caro-
lus noster Clusius; vixdum dolor noster aliquantò
subsederat, ecce nouo percellimur luctu, malum-
que paullò remissum rursus integrascit. nec enim vno contenta Scali-
gero (in cuius tamen iacturâ totus ingemuit orbis) mox & alterum
hoc nobis subduxit ornamentum inuida Parca. Huic venerando
seni hodiè pro vestrà pietate parentastis; huius honorandæ memoriæ
huc frequentes conuenistis; huius defuncti gratiâ foris sordidatos, in-
tus mærore obsessos vos mæstus intueor; huius denique causâ in hunc
locum, non tam meâ voluntate, quàm vestrà, Patres Academici, pe-
titione atque impulsu ascendi. Quàm durum susceperim onus, non
me fugit. dicturus enim sum de eo Viro, cuius virtutes, eruditio, in
remp. litterariam merita, omnem meam dicendi vim, omnem supelle-
ctilem excedunt longè: dicturus sum in eo loco, in quem nihil adfer-
ri solet, nihil debet nisi perfectum ingenio, elaboratum industriâ, &
quod demorsos sapiat vngues. à quo dicendi splendore tametsi quàm
longissimè hanc meam Orationem abesse probè sciam, vestrà nihilo-
minus fretus beneuolentiâ multus in me excusando apud vos non ero.
excusabit me Senatus Academici decretum, quod dicendi hanc im-
posuit necessitatem. excusabit pietas, quâ defuncti manes prosequutus,
extremū hoc officium à me desiderari passus non fui. excusabit Vitæ ac

professionis meæ genus quod ab amœnioribus istis litteris & eloquentiæ studiis multum semotum est. excusabit demum temporis angustia, quæ meditationi accuratiori spatium perexiguum concessit. Quare si non ex dignitate omnia dixero, & ex tam multis pauca solum delibauero, haud spero apud Auditores tam æquos iudicia mihi vlla fore parata iniqua. Fauete igitur piis conatibus, Auditores humanissimi; fauorisque vestri auram tantisper mihi concedite, dum quæ de tanto viro ab aliis aliquando ornatiùs dici aut feliciùs scribi poterunt, ego *ὡς ἐν τύπῳ* crassâque, quod aiunt, Mineruâ, adumbrare studeo.

Qui viros præclaros laudandos sibi suscipiunt, à solo natali in quo orti, in quo primùm hauserunt cælum, orationes suas auspicari solent non immeritò; huic enim tantum à maioribus est tributum, vt parentis sanctissimum nomen nobiscum commune habere voluerint, nihilque prorsus esse, quod à nobis vel fortiter geri, vel prudenter agi, vel sapienter dici possit, cuius patria sibi non arroget iure suo partem, æquissimi rerum æstimatores censuerunt. Atrebatum vrbs Galliæ Belgicæ ad Scarpum fluuium antiquissima est, ampla, elegans, amœna, aère saluberrimo, ingeniis ac nobilitate florens; totius gentis Metropolis iam olim habita. in hac Clusius noster nascitur Anno salutis millesimo quingentesimo & vigesimo sexto, mense Februario, patre Michaële de l'Escluse, Domino de Watenes, & Consiliario Curiae Prouincialis: matre Gulielma Quineaut, rari exempli fœminâ. quo in loco parentes simul cum animâ illi tradiderunt, patriam non obscuram, familiam non pœnitendam, domum innocentem, opes honestas, ingenium liberale, studiisque optimarum artium capessendis aptissimum. Quare vt primùm ex ephœbis excessit, Gandauum à parentibus missus, sub optimis præceptoribus iis artibus, quibus ætas illa ad humanitatem informari solet, ritè imbutus est. quo quidem tempore, multa neque ea vulgaria spectatæ indolis edidit specimina. Ætate iam grandior factus, ad grauiores disciplinas & imprimis Ius Ciuile discendum, Louanium totius Europæ florentissimum tunc Gymnasium, ac litterarum Emporium ablegatur: vbi celebriores in omni scientiarum genere Viros publicè docentes cupidissimè audiuit; priuatim etiam quibusdam ex præcipuis & familiariter vsus, assiduâ illâ doctorum hominum consuetudine effecit, vt breui admodum insignem optimarum rerum peritiam, nomenque inter æquales clarum sibi compararet. Erat enim eâ tunc in vrbe summus præstantissimorum virorum & adolescentum concursus ex omnibus Europæ prouinciis; & docentium discendumque studia ad æmulationem æquè feruebant. Anno ætatis vigesimo secundo Louanio digressus, ad vberiore ingenii cultum capiendum, & externarum regionum visendarum cupidine flagrans, in Germaniam contendit, & Marpurgi
apud

apud Chattos aliquandiu substitit, vbi Oldendorpium clarissimum
 apud suos & externos Iurisconsultum, diligentissime audiuit: ibidemq.
 in familiaritatem incidit Andreae Hyperii, magnae existimationis ac
 famae apud Germanos Theologi. Huius consilio anno insequente
 Wittebergam Saxonum adit, potissimum vt Philippum Melanchtho-
 nem videret, audiret & coram cognosceret; virum mehercle egregium,
 qui scientiarum orbem vniuersum vel solus, vel cum paucis apud popu-
 lares suos intellectione complexus est; & ob id, dum viueret, Germaniae
 suae Oraculum habitus. Circa annum Christi 1510. l. Wittebergam
 profectus Francofurtum indeque Argentinam petiit, vbi paullulum
 commoratus, cum Galliae lustrandae teneretur desiderio, per Heluetios
 & Allobroges Lugdunum peruenit, hinc Montepessulum: in qua vr-
 be certo consilio triennium totum egit, Gulielmi Rondeletii Me-
 dici celebratissimi contubernio ac mensa vsus. Hoc primum in loco
 illum cepit Medicinae stirpiumque noscendarum amor, quo ad extre-
 mum vsque vitae diem raptus, Iuris Ciuilibus professioni nuntium remi-
 sit, seque totum Sacrae Artis, & praecipue simplicium medicamento-
 rum cognitioni tradidit, insito quodam naturae ductu. assiduus ac se-
 dulus Rondeletii, cui vnicè carus & acceptus erat, auditor, ex ore do-
 centis excepit Methodum curandorum morborum particularium,
 quam postea typis vulgavit Laur. Ioubertus. Rei herbariae studio su-
 pra modum delectatus, saepissime in agrum & circumuicina loca pro-
 dibat, totamque Galliam Narbonensem perreptabat: neque, quod
 multi peregrinantes hodie faciunt, perfunctorie aut veluti canis Ni-
 lum lambit, exterarum regiones obibat, verum pensiculate minutissima
 etiam quaeque animaduertebat, nec solum rerum naturalium ibi na-
 scentium indagatione contentus, quicquid praeterea ad situm, anti-
 quitates & populorum mores spectaret, mente & oculis attentissimis
 obseruabat. cui inter caetera fidem facit Tabula illius Chorographica
 Galliae Narbonensis, quam Theatro suo Geographico Abrahamus
 Ortelius inseruit. Dum apud Montepessulanos degeret, Petrum Lo-
 tichium Poetarum Germaniae principem cognouit, & inter reliquos
 amicos familiarissime coluit. huius ad Clusium versus aliquot & Epi-
 stolae cum reliquis eius operibus leguntur. Porro in studio Botanico,
 cuius incredibili flagrabat amore, ita breui profecit, vt vel tunc Ron-
 deletio, Scyronio aliisque Academiae illius Doctoribus liqueret, quan-
 tus in illa professione aliquando futurus esset: non obscuris quippe
 indiciis colligebant, ad rem herbariam ornandam, augendamque na-
 tum atque vnicè factum. vtpote cuius animo altissime infixum haere-
 bat graue illud dictum quod apud Galenum extare nouimus, & ab
 Oribasio repetitum legimus, simplicium medicamentorum, & facul-
 tatum quae eis insunt cognitionem adeo Medico necessariam esse, vt

sine eâ nemo ritè mederi queat. Equidem ita iudico; si Medici alioquin eximii animum herbarum notitiâ spoliaueris, mentemque natiuâ stirpium specie nudaueris, licet cælo deiectus, licet Æsculapius ipse fuerit, licet omni Musarum choro stipatus, Physica, Anatomica atque Chirurgica callens, placere tamen posse ne Apollini quidem suo, utpote herbarum scientissimo. Fuit sanè hæc Sapientiæ pars quæ stirpium historiam complectitur, non ita multis ab hinc annis in obscuro planè posita, densissimisque inuoluta tenebris. nam præterquam quòd per se sat difficilis esset, temporum longinquitas & crebræ populorum migrationes, in causâ fuerunt, ut pleræque, ne dicam omnes, plantæ veteribus abiectis noua sæpiùs induerint ac commutârint nomina, ita ut pristinæ nomenclaturæ nec vòla nec vestigium appareat vllum. Hinc etiam morosior ac scrupèa prorsus reddita, quòd prisce materiæ medicæ Scriptores, stirpium, quas pro vulgò cognitis habebant, paucas inter describendum, non rarò nullas tradiderint notas, quibus à posteris recognosci possent. Quibus & tertium accessit incommodum, quòd recentiorum quidam ad primam quamque vel leuissimam notam à veteribus appositam, alienas ac nonnunquam contrarias supponunt plantas, adeò ut loco salutarium remediorum, venena etiam quidam nobis surrogârint nocentissima, damnabili prorsus atque sceleratâ inscitâ. Quibus malis ne diutiùs conflictaretur Ars medendi, summi Numinis prouidentiâ factum, ut patrum nostrâque memoriâ multi præclari exorti sint Viri, qui hanc Philosophiæ partem illustrandam sibi sumpserunt; inter quos primas obtinent Leonicens, Ruellius, Matthiolus, Fuchsius, Tragus, Dodonæus, Dalechampius, Lobelius, Caspar Bauhinus, Clusius denique hic noster; de cuius in hoc studiorum genere excellentiâ, & singulari peritiâ non est quod multis apud vos differam; res ipsa loquitur, & quæ omnium manibus teruntur, Viri eminentissimi Scripta id abundè testantur. inde enim apparet duo sibi potissimùm proposita habuisse, ut ab antiquis descripta aut memorata, altâque iam caligine mersa, erueret atque in lucem protraheret; noua verò aliisque indicta ipse reperire posset, repertaque optimâ fide bono publico omnibus communicare. vtrumque felicissimè peregit, & cum immortalis nominis sui gloria perfecit. Verùm ad reliquum de Virâ Optimi nostri Senis sermonem regredior. Montepessulo, post gradum, ut vocant, Licentiæ in Medicinâ adeptum, discedens per Galliam Lugdunensem, Geneuamque, iterùm Basileam peruênit, vbi exquisitissimis honoribus ab Ordine Academico exceptus, secundo Rheno vectus Coloniam vsque Agrippinæ, inde terrestri itinere Antuerpiam petiit, & ab anno quinquagesimo quinto supra millesimum quingentesimum vsque ad annum sexagesimum tertium in Belgio ferè hæsit, nisi quòd Lutetiam Parisio-

rum semel excurrere illi visum. Vertit interea temporis in sermonem Gallicum Vitas Hannibalis & Scipionis à Donato Acciaiuolo Latinè prius editas, quæ inter opera Plutarchi Gallicè euulgata hodiè leguntur. Dodonæi præterea Plantarum historiam in eandem linguam conuertit. Anno verò sexagesimotertio Augustam Vindelicorum petiit, proximoque repetiit, & inde in comitatu Illustrium fratrum Fuggerorum, per Belgicam, ceteramque Galliam Oceano proximam, in Hispaniam profectus est; quam vniuersam peragrauit & accuratissimè perlustrauit à Pyrenæis montibus ad fretum vsque Gaditanum: quo in itinere ad Calpen equo dilapsus os tibiæ confregit. Olysiptone cum esset, incidit fortè fortunâ in Dialogos Garciae ab Orta Lusitanicâ linguâ conscriptos, Aromatum apud Indos nascentium descriptionem complectentes, quos cum auidè percurrisset, dignosque qui toti orbi innotescerent iudicasset, Latinè vertit, & parergis omissis contraxit, additis etiam Notis. Hos primùm anno septuagesimoquarto Christophori Plantini typis Antuerpiæ publicauit: quibus adiunxit Nicolai Monardis Medici Hispalensis de Simplicibus med. Noui Orbis Librum ex linguâ itidem Hispanicâ in Latinam traductum. Hispaniâ totâ decursâ in Belgium reuersus est, & in eo vsque ad annum septuagesimum commoratus est, amicitia multorum præstantium Virorum vsus, Boysotti, Brancionis, Laurinorum fratrum, Plantini, Rapphelegii, & aliorum. Hoc tempore ex sermone Italico in Latinum transfudit Antidotarium, vt vocant, Florentinum, quod anno LXXII. apud Plantinum edi curauit. Anno verò LXXI. in Britanniam nauigauit, indeque redux biennio exacto ab Imper. Maximiliano II. Augusto Viennam Pannoniæ honestissimis conditionibus euocatus fuit, & numero familiarium aulicorum adscriptus, commissâ illi etiam Horti Cæsarei curâ: in quo munere ad annos circiter quatuordecim durauit, in summâ Maximiliani Aug. & Rudolphi F. existimatione ac gratiâ. quo tempore Pragam vnâ cum Imp. Maximiliano profectus est; quo ibidem vitâ defuncto, à Rudolpho successore pristinum illi munus confirmatum fuit. Hungariam etiam, totamque Austriam peragrauit. Britanniam etiam permissu Imp. iterum adiit: vbi in familiaritatem incidit generosissimi Viri Philippi Sidnæi & Francisci Drake; à quo sociisque eius naualibus permulta didicit quæ ad Exoticorum historiam spectant. In aulâ Cæsareâ quamdiu fuit, totum inuestigationi stirpium se dabat, eiusque rei causâ sæpissimè in vicinos Pannoniæ agros montesque excurrerebat. Hyberno verò tempore, & quoties otium illi esset assiduè aliquid quod ad studium hoc pertineret commentabatur. Edidit enim Anno LXXVI. typis Plantinianis Hispanicarum stirpium à se obseruatarum Historiam; præter Garciae ab Orta Dialogos, Christophori à Costa Historiam Aromatum,

tum, & Nicolai Monardis Noui Orbis Simpl. med. Anno autem 83. Plantarum Pannonicarum obseruationes. Versabantur eodem tempore in aulâ Io. Sambucus, Iul. Alexandrinus, Crato, Dodonæus, alique non pauci Viri doctissimi; quos omnes amore sibi deuinctos habuit. Patuit etiam illi aditus in multorum principum & illustrium Virorum amicitiam; inter quos potissimum colebat, maximeque familiares habebat Comitem à Serotin, & Baronem à Batthyán, Hungariæ proceres. Aulicæ tandem vitæ pertæsus, Anno LXXXVII Francofurtum ad Mænum concessit; ibique per annos ferme sex priuatim egit, sibi que vixit: nisi quod interdum ad Principem Gulielmum Lantgrauium commearé soleret: cui tantoperè acceptus fuit, vt annuo illum honoraret stipendio; tantoperè familiaris, vt eadem cum illo vereretur rhedâ, intimeque consuesceret. complures etiam alios in hoc secessu, vt erat lenissimæ consuetudinis homo, comparauit sibi amicos, magni nominis regum ac principum Legatos. Illic cum esset, vertit è lingua Gallica in Latinam P. Bellonii Obseruationes, quas Anno LXXXIX. publicauit, addito eiusdem Bellonii Libello de neglectâ stirpium culturâ. Demùm Anno XCIII. ab Academia nostræ Curatoribus honorificis litteris & stipendio invitatus, huc venit. Ita enim iudicabant Viri prudentissimi, à tam clari hominis præsentia, non minimum splendoris Academia huic accessurum: nec opinione sua frustrati sunt: quamdiu enim apud nos fuit quâ publicè quâ priuatim utilis esse nullo vnquam tempore destitit. Scripta sua omnia ad incudem hîc reuocauit, extremamque manum addidit, & in duos tomos digessit, titulis Historiæ Rariorum Plantarum, & Exoticorum: additis etiam aliis quibusdâ libellis, Epistolis & obseruationibus. Nec solum scriptis æternâ memoriâ dignis illustre reddidit Gymnasium hoc: sed quotidianis sermonibus omnes qui ad ipsum ventitabât erudiebat, benigneque omnia sua monstrabat atque communicabat: adeò vt cui conferre cum illo liberet, non inter plantas versari, sed in Philosophiæ sinu conuiuere sibi videretur. Erant quippe in hoc viro præter stirpium cognitionem exactissimam, complures aliæ & insignes dotes. Linguarum præter Græcam & Latinam, Hispanicæ, Italicæ & Germanicæ callentissimus fuit: & qui Italiam nunquam viderat, optimè tamen illius gentis loquebatur & scribebat linguâ. Historiarum & Geographiæ peritissimus. memoriæ tam felicis, vt quæcunque inter peregrinandum etiam minutissima quæque obseruasset, ad vnguem teneret & tanquam in numerato haberet. Pietatis in Deum atque homines non obscura reliquit indicia. ipse cum maior natu esset, fratri tamen minori cessit vtrò feudo ac dominio Watenesii; exemplo nostris hisce moribus raro. Attritis prætereà suorum ob bellum nostrum ciuile opibus, liberali manu subuenit ex eo quod frugali suâ & cælibe

vitâ reliquum sibi fecerat: cibi enim potusque desiderio naturali, non voluptate, modus illi finitus erat; ab eorum ingenio procul, quorum corpora in faginâ, animi in macie & veterino obtorpescent. Tranquillitas porro animi ac serenitas in illo incredibilis, quam longo vsu sibi pepererat ex bonâ conscientia, rectis atque honestis actionibus, contemptu fortuitorum, placido vitæ & continuo tenore, vnam eandemque perpetuò premente viam. Temporis tam diligens dispensator, vt nunquam deprehensus sit, extremâ etiam illâ ætate, quin aut legeret aliquid aut commentaretur. Amicorum cultor religiosissimus; quos illi plurimos omnis ordinis conciliauit, præter doctrinam, multa eius atque rara virtus, animique mansuetudo. ita vt vix dies præteriret quo non aut ipse litteras daret, aut ab aliis acciperet, etiam ex remotissimis regnis ac prouinciis. Summis Principibus quanto in pretio quamque carus fuerit, vel ex solis litteris eorum ad ipsum scriptis abundè colligere est. ita vt vix credibile sit hominem priuatum exterumque in tanta maximorum Virorum dignatione vixisse. Postremis annis duos ex amicis præcipuè obseruauit, Iosephum Scaligerum & Vincetium Pinellum, quorum excessu ita bonus indoluit Senex, vt deinceps manifestè in peius labi & à pristino vigore sensim remittere visus sit. Valetudo illi ab ineunte ætate varia, nec satis prospera. Francofurti in luxationem coxendicum incidit: quod incommodum eo solum nomine molestius ferebat, quòd non, vt antè, montes camposque inuisere, plantasque indagare liceret. Herniosus etiam postremò factus est: sensibus alioquin integris ac mente, visu tam perspicaci atque acuto, vt in extremo illo senio citra ocularium adiuuentum optimè adhuc legeret, calamoque pingeret. Tandem longâ ætate & annorum decursu fessus, postquam iam expleisset annum octuagesimum quartum, extremum clausit Clusius diem. Vir, absit inuidia dictis, paucis conferendus, vitâ innocentissimus, ingenio florentissimus, proposito sanctissimus, &, vt verbo dicam, prisca moris & æui. Hic agnosco libens diuinam tuam, beate Scaliger, ac præfagâ mentem. recordor enim, cum paullo ante obitum tuum Clusius per internuntium sese excusaret quòd valetudine impeditus inuisere te ægrotantem non posset, respondisse te, Viueret, valeret tantisper; breui se visuros iterum in beatorum sede. Verus, ah nimium verus vates: quantulo enim tempore Clusium præcessit ingens illa anima? vix altero elapso mense fidissimum suum, sequitur assequiturque Scaligerum Clusius. Quam forti verò ac constanti animo fatum suum excepit? quam placidè supremum illud momentum & quam auidè captauit? Quidni verò captaret homo in Christi Seruatoris scholâ enutritus, & in spem beatæ resurrectionis erectus? meminerat probè, animoque suo proculdubio tunc voluebat, dictum illud Iobi, consolationis plenissimum: Scio quòd Redemptor

meus viuit & nouissimo die de terrâ surrecturus sim; & rursus circumdabor pelle meâ, & in carne meâ videbo Deum. reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Talem tantumque Virum amissimus, Auditores; cuius sanè beatitudini uti nos inuidere impium planè foret, ita rursus nostrum nos lugere casum nulla vetat religio. Te quidem, ô beate Clusi, ô fortunate Senex, non est quod lugeamus qui sempiternâ apud superos iam frueris gloriâ: & apud nos in summâ nominis celebritate vixisti, viuesque etiam post fata æternum: eos verò attigisti annos quos nostrum aliquis vix sperare auderet. Et quid tî non attigisses? noras mortalium conditionem, cui nasci contigerit, mori restare; interuallis nos distingui, exitu æquari: utque mori neminem contingit qui non vixerit; ita nec vivere aliquem posse, qui non sit moriturus. At verò nostram nos dolemus iacturam, nostrum totiusque reip. litterariæ irrecuperabile damnum. Luget Academia Crateuâ, Theophrasto, Dioscoride suo orbata. Luget studiosa Iuuentus, & Asclepiadum soboles tanto rei Botanice restauratore ac patre destituta. Quin neque omnis intra loci huius septa consistit dolor, claudique se patitur tam angusto spatio; emanabit hinc in vniuersam Europam, imò ad extremos Indos vsque diffundet se longè lateque triste hoc nuntium. Lugebit ipsa parens rerum Natura Mythen suum Clusium, cuius ingenio atque industriâ, opes suas reclusas & tam accuratè descriptas paullò antè latabatur. Quare excessistitu quidem à nobis, beate Senex, & ad authorem originis tuæ lætus reuersus es, sed nobis omnibus desiderium tui reliquisti tristissimum, simulque memoriam nominis tui nunquam interituram. tua enim te monimenta, tua te virtus, ac serice aliorum laudes, non leuis hæc mea ac breuis prædicatio, perpetuò celebrabunt. Deum Sospitorem supplicibus votis oro, obsecro, obtestor, uti volens propitius sospitet Academiam hanc, tantisque circumuentam luctibus expediat, & mala quæ iam pridem plurima perpeffi sumus, lætioribus aliquando compenset euentibus. Ita voueo, ita auguror. Dixi.

*Habita fuit hæc Oratio in Academiâ post ductum
funus, die VII. April. Anno MD. LXIX.*

EPITAPHIUM *Clariss. Viri* CAROLI CLVSII,
qui sepultus est Leida in templo Beatae Mariae.

BONÆ MEMORIÆ
CAROLI CLVSII
ATREBATIS

P O S.

QVI OB NOMINIS CELEBRITATEM
PROBITATE, ERVDITIONE, TVM REI
INPRIMIS HERBARIÆ ILLVSTRATIONE
PARTAM, INTER AVLÆ CÆS. FAMILIARES
ALLECTVS; ET POST VARIAS PEREGRINA-
TIONES A NOBB. DEMVM ET AMPLISS. DD.
CVRR. ET COSS. IN HANG VRBEM CONDE-
CORANDÆ ACADEMIÆ EVOCATVS, ET STI-
PENDIO PVB. PER ANNOS XVI. HONORA-
TVS, XXCIV^m Æ. S. ANNVM INGRESSVS
OBIIT CELEBS IV. APR. M. DC. IX.

b 2

BOISAR-

BOISARDVS II. parte Iconum Virorum illustrium, doctrina
& eruditione præstantium, in principio, ad CLVSII effigiem.

ANNO à nato Christo M. D. XXVI mensis Februatii XIX sub horam v. ante meridiem natus est CAROLVS CLVSIVS Atrebatii metropoli Comitatus Artesiæ in Gallia Belgica. isticque in pueritiâ educatus: Gandauum inde ablegatus, vt operam politioribus literis daret, sub Paulo Euchario viro doctissimo, apud quem biennio vixit: anno XLVI Louanium profectus Latinæ & Græcæ Linguæ professores in collegio trilingui siue Bussidiano, audiuit. Deinde (sic volente patre) Iuri Ciuili operam dedit sub C. V. Doctore Gabriele Mudæo: sed cum animus esset peregrinas regiones lustrandi, Germaniam triennio post adiit: vbi ex magni & celeberrimi viri consilio & autoritate studii rationem mutans, neglecta Iurisprudencia philosophicum studium amplexus est. Anno quinquagesimo in Narbonensem Galliam se contulit: vnde paucos post annos, ob bellum inter Carolum V. Cæsarem & Henricum II. Galliarum regem exortum, in patriam à patre reuocatus, istic aliquot annos vixit, donec anno LX denuò in Galliam reuertetur, Lutetiæque biennio viueret. Inde propter intestinum bellum, Aureliam à principe Condæo occupatâ, Louanium abiit, & istic anno vixit. Anno 1564 euocatus in Germaniam, bimestri istic transacto, per celeres equos in Belgium rediit, & inde per Galliam in Hispaniam profectus est, cuius plures prouincias atque etiam magnam Lusitaniam partem annuo spatio perlustrauit. Anno sequente in patriam reuersus vsque ad 71 in eâ permansit, quo Lutetiam profectus, & inde per Caletes in Angliam. Illâ autem ex parte peragrata, denuò Lutetiam & in Belgium regressus est: istic hærens vsque ad annum 73 supra millesimum & quingentesimum. tum enim à Cæsare Maxamiliano huius nominis II. euocatus Viennam Austriæ profectus est, & istic in aula Cæsareæ familiarium numerum benignè receptus fuit. quo etiam loco apud Cæsarem Rudolphum II. Maxamiliani filium fuit. Vixit porrò Viennæ vsque ad annum LXXXVIII. (susceptis tamen interea binis in Angliam peregrinationibus) quo Francofurtum ad Moenum se contulit: XCIII autem anno Lugdunum apud Batauos ab ordinibus confæderatarum prouinciarum euocatus, eò peruenit annum ætatis agens 68; vbi adhuc viuit celebs annum agens 74. In pueritiâ & adolescentiâ variis morbis obnoxius fuit, præsertim febribus continuis aliquot annis, omnibusque diuexatus est, præterquam quartanâ & pestilente. Annum agens 24 hydrope laborauit ex intemperante aquæ frigidæ potu; quo morbo Cl. V. Guil. Rondeletii med. celeberrimi & professoris in academia Montepeffulana, curâ diligentiaque liberatus fuit. Anno autem ætatis XXXIX in Hispanica peregrinatione, ruente in cursu per accliuæ equo cum ipso sessore; dextrum brachium supra cubitum fregit, & eum insequente, dextrum crus. Viennæ porrò Austriæ, annum agenti 55. pes sinister illi luxatus, & malleolus fractus. Octennio deinde post Francofurti ad Moenum, ex casu dextrum femur luxatum, & luxatione nec à Medicis nec à Chirurgis agnita sed neglecta, ad contusionem dumtaxat medicamenta applicantibus, prorsus claudus effectus est, vt ne pedem quidem promouere possit, nisi gemino scipione sub alis subnixus. eam ob causam cum corpus exercere nequeat, sed perpetuò illi sedendum aut decumbendum sit, graues alii accessere morbi, calculus, coli dolor, & hernia. Italicam profectionem ter tentauit: Florentissimam enim illam regionem videre summopere auebat: sed irriti semper fuere conatus: primùm Montepeffulano Massiliam profectus est: deinde ex ea vrbe rediens, apud Allobroges hæsit fere semestre, parentis responsum expectans: postremò Augustam vsque Vindelicorum profectus, vnde cursum conuertere debuit in Hispaniam. Quæ ad eò causa fuit, vt adeundi Italiam omnem cogitationem in posterum deponeret, existimans id institutum Deo non probari, cuius voluntati obsistere nephas duceret. Eum ob tot animi & ingenii virtutes atque dotes incomparabiles, Imp. Maxamilianus II. Nobilitatis priuilegijs optimo eius merito cohonestatum, plurimum amabat. Linguarum VII, vtpote Latinæ, Græcæ, Italicæ, Gallicæ, Hispanicæ, Lusitanicæ, & Belgicæ, exactam habet peritiam: variarum autem rerum præstantissimarum, præcipuè verò in historia simplicium peregrinorum tantam notitiam & vsum sibi acquisiuit, vt per tot regna orbis terrarum scriptorem earum vel grauiorem vel diligentiorum hodie non reperiatis. Historiarum vulgò incognitarum & scriptor & censor acutissimus, vti & Cosmographiæ doctissimus. Scripsit & vertit historias Americanas ex Hispanico Idiomate, in Latinum sermonem. Dialogos siue historiam Garciae ab Horto, proregis Indiæ medici, Lusitanicâ linguâ scriptam de aromatis & simplicibus aliquot medicamentis apud Indos nascentibus, Latino sermone in epitomen contraxit, & iconibus ad viuum expressis, locupletioribusque annotationibus illustrauit.

illustravit, quæ quarta editione apud Plantini viduam castigatior & auctior prodit in 8. anno 93. Librum Christophori à Costa medici & chirurgi de Aromatibus & medicamentis in Orientali India nascentibus ex Hispanico sermone Latinum fecit, & in epitomen contractum quibusdam notis illustravit, qui altera editione apud Plantini viduam Antuerpiæ anno 1593. in forma octava publicatus est auctior & castigatior. Historiam Nicolai Monardi Hispalensis Medici duobus libris scriptam Hispanico sermone de simplicibus Medicamentis ex nouo orbe delatis, quorum in medicina vltus est, Latio donauit, & in vnum volumen contractam, annotationem & Iconibus affabrè depictis, illustravit; quæ tertia editione excusa est ibidem ex postrema authoris recognitione formâ octauâ anno 1593. Idem fecit tabulam Hispaniæ, antiquis & recentibus in ea locorum nominibus inscriptis; quam se editurum promisit Ortelius. Eiusdem Historia aliquot stirpiûm per Hispaniam obseruatarum libris duobus expressa est Antuetpiæ in 8. Anno 1576.

Hæc Boissardus: quibus vitam Clariss. Clusii vsque ad annum 1593. compendio descripsit. Quæ verò postea in scriptis suis mutauerit, quæq; vita illi series vsque ad annum obitus eius 1609 fuerit, ex præcedente Oratione intelligere poteris.

b 3

EPI

BON. VALCANIVS

EIVSDEM

E P I C E D I A

In obitum Clarissimi viri
C A R O L I C L V S I I.

I.

ERIDANVM, Rhodanum, Rhenumq̄, Istrumq̄, Tagumq̄
 Viserat; & montes passim sylvasq̄ pererrans,
 Quicquid in Europa herbarum fruticumq̄ latebat
 Clusiada virtus studio collegerat acri;
 Ille etiam quicquid tellus vel America, vel quæ
 India surgentem ad Solem, vergensve cadentem
 Inuisum Europa & nostris produxerat oris
 (Quæ variis alii scripserunt singula linguis)
 Donarat Latio felicitis munere penna,
 Eximius fulgens per totum laudibus orbem.
 At nunc è terris in calica templa receptus
 Aspectu propiore Dei se Clusius explet,
 Mirificas nutu qui vires indidit herbis.

II.

MVLTVM hodie cuiquam si res herbaria debet;
 Debet Matthiæ, & docte Lacuna tibi.
 Par tribus hoc ipso debetur nomine Belgis
 Gloria, non ullo deperitura die;
 Clusiada, Dodonæo, doctoq̄ Lobello,
 Certis perpetuum vivere nominibus.
 Matthioli, Veneti; Salamantica, scripta Lacuna
 Æterna ornauit laudis honore, typis.
 At Dodonæi, & Clusî, scriptisq̄ Lobelli
 Plantini summum præla dedere decus.
 Cesserunt fati omnes; Te Parca, Lobellæ,
 Laudi quæ fruere diu superesse sinat.

BON. VULCANIVS

EIVSDEM

EIVSDEM BON. VVLCANII

IN CLARISS. VIRI

EVERARDI VORSTII

Orationem funebrem

IN OBITVM CAROLI CLVSII

EPIGRAMMA.

ΚΛΟΥΣΙΑΔΟΥ φίλον ὦ βίον ἐστὶ καὶ ἦθεα γινώσκαι,
Ὅς βοτάνων τε φυτῶν τ' ἦδεε πάντα γῆν.
Τὴν δ' ἀναγνῶς βίβλον, ἣν μάλα πρὸφρων οἱ ἀνέθηκεν
Βασιλικῆς Λυκείας δέξι' ἠνίοχ'·
Ὅλβι' ἔτ' ἔρεθ, βί' ὦ τῷ βεβίω,
Βώρετ' ὦ τε νέον δῶκε θανόντι βίον.

Idem. Latinè.

CLUSIADÆ studia ἔσ' mores qui nosse laboras,
Herba cui nota ἔσ' planta propè omnis erat;
Perlege quas Batavi Rector Doctorq; Lycei
Illi sacrauit Vorstius inferias.
Felicem dices, talis cui vita perçta est,
Cuiq; viro à tali vita secunda datur.

Τῷ Ἐφωιάτῃ ἀνδρὶ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΛΟΥΣΙΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

ΠΟΙΚΙΛΑ μὲν δεδάηκας ἀλξίτηλα νέσων
Κλῆσις, πτωχίσαις Κυύθετα φαρμακίαις
Οὔτε σε φυτάλαι γυαλθῆες, ἔτε σε θάμνοι,
Οὐκ ἔλαθον ρίζαι, καρποφόρον τε γῆν.
Ἄφνει' ἔτατε πάντα τῆν δημόσιαο δέλτω
Φυλάτε καὶ χάριτω πᾶσαι ἐπεχομένη.
Οὐδ' ἔμοιραν ἀλυξας εἶ πολυίδρι' τέχνη
Τρέψε' ἔκ κῆρ ὀλοή χεῖρας ἀλξικάκας.
Οὐ μὲν ὅλ' κε θάνοις κρέσσον μέρος αἰθέρι κύρσθ,
Γῆν ἔφειας δίσσ' ἔον κλέθ' ἀθάνατον.

Doctif.

Doctissimi viri

CAROLI CLVSII

Epitaphium.

NOTA tibi fuerant, Clusi, pellentia morbos
Pharmaca diuersis confociata modis.

Sed neque radices, nec te latuere salubres

Herba, non frutices, fructiferumq; genus;

Omnia que quondam vulgâras diuite charta,

Qua modo per gentes per loca queq; meat.

At tibi mors nullâ fuit evitabilis arte:

Sed medicas vicit tetrica Parca manus.

Haud totus moriere tamen: pars maxima celo

Vivet, & in terris fama superstes erit.

FEDERICVS IAMOTIVS Medicus.

In reliquias

CL. VIRI

CAROLI CLVSII,

Ἐ μακαρίτη, post eius obitum editas, &

ORATIONEM FVNEBREM

à Cl. Viro

ÆLIO EVERARDO VORSTIO

de eodem habitam.

FLORÆ sacerdos, candidatus herbarum,

Quasunque Phœbus spectat, aut alit tellus,

Non nostra tantum, sed remota, sed cuncta,

Quam Pontus ambit, aut Olympus involuit,

Ereptus orbi Clusius, tamen totum,

Spargit per orbem non minus suos flores.

Illum diserta voce Vorstius nuper,

Florum peritus & peritus herbarum

Vita perenni consecrauit & fama,

Victurus ipse non minus celebrato.

Musa corollam nectite hoc & hoc dignam.

Non in bicorni colle, qua secat nubes

Parnassus ingens, seq; cum polo iungit.

Quos praeferatis Clusius dabit flores.

DANIEL HEINSIUS ex tempore scribebat.

E P I T A P H I V M

diuini senis

C A R O L I C L V S I I,

viri clarissimi, & rei herbariæ principis.

S C A Z O N.

HOS P E S, sepulchrum quisquis aspicias nostrum,

Hic auiternum crede ver in hac urnâ

Croco rubente, flosculisq; spirare.

Ego ille saxo condor hoc, inexpletâ

Qui mente dudum sciscitabar, in campis

Quæ procreatrix vis ineret, & magnum

Hoc corpus animet : quæ libido pertentet

Terram, serenâ nocte quum leui cœlum

Humore rotat, aut Favonius latas

Florum papillas purpurantium sufflat.

Non studia vulgi me, nec aspera cura

Tenuere : non me mane togula sudatrix

Per inquietas diuitum fores egit :

Sed, dum ferè omnes diligenter hinc errant,

Ego inter herbas fusus, è domo Ditis

Siccis capillis innocentiam prisca

Ruris reduxi. sic mihi dies grati

Fulsere: sic plus octies decem messes

Et tres peregi: quum nec interim tussis,

Malusve languor, nec grauedo me putris

Quassauit: oculos usque dum meos tandem

Dies supremus, visq; senior fati

Grauiore somno pressit, & semel longam

Dormire noctem iussit, heu nimis longam.

Lex ista vita est fixa : quam licet dudum

Fugisse iam viderer, haut tamen fugi.

Feramus, hospes, hæc acerba. debentur

Maiores morti corpora. illa, quam stare

Suâ putamus mole, iam labat terra

Nutatque. Nata quæ fuere non mirum est

Perire; perit hoc, ecce, quod fuit semper.

Scripsi PETRVS CVNAEVS.

MEMORIAE

Nobilis ac praestantissimi viri

CAROLI CLVSII.

QVAMQVAM citatus pennipesq; festines,
 Hospes, resiste. suadeo. recusantem
 Vel ista praesens pompa te retardarit,
 Quam Denecales Ferae celebrantur.
 Cernis cupressos, & choragium luctus,
 Hominesq; tristes mortualibus sumptis,
 Madidisq; ocellis. cernis in sepulchreto,
 Hic quam Lyceum personat Batavorum
 Ipsas Athenas prouocans Erechthidas,
 Manes ciere, lachrymisq; perfusum,
 Pullaq; veste, crimibusq; dimissis,
 Taxoq; opertum Vorstium parentare;
 Non fulminato cuiquam e bidentali,
 Scurrave, (ne nos sic putes ineptire:)
 Inversa fax haec, haecq; imagines pictae,
 Et signa lecto qua feruntur Orcino
 Meliora spondent: nempe funus illustre,
 Musisq; amicum, & innocentiae exemplum.
 Quis ille, quæris, sit cui Sacrum fiat?
 Cui ille planctus pectorum & lacertorum?
 Ille, ille magnus Clusius, pater Flora,
 Geniusq; florum, stirpiumq; nutritor,
 Post explicata Exotici Orbis & Nostris
 Diuersa ditis dona rara Natura,
 Isto quiescit conditorio. dixi.

At, o Viator, paucula heu nimis dixi.
 Plura ipse dicet, funerisq; Laudator.
 Addamus illud nos tamen, Virum talem
 Fuisse, qualem secula vix ferent vlla.

Nulli secundus in scientia herbarum,
 Placuit Rudolpho, Principiq; non uni.
 Quod si patritum non haberet hic nomen,
 Vniq; passim Clusium salutarent,
 Datura^a Laurus (namque & arbores nomen
 Dedisse memini, sessilesq;^b lactucas:)
 A flore posses nominare vel Florum.
 Vtrumque certe conuenit. Viro laurus

^a Vide Plin.
 nium lib. 15.
 cap. vlt. &
 lib. 17. cap. 1.
^b Nempe
 LACTUCI-
 NI. Valerij
 gēt. scogno-
 men. Vide
 eundē Plin.
 lib. 19. cap. 4.
 Apud Diod.
 Scul est
 Μαργαρίτα
 λίαν & Λακ-
 κύναι, lib. 11

Condigna merces, dignus estq; florere
 Aeternum, & ora per volare doctorum.
 Non ille Caudex, aut inutilis Truncus,
 Non imminuti Fungus est cerebelli,
 Stolo, Frutexve. at Arbor admodum Felix,
 Bis terq; Felix, ingeniq; divini,
 Industria acris, diligentia rara,
 Dum pervagatur rura Pannonum quondam;
 Plagasq; lustrat tramitesq; inaccessos,
 Cecasq; valles non veretur intrare:
 Britanniasq; Hispaniasq; percurrens
 Incognitorum nos docet genus florum,
 Plantasq; & herbas prodit antè neglectas.
 Hac cura tantum Clusio fuit cordis,
 Fugiens docere iura pro tribunali,
 Qua iuvenis alma consecratus Astræ
 Ex Ulpiano didicit & Modestino.
 Non ille avarus cuiuspiam dolos struxit,
 (Haud nôrat ullis invidere thesauris,)
 Non scenore usus tristium Kalendarum.
 Non prapotentum sportulas saluator
 Captavit vdius, estuansque, pallensq;
 Et era centum, congiarium lasi
 Anteambulonis, iussit ille plorare;
 Ipsosq; reges, & greges togatorum.
 Non impudicis visus est adharere,
 Submœnianas nec secutus uxores:
 Calebs, sed instar Calitis fuit calebs.
 Reliquas procacis insolentias seclî
 Perosus, auræ plausivumque contemptor,
 Securus inter flosculos oberrabat;
 Ab inquieti questibus procul vulgi,
 Questu volucrum per vireta contentus.
 Hinc pax sepulto. scaeva nec quiescentem
 Strix vlla turbat. nec cadaver allatrant.
 Canes Iberi, Schoppiusve vespillo.

INNOCENTISSIMÆ ANIMÆ, AC MERENTISSIMIS
MANIBVS

PETRVS SCRIVERIVS M. P.

Epitaphium.

Sparge, precor, flores supra mea busta viator;
 Debentur flores totaque prata mihi.

Caudex,
 Truncus,
 Fungus,
 Stolo,
 Frutex,
 accipi solent
 pro homine
 rustico, inepto
 ac stupido.

Pro postumo Botanicae supellectilis foetu

CLARISSIMI VIRI

D. CAROLI CLVSII
ATREBATIS.

SVRGE Pater Florum, si quis tibi sensus in urnâ
 Qua te Lugdunum continet, atque fouet
 Magne senex CLVSI, qui maior APOLLINE quouis
 Ingenio es, captis addito summa tuis;
 Nam nisi prima tui pars est exacta laboris,
 Quam decorat lauro plebsq; sophisq; suo:
 Orbibus ex motis toto nostro orbe Batauis
 Materia Oceanum suggerit Indipeta;
 Quos ego! ni charum patris caput effera Morta
 Fortior omni herbâ contumulasset humo:
 Nil torrens terrere ignis, nil tristia Ponti
 Frustra, & Hyperborea vis violenta niuis:
 Plurima lustrato retulisset munera mundo
 Indeclinati maxima pars operis:
 Clave etenim nemus hoc Natura ut APERTA recludis,
 Ut moto pateat cardine porta satis.
 Te duce subsident mundi miracula montes
 Tesquaque, qua & nullâ sunt adenda viâ.
 Saltibus & sese quacunq; recessibus abdant
 Telluris censu diuite delicia;
 Concedis nostris etiam reperirier hortis
 Pannoniam, atque Indos, Spanica regna simul.
 Lugduni locus est superans vel Adonidis, iste
 Monstrat opes Pannon, Inde, & Ibere tuas.
 Hunc meus Hippocratis Flos, Vesallq; Medulla
 PAVIVS arctavit dispositâ serie,
 Magnificum cimelium opum, admirabilis arte
 Nostrâ; & qui CLVSI cludere dignus opus.
 Dispeream, Hippocrates! si quisquam dignior alter
 Tangere Phœbeo tanta Uireta pede.
 Verùm ignosce Senex multo quòd membra labore
 Lassa satis, placidum noctâque morte locum
 Ad solitos reuocem ingratus, demensque labores;
 Nam mea mens peccat turbida, morte tuâ.
 Mens redit! ô requiesce senex, tibi gratia honosque
 Debita, perpetua surget ab ore tubæ;

Surgere

Surgere te CLVSI nec opus, nam parte superstes
 Es potiore tui; PAVIVS euigilat.
 Deciduum sequitur florem submissus eadem
 Stirpe, quod haud certas commonet esse vices.
 Caesaribus charus vernanti flore iuuenta,
 Et fructus senii gestiit ipsa Schola.
 Abs ipso Senio sumpsit tua gloria vires,
 Gloria quae nullâ est interitura die.
 Fatalis lustris eadem labentibus orbi,
 Atque operi. Manes vivite Clusiaci.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ.

Bis quinqve octenos, quatuorqve peregerat annos
 CLVIVs Vt Mensis Labitur, ad superos
 pertaivs terras penetrauit CLVIVs hortos,
 LVX Vbi perpetuo Vere trahenda potens.

Atgerius T. F. Clutius.

63

Viro

Viro nominatissimo,
CAROLO CLVSIO,
 æui nostri Principi Botanico.

VLTIMA mystacio ex Medico quærenda, Beate
 Gloria, defunctorum animâ æternissime CLVSI,

* Ita Tallius
 Famam no-
 minat Epist.
 ad Attic.

Ni fatum, * æternamque piorum carmina vatam

Tot collaudassent vitam, caloque locassent:

Quis cum triste Apium, geminam Abrotanumque, Thymumque,

Omnigenisque herba struces maroris alummas,

Florésque, umbellásque, comas, frondésque, corymbósque,

Et pullas capital fugiens Dea præfica Laurus

Infer lauriuoris plenâ cum adspergine pompis.

Plini umbra heu! diui maiores, enthea diui

Suada Theophrasti, atque Anazarbea alta Pedaci

Diua Dioscoridis! quos nunc exosa Beati

Pars melior tradux floret caelestibus hortis:

Florâ nate, pater florum, herbarumque, cui ipsa

Squallentis steriles enixo in luminis auras

Tellus floridulis prænantem enitier aruis,

Atque aperire oculos, quæis tot mortalibus annos

* Cluserat ingenuos fructus, florumve profundas

Auragias: iam te heu! delato ad conscia terra

Templa, unde adsurgunt florum prolimina, † galas

Inuidere suas superis; radicibus ipsâ

Tellure occlusus cæcas protrudere vitas,

Inuitumque animare lutum, & variare colorum

Tot vultus, speciésque, anthelásque admirandas!

Imò ipse in varios flores mutarier, ipsus

Flos florum, Floraq, & qui huic operantur Alumni

Flores, indictásque herbas, exotica calo

Nostro ignota orbi, Batave & miracula genti

Ingentique orbi, propriis qui floribus orbis

Iam facit indigeti, totus quem floridus orbis

Terrarumque Dii fratres, nymphæq, sorores,

Herbarum florumque Animam, Geniumque Iouemque,

Naturâ que suum mysten, fratremque magistrum

Lacteolo indigitem per calos tramite ducunt.

* Beati no-
 minis veri-
 loquium,
 quod ante
 hunc iam
 natum inu-
 meras suas
 Tellus opes,
 herbas, fru-
 ctices, suffru-
 ctices, florés-
 que penitus
 concluderat,
 quò & ocu-
 lorû etymon
 spectare, vi-
 deti potest;
 ab oculêdo
 enim deuo-
 minati.

† Licet ve-
 niâ Petrarum
 dicitur qd
 rân ad sen-
 sum huc pro
 Græcis tra-
 duci.

L. M. Q.

Coronidem adposui H. DELMANHORSTIUS
 are tē margerite CLVSII non Comico, at
 Botanico obæratu.

IANVS RVTGERSIVS

Euerardo Vorstio V. C.

SIC tibi concedat medicanti Pergamus arte,
Nec certet dextra dextera Coa tua;
Sic coeant queiscumque sacras admoueris herbas
Vulnera, nec dubiam sentiat ager opem;
Seraque crudelis cessent contagia morbi,
Et fugiant succis victa venena tuis;
Ut mihi se non ante oculis tam grata legendam
Obtulit aternâ charta notata manu,
Crudeles obitus qua rapti mœret amici,
Et iacit ad viduos tristia verba rogos,
Qualia sub densâ ramorum concinit umbrâ
Dum gemit absumptum Daulia mater Ityn,
Qualia cantabat Geticis in rupibus Orpheus
Euridyces questus altera fata sua.
Hec quoque venturi discant te vate nepotes,
Exequias auum posteritatis eat.
Quid renuis frustra? non est tua pagina, VORSTI,
Qua lacrymas sera posteritatis habet.

EIVSDEM

De CLVSII obitu.

VIDERAT astrorum motus, causasque notarat
Qua faciant nasci sidera, quaque mori.
Emensus stellas, & totum Clusius orbem,
In gemino quantum cardine Phœbus obit,
Iam didici cœlum, quid adhuc nisi terra relicta est?
Hinc quoque, sed maior, fama petetur, ait.
Nec mora, Telluris sacras accingitur herbas,
Et gremio quicquid omniparente fouet.
Jam penetrat Gangem, videt hunc iam Medus Hydaspes,
Et qui septeno gurgite Nile fluit.
Omnia querebat. querenti defuit orbis,
Ulterius nec quo progredieretur erat.
Nunc iacet hic. Tellus varias superaddidit herbas,
Et tumulto lacrimis humida ferta dedit.
Qui coluit flores, & sacra semina matris,
Credibile est illum sic voluisse regi.

ALIUD

H 69 647 M

ALIVD,
In tumulum CLVSII.

QUOD iacet hoc tumulo si vis novisse, viator,
Exuvias Clusi continet iste locus,
Confectas senio, fractas morbisque malisque,
Summâque vix quarum strinxerat ossa cutis.
Sed tamen ingenium, sed mens diuinior huius
Heu male formati corporis hospes erat.
Non querimur raptum. Quidquid mors invida dempsit,
Ingenio nobis reddidit ille suo.

ALIVD.

CUM Clusi corpus tumulo Natura locaret,
Quem moerens manibus fecerat ipsa suis,
Ingemuit, tollensque manus ad sidera, Terra
Hoc peperit, caelum cetera, dixit, habet.

ALIVD.

QUI videt hos flores tumuli de vertice nasci,
Hac cineri tellus ultima dona dedit.
O bene, quod tumulo claudatur Clusius isto!
Qui coluit flores, floribus ille iacet.

ALIVD,

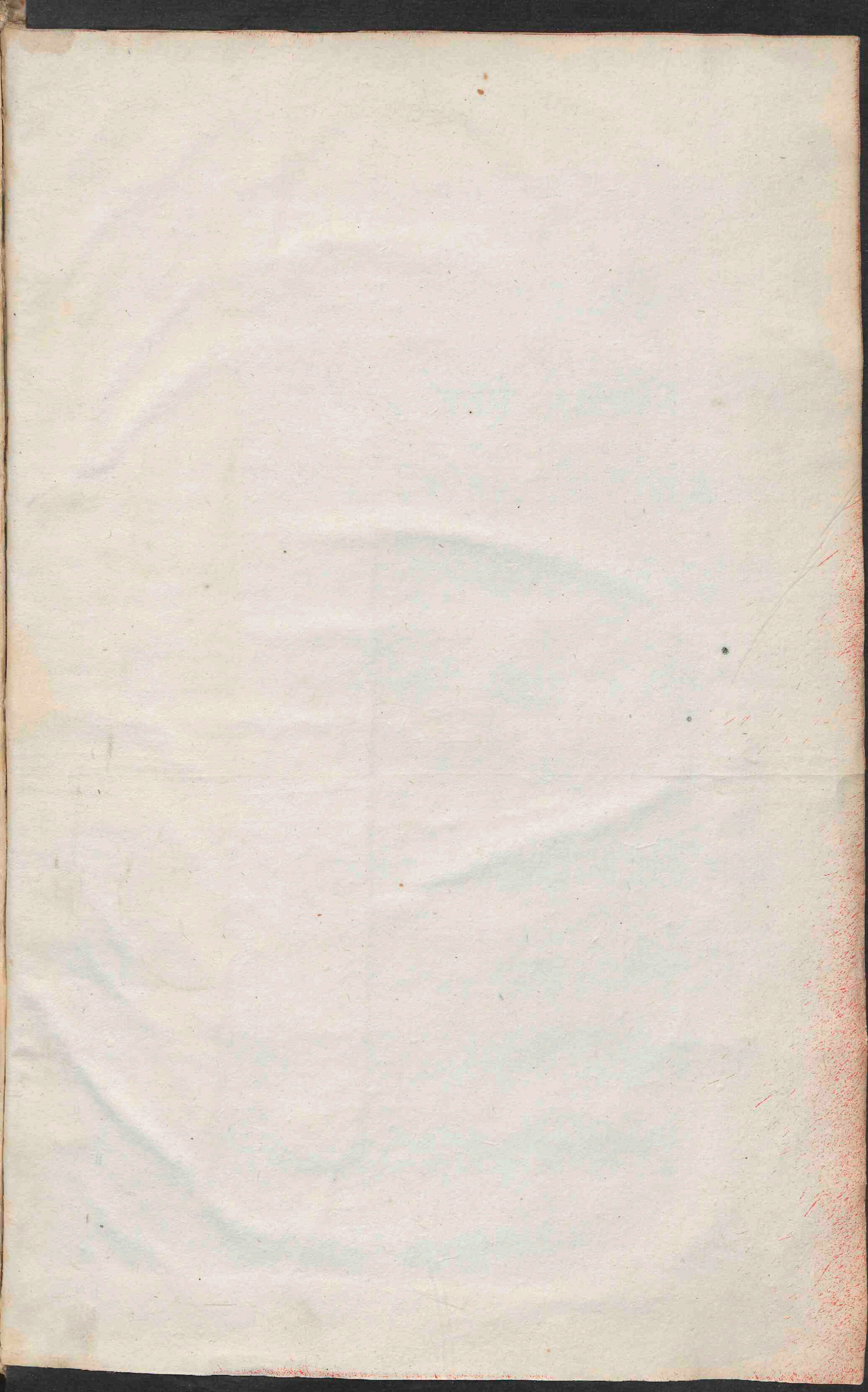
ad CAROLI CLVSII Manes.

DIVINI manes, & tanti nominis umbra,
Et Clusi quicquid non tegit urna mei,
Accipite exiguum mansuri pignus amoris,
Dum liceat nobis condere manus opus.
Accipite, & quamvis paruum ne spernite munus.
Hac pietas semper digna favore fuit.

FINIS.

ALIVD

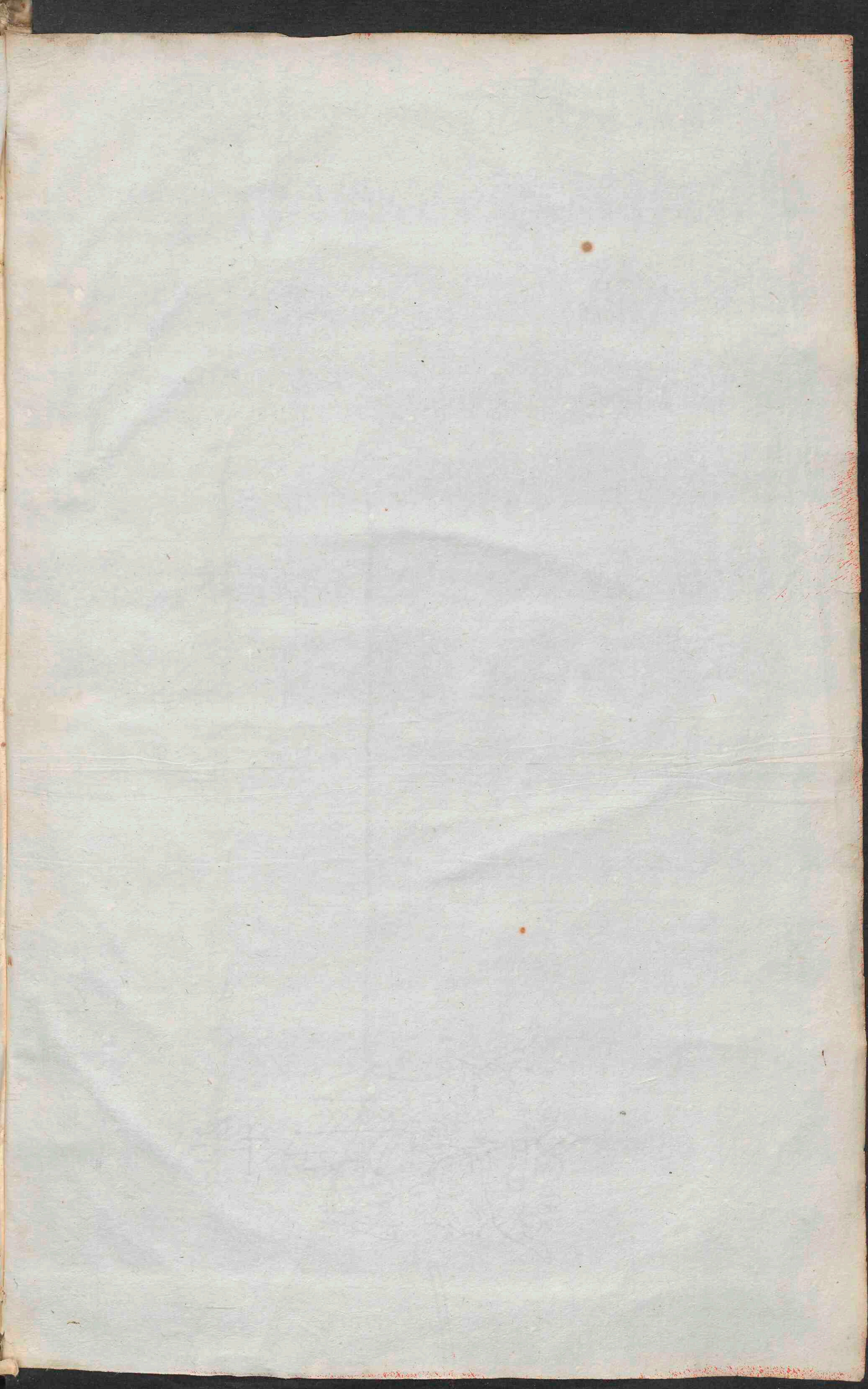

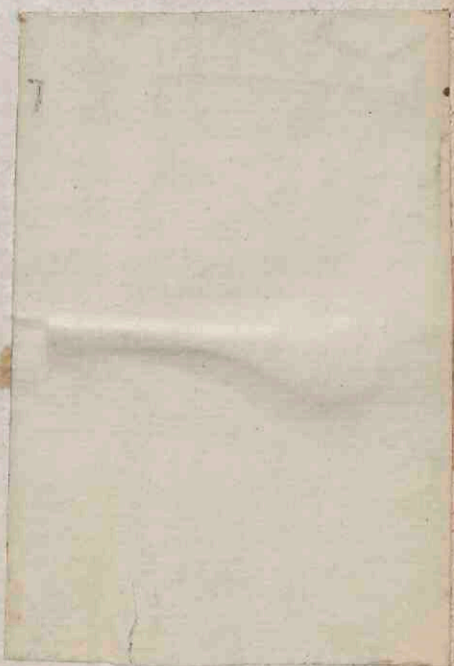
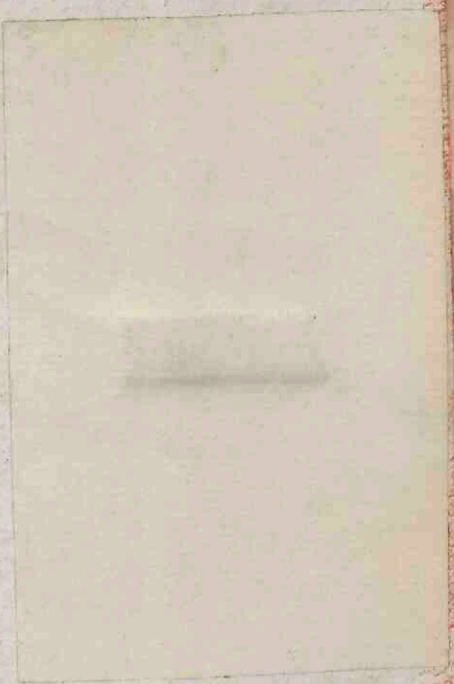

0042-43

